

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ 2014-2020г.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	5
I. ВЪВЕДЕНИЕ	7
1. Цели, обхват и законодателна рамка	7
2. Период на действие	13
3. Стратегическа рамка	14
4. Процес на разработване	14
II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА, SWOT АНАЛИЗ	15
1. СТРУКТУРА НА АНАЛИЗА	15
2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА/ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА	17
2.1. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ И ТЕРИТОРИЯ	17
3. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА	30
3.1. СТРУКТУРА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА	30
3.2. ВОДЕЩИ ОТРАСЛИ В ОТДЕЛНИТЕ СЕКТОРИ	31
4. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ	44
4.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ	44
4.2. ЗАЕТОСТ И БЕЗРАБОТИЦА	51
4.3. ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ	55
4.4. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	60
4.5. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ	61
4.6. КУЛТУРА	62
4.7. СПОРТ	68

5. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА	71
5.1. ТРАНСПОРТ	71
5.2. ЕНЕРГИЙНИ МРЕЖИ	75
5.3. ВЕИ И ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ	76
5.4. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА	76
5.5. ИНФОРМАЦИОННА И КОМУНИКАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА	78
5.6. ТЕРИТОРИАЛНО И УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ	78
5.7. ЖИЛИЩЕН СЕКТОР	80
6. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ	82
6.1. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	82
6.2. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И МЕСТНОСТИ	84
6.3. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	85
7. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ	87
8. SWOT - АНАЛИЗ	90
III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020	102
1. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ (2014-2020) И ПРИЕМСТВЕНОСТ	102
2. ИЗПОЛЗВАНИ ПРИНЦИПИ	112
3. ВИЗИЯ	113
4. ОБЩА И СТРАТЕГИЧЕКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, МЕРКИ	114
4. ФАКТОРИ, ОТ КОИТО ЗАВИСИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ОПР	139

IV. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	140
V. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	141
VI. НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА	143
VII. ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	153
VIII. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ	154
IX. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА	155
X. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, ЗАКЛЮЧЕНИЕ	156
XI. ПРИЛОЖЕНИЯ	158
XII. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ, ГРАФИКИ И ФИГУРИ	159

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ	Агенция по заетостта
БС	Базова стойност
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЗФРСР	Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФМДР	Европейския фонд за морско дело и рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗРР	Закона за регионалното развитие
ЗТ	Защитени територии
ИАОС	Изпълнителна агенция „Околна среда“
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСАК	Интегрирана система за администриране и контрол
КФ	Кохезионен фонд
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МО	Междинна оценка
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРР	Министерство на регионалното развитие
МСП	Малки и средни предприятия
НСИ	Национален статистически институт
НЕМ	Национална екологична мрежа
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПО	Неправителствени организации
НПРР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие

ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж" 2014-2020 г.
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие" 2007-2013 г./ "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси " 2007-2013 г. ; 2014-2020 г.
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност” 2014-2020г.
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ППЗРР	Правилник за прилагане на закона за регионално развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. ; 2014-2020 г.
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ПЧП	Публично-частно партньорство
РБ	Република България
РГ	Работна група
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РПР	Регионален план за развитие
СГО	Структури на гражданското общество
СИР	Североизточен район за развитие
СОУ	Средно общообразователно училище
ТБО	Твърди битови отпадъци
ЦБ	Централен бюджет
ЦДГ	Целодневна детска градина
ОБА	Общинска администрация Велики Преслав
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие”
ОП	Оперативна/и програма/и
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление” 2014-2020г.
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда” 2007-2013; 2014-2020г.
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност” 2014-2020г.
ОСП	Обща селскостопанска политика

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ е изготвен от „Д енд Д Консултинг“ ООД в съдействие със служители и експерти от общинска администрация Велики Преслав.

Настоящият документ е изготвен в изпълнение на договор №13-13-160/08.11.2013г. „Ефективен мониторинг и контрол на разработване на политики и стратегически документи в Община Велики Преслав“. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма “Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

През месец май 2014г. се организира анкетно проучване сред жители и заинтересовани страни, с което бяха отчетени основни проблеми в състоянието на общината.

В процеса на разработване на ОПР Велики Преслав се проведеха три фокус групи и публични срещи - дискусии сред заинтересовани страни в общината. Проектът за общински план е предмет на две обществени обсъждания, преди внасянето му в Общинския съвет на Община Велики Преслав за обсъждане и приемане.

Представените предложения, становища и препоръки от страна на заинтересованите страни намериха приложение в настоящия документ.

1. ЦЕЛИ, ОБХВАТ И ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА.

ЦЕЛИ

Общинският план за развитие е основният инструмент за управление на община Велики Преслав през следващите седем години. ОПР следва да интерпретира и конкретизира общата законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и ЕС, да изрази местната специфика и да направи аргументирани предложения за решаване на социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства към постигане устойчиво и балансирано развитие на общината.

Основната цел на Общинския план за развитие е да предложи обща рамка и да очертае насоките за предприемане на конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

СТРУКТУРА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Общинският план за развитие на община Велики Преслав е структуриран спрямо разпоредбите на ЗРР, и по-специално - чл. 13.

Съгласно, чл.13 (2) ЗРР , Общинският план за развитие следва да съдържа:

1. анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
2. целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
3. индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
4. индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
5. необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
6. описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
7. програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
8. предварителната оценка на плана;

Консултантът е съобразил и задължението си, въведено с ДВ, бр. 22 от 2014 г. ОНР да съдържа и мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени.

В ОНР са включени всички необходими елементи, разкриващи състоянието на настоящата ситуация, предвидената стратегия за развитие до 2020 г. и начините за нейното реализиране, включително и чрез конкретни проекти. Методически, планът обединява четири основни части - анализ, оценка, стратегически предложения и набор от инструменти за реализация, наблюдение и актуализация. В настоящия случай, програма за необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана е разработена като част от ОНР, с оглед изискванията на закона, както и като отделен документ с оглед изискванията по изпълнявания договор.

Четирите основни части са логически обвързани и всяка следваща представлява хронологично и смислово продължение на предходната част.

Съдържателно, общинският план съдържа настоящия официален документ и съпътстващите го приложения. Същинската част на официалния документ се съсредоточава върху най-значимите факти и изводи за развитието на общината, представени в социално-икономическия анализ, както и последващите стратегически предложения и инструменти за подобряване на местното състояние, оползотворяване на потенциала на общината и снижаване на рисковете.

АНАЛИЗ НА СЪВРЕМЕННАТА СИТУАЦИЯ В ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ

Анализът на съвременната ситуация в община Велики Преслав се базира както на набраната информация, така и на адекватното ѝ интерпретиране с подходящи методи и техники за анализ. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и възможности. Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Велики

Преслав. Подробно проучена е наличната инфраструктура, както е и представен наличният административен капацитет на общината.

Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезиран SWOT анализ, чиято цел е да открие най-важните фактори, влияещи върху развитието на местната територия. Съдържанието на SWOT анализа насочва към възможни стратегии за мултиплициране на положителните фактори - вътрешни и външни и минимизиране на отрицателните - заплахите на средата и вътрешно присъщите слабости.

Разработването на анализа се базира на официална статистическа информация и становища от институции и стратегически документи в общината и региона, заедно с изводите от проведените фокус - групи и целеви анкети.

СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ

Стратегическите насоки обхващат визията за развитие на общината до 2020, формулирането на цели, приоритети и мерки. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика насоки.

Предложена е структура, припознаваща идеята за системния подход в стратегическото планиране - изведените стратегически цели се разгръщат в разработените приоритети, мерки, както и в конкретни детайли се доразработват в програмата за реализация. С подобен подход се постига синергия между резултатите на отделните приоритетни области, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

За тази цел се приложи интегриран методически подход, обединяващ компонентите на анализа на силни и слаби страни на съществуващата ситуация, при съобразяване и на плоскостта на стратегическите документи от по-високо ниво, относими към настоящата разработка.

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативната финансова таблица представлява общата финансова рамка на развитието в община Велики Преслав през следващите седем години, демонстрираща необходимите ресурси за реализация на най-значимите общински проекти, при отчитането на обстоятелството за възможни отклонения с наличието на прогнозни стойности. Бъдещите финансови средства са прогнозирана на база на реалистично предвиждане на основата на финансовия разчет на ОСР за Велики Преслав за 2014-2020 и потенциала на Община Велики Преслав да привлича и управлява средства от Оперативните програми и други безвъзмездни финансови източници.

Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните цели, приоритети и мерки на интервенции от стратегията на ОПР. Общият финансов ресурс се явява сбор от съчетаване на различни финансови инструменти.

Индикативната финансова таблица е разработена спрямо модела на действащите за настоящия програмен период методическите указания на МРР.

Качественото и реално планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно, ефикасно и резултатно управление на финансовите ресурси на общината.

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетите на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента - *индикатори за въздействие*, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и *индикатори за резултат*, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени следствие на предписанията на действащите за настоящия програмен период методическите указания на МРР.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана статистика, което гарантира проследимостта им. При разработването им се посочват техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът ще бъде основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ОПР, междинната и последващата оценка на плана.

ОСИГУРЯВАНЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Описани са необходимите дейности за прилагане на принципа на партньорство, както са разработени и механизми за осигуряване и обмен на информация между отделните заинтересовани страни. Идентифицирани са възможностите за публичното представяне и разпространяване на резултатите от всички етапи от реализацията на Общинския план за развитие.

ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ

Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ОПР и илюстрира прехода между приоритетните области, специфични цели и съответстващите ги мерки и по-машабни проекти от съдържанието на ОПР. Програма за реализация на общинския план за развитие 2014 - 2020 г., с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите и съдържа следните основни компоненти:

- Оперативни насоки и цели на програмата - отразяват логиката на интервенциите - политически, институционални, организационни, информационно - комуникационни, финансови и контролни, за постигане на конкретни резултати и въздействие от изпълнението на програмата и общинския план за развитие като цяло;
- Мерки и предвидени дейности за подкрепа и осигуряване на схеми за финансиране, включително от фондовете на ЕС и други финансови инструменти и източници;

- Списък на проектите, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата, съдържащ кратка обосновка и описание на физическите, финансовите и времевите параметри, както и отговорните звена. Списъкът на проектите трябва да отразява и да е свързан както с оперативните цели на програмата, така и с приоритетите и стратегическите цели на общинския план за развитие на многогодишна база;
- Индикаторите за конкретни продукти и резултати, свързани с постигането на оперативните цели, планираните мерки и отделните проекти, които ще бъдат използвани като база в общата система от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на съответните приоритети и цели на плана;
- Организацията и дейностите по наблюдението, оценката и актуализацията на програмата;
- Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност, относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата.

Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана.

НАБЛЮДЕНИЕ НА ОПР НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ 2014-2020г.

Общинският план за развитие на община Велики Преслав (2014-2020 г.) е основен документ за провеждане на политиката за регионално развитие на местно ниво. С негова помощ се обективизират действията на местната изпълнителна власт и се създават условия за планомерно и целенасочено изпълнение на решенията на Общинския съвет и дейността на Кмета и общинската администрация.

От гледна точка на неговото последващо прилагане съществуват определени потенциални рискове. От една страна, по отношение на самия процес на планиране и програмиране, налице е силен уклон, произтичащ от разбирането, че планът е еднократен акт със завършен краен продукт. Това предполага преди всичко вътрешно усъвършенстване на процеса на планиране и частично развитие на неговите съставни елементи. Ударението се поставя върху партньорството, изработването на механизъм за мониторинг и оценка и правилно съчетаване на секторното и регионално развитие. От друга страна, съществува риск от изпадане в другата крайност, свързана с концепцията за «непрекъснато планиране» в буквалния смисъл на думата, предполагащ перманентна цялостна реорганизация. Често пъти този процес е свързан с риска от тотална промяна и отказ от приемственост. Реалната алтернатива е подходът към прилагането на т.нар. «структуриран планов процес», при който планирането и програмирането (в т.ч. и изпълнението на плана) се разделя на стъпки (етапи) и е предварително известно кога и с какъв резултат завършва всеки етап, кой отговаря за неговото осъществяване, и кой – за приемането на крайния продукт, кога реално продължава и т.н.

При създаването на общинския план за развитие на община Велики Преслав за периода 2014-2020 г. трябва да се вземе под внимание факта, че неговото изпълнение ще се провежда в условията на динамично променящи се фактори и предпоставки, с оглед на реализирането на дългосрочните и краткосрочни цели на местната политика за развитие.

За целта се налага да се осъществява непрекъснат мониторинг, с помощта на който да се провежда ефективен контрол при етапното му управление. На тази основа планът периодично следва бъде актуализиран в програмната си част и поддържан винаги в актуалност при промяна на състоянието на основните социално-икономически процеси и на средата.

Механизъм за мониторинг и контрол на изпълнението на ОПР

Наблюдението на изпълнението на ОПР е задача на Общинския съвет на община Велики Преслав и на Кмета на общината. Това налага съветът да вземе решение за създаването, по предложение на Кмета, на Работна група за мониторинг (наблюдение) на плана. На основа на взетото решение, Кметът издава заповед за нейното създаване. Групата за наблюдение трябва да включва представители на общински съвет и експерти от състава на Общинска администрация – Велики Преслав, като организацията и функционирането ѝ се регламентира с решение на Общинския съвет.

В тази част на анализа е подробно разписано предложението за структури, които да осъществяват дейността по наблюдението на изпълнението на ОПР

ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Съгласно определението в действащото законодателство за регионалното развитие Общинския план за развитие на община Велики Преслав е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на местно ниво, който се разработи в съответствие с предвижданията на областната стратегия за развитие на област Шумен. Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитие, като се отчетоха специфичните характеристики и потенциалът на общината, от една страна, и стратегическите насоки за разработване на целите и приоритетите на общинските планове за развитие, съдържащи се в съответната областна стратегия за развитие за периода до 2020 г., от друга страна. Документът е оперативен и отразява предвижданията, залегнали в устройствените планове в средносрочен и дългосрочен аспект.

Той е основен елемент от системата документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие. Обемът и съдържанието на документа се определят от разпоредбите на Закона за регионално развитие и правилника за неговото прилагане. Общинският план е разположен на най-ниското ниво за планиране и определя средносрочните приоритети и цели за развитието на общината.

Съгласно чл. 13, ал.3 от ЗРР (3) Общинският план за развитие се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината. Съгласно чл. 23 от ЗРР, Кметът на общината има още следните задължения:

- да ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;
- да представя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от общинския съвет;

- да осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.

Съгласно правилника за прилагане на ЗРР:

- Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на общинския план за развитие.
- Кметът на общината осъществява координация и контрол върху процеса на разработване и съгласуване на общинския план за развитие.
- Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на общинския план за развитие, като същите се публикуват и на интернет страницата на общината.
- Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции.

Съгласно правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, наблюдението, оценката и актуализацията на ОПР на община Велики Преслав следва да се позовава на следните принципи:

- единен подход за планиране и програмиране; концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище; партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

2. ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ

Общинският план за развитие се разработва за 7-годишен период на действие, който съвпада с периода на действие на областната стратегия за развитие, като плановият период на документа обхваща 2014-2020г.

3. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Съгласно, чл. 13, ал.1 ЗРР, общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с областната стратегия за развитие и концепцията за пространствено развитие на общината. Отделно, Законодателната рамка въвежда задължително изискване за съгласуваност на ОПР с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Общинският план за развитие на община Велики Преслав за периода 2014-2020г. е разработен в съответствие с предвижданията на Областна стратегия за развитие на област Шумен (2014-2020) г., Регионалният план за развитие на Североизточен район (2014-2020), Националната стратегия за регионално развитие (2012-2022), Националната програма за реформи (2011 -2015), Националната програма за развитие България 2020, стратегията „Европа 2020“ от една страна и Общинският план за развитие на община Велики Преслав за периода 2007-2013, актуализацията му и секторните местни стратегии от гледна точка на приемствеността им от друга.

Стратегическите цели показват посоката за развитие за времеви хоризонт на стратегията в основните проблемни области - социална сфера, икономическо развитие, околна среда, инфраструктура и др. Секторните анализи и SWOT-анализът очертаха както извесен брой проблеми, така и възможности за социално-икономическото развитие на община Велики Преслав. Изборът на приоритети за устойчивото и балансирано развитие на общината бе подчинено на няколко важни критерия като надграждане на силните страни и изграждане на конкурентни предимства на национално ниво, острота на регистрираните проблеми, неотложност на разрешаването на проблемите, налични възможности за решаването на проблемите, връзка на дадения проблем с други проблеми. В рамките на всеки приоритет са формулирани специфични цели и мерки, включващи сходни по характер конкретни операции, насочени към постигането на дефинираните в стратегията цели. Планираните мерки ще надградят и подчертаят силните характеристики и се стремят да преобразуват и преодолеят слабостите, очертани в SWOT -анализа.

4. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ

При разработването на Общинския план за развитие 2014-2020г. на Община Велики Преслав са съблюдавани „Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020), Общински планове за развитие (2014-2020), одобрени със Заповед No.РД-02-14-2402/22.11.2011г. от Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Общинският план за развитие е разработен по съответно съобразен начин, свързан с интегриране на приоритети и цели на стратегическата рамка на ЕС за икономическо,

социално и териториално сближаване и регионално развитие. Отчетени са новите моменти в Кохезионната политика за програмен период 2014-2020г., както и всички стратегически планови и програмни документи на национално ниво, регионално, областно и общинско ниво, които са разработени или в процес на изготвяне. Новата стратегия на ЕС „Европа 2020“, приета през 2010 г., налага подобряване на координацията и обвързването на различни политики и национални стратегии, включително на политиката и стратегиите за балансирано и устойчиво регионално развитие в рамките на ЕС, с цел постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ икономически растеж, който да отговори на съвременните глобални предизвикателства пред развитието на страните и регионите. Стратегията свързва интелигентния растеж с въвеждане на нови технологии и иновации, както и с добре образовани и конкурентоспособни човешки ресурси на пазара на труда. При изготвянето на социално-икономическия анализ на Община Велики Преслав и формулирането на тенденциите в развитието на общината е използвана официална статистическа информация от Националния статистически институт, министерства, държавни и регионални агенции, държавни комисии, териториални и регионални служби на органите на изпълнителната власт, данни от аналитични изследвания и други официални източници.

II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

1. СТРУКТУРА НА АНАЛИЗА:

Анализът на социално-икономическото състояние на община Велики Преслав се базира на няколко основни принципа:

- Посочва моментната характеристика и извежда формиралите се тенденции и закономерности;
- Извежда сравнение на общински показатели на национално и областно ниво;
- Съчетава анализа с оценка, посредством дефинирането на обобщени проблеми и възможности на различни сфери от общинското развитие.

Обхватът на аналитичната част завършва с изготвянето на проблемен (SWOT) анализ, където са описани вътрешните характеристики - силните и слаби страни на общината и външните фактори за развитие - възможностите и заплахите, произтичащи от външната среда.

Структура и подход на анализа на община Велики Преслав

Анализ на икономическото и социално развитие на общината			
Подробно описание на фактите, закономерностите и тенденциите в развитието. Обобщаване на проблеми и потенциали			
Обща характеристика на община Велики Преслав	Общата характеристика извежда специфичните характеристики и идентичността на община Велики Преслав. Разгледани са географската характеристика, историческото и културно наследство, функционално-пространственото развитие.		
Състояние на местната икономика	Посочени са актуалните стойности на основните икономически показатели и е проследена динамиката в местната икономика. Систематично представени са икономическата структура и отделните икономически дейности. Оценена е ролята на община Велики Преслав за областната икономика.		
Развитие на социалната сфера и човешките ресурси	Проследена е общата характеристика на населението, оценени са образователното равнище и образователната инфраструктура, здравните услуги и инфраструктура, социалните услуги, трудовия пазар и безработицата.		
Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията	Представени са степента на изграденост и липсващите елементи на транспортната инфраструктура, енергийната инфраструктура, комуникационната инфраструктура, водоснабдителната и канализационна инфраструктура.		
Екологично състояние и рискове	Проучени са компонентите на околната среда, заедно с факторите, оказващи въздействие върху тях. Подчертано е значението на качеството на въздуха, водите, почвите, зелената система и горския фонд за наличието на жизнена и здравословна среда.		
Административен капацитет	Изследвана е административната структура и организация на общинската администрация, състоянието на гражданския сектор, капацитета за разработване на политики, програми, проекти и инициативи, тенденциите в изпълнението на общинските бюджети.		
Проблемен анализ			
Положителни елементи		Отрицателни елементи	
Характеристики на вътрешната среда в община Велики Преслав	Силни страни	Слаби страни	
	Възможности		
Характеристики на външната среда	на	Заплахи	

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА/ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

2.1. Географско положение и територия

Община Велики Преслав се разполага в Североизточна България и представлява част от област Шумен. Заема място в югозападната част на област Шумен, като на север и изток общината граничи с община Шумен, на югоизток със Смядово, на югозапад – с Върбица, а на запад с община Търговище. На юг общината прави връзка през Ришкия и Върбишки проход.

Община Велики Преслав включва дванадесет населени места, сред които – с. Драгоево, с.

Златар, с. Имренчево, с. Кочово, с. Миланово, с. Мокреш, с. Мостич, с. Осмар, с. Суха река, с. Троица, с. Хан Крум и град Велики Преслав. Административен център на общината е град Велики Преслав, който е разположен на 17 км. от областния център – гр. Шумен, на 378 км. от столицата София и 103 км. от регионалния център – гр. Варна и на еднакви разстояния от двете най-близки пристанища на р. Дунав – гр. Русе и гр. Силистра, на 130 км.

2.1.1. Климат

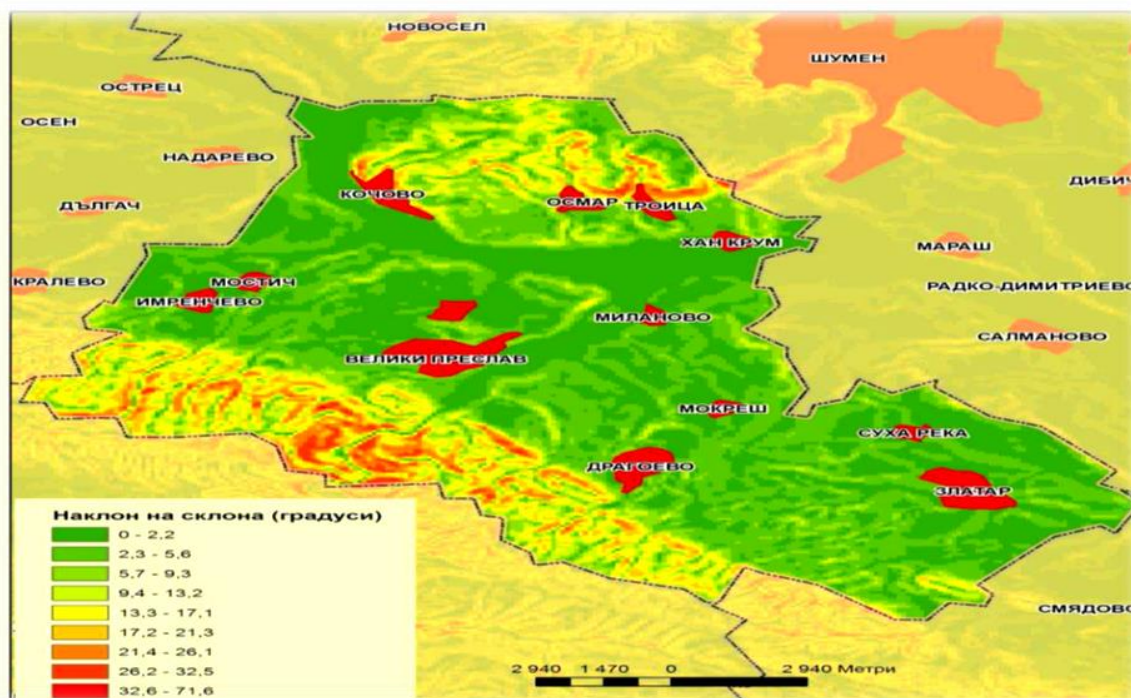
В община Велики Преслав климатът се определя като умерено-континентален. Характеризира се с горещо лято, хладна зима и малко количество валежи. Този вид климат е белязан от непостоянно време и голяма сезонна температурна амплитуда. Средната годишна температура е от 9 °C до 11,5 °C, като средната месечна януарска температура е от -1,2 °C до -2,0 °C, а средната юлска температура - между 20,5 и 21,5 °C.

Обема на средногодишните валежи е 670 mm с летен валежен максимум – 199 mm (май - 78 mm) и есенен валежен минимум - 148 mm (септември – 31 mm). Валежите в южната и северната част са по-големи, отколкото в централната. Продължителността, в която се задържа снежната покривка е средно 50 дни за ниските части и 80 дни за високите части на общината. Сухото време достига до 25% - 30% от денонощията на месеца, докато средната честота на малкооблачното време е 30% - 35%. Преобладаващи са западните и северните ветрове, като по-често явление е фьонът, който се проявява в южните райони на общината.

2.1.2. Релеф

Релефът на територията на община Велики Преслав е разнообразен, като в северната и югозападната си част е хълмисто-ридов и нископланински, а в централната част – равнинен. На запад и югозапад са разположени северните ридове на Преславска и Драгоевска планини, разделени от долината на р. Голяма Камчия. От запад на североизток се простират невисоките ридове на Преславска планина – Широкия рът, Тиклата, Авджибели. На границата с община Върбица е най-високата точка на територията на община Велики Преслав – вр. Голяма Вършкадалница (723,4 m н.в.). На югоизток от долината на р. Голяма Камчия се простира Драгоевска планина с ридовете Мараленково усое, Люрденски бурун, Шишков път. Централната част на общината е равнинна и се пресича от долината на р. Голяма Камчия и притока ѝ Врана. В северната част са южните разклонения на Шуменското плато, което има надморска височина от 300 до 400 m. В Преславския карстов район се включва по-голямата част от Преславска планина. Развити са предимно повърхностните карстови форми и има сравнително малко пещери. С най-големи наклони са склоновете на платата и дълбоко врязаните речни долини в Преславско-Драгоевската планина, за които са характерни сипеи, срутища и свлачища.

2.1.3. Природни ресурси

Фиг.1

(Полезни изкопаеми, почви, води и земи)

а) Полезни изкопаеми

Община Велики Преслав е бедна на полезни изкопаеми. На територията ѝ има разкрити находища само на варовици за трошен камък при с. Драгоево с 60 606 хил. m³ запаси и варовици за вар при с. Троица с 9620 хил. m³ запаси. И двете находища са в експлоатация.

б) Почви

Почвите са предимно сиви горски и хумусно-карбонатни. В южните части се срещат канелени, излужени канелени и канелено-подзолисти почви. Алувиални и алувиално-делувиални почви са установени в речните тераси на р. Голяма Камчия и някои други по-малки реки. Почвената покривка на склоновете е засегната от *ерозия*. Като цяло

ерозионните процеси в горските територии са овладяни и имат затихващи функции. Характерна е ровинната ерозия, развиваща се на територията на поддържаения резерват "Патлейна". Линейна ерозия се среща ограничено, като частично дълбочинно изравняне на леглата на водните течения.

В зависимост от генезиса и географското разпространение на почвите, територията на община Велики Преслав условно може да се подели на три района, съответстващи на районите при подялбата ѝ по отношение на релефа.

- Северният район включва Шуменското плато, по заравнените билните части, на което са разпространени дълбоки сиви горски, средно и тежко песъкливо-глинести почви. В силно наклонените терени в склоновете и подножните части на платото преобладават плитки рендзини. Почвените ресурси в този район се характеризират с относително ниско естествено плодородие.
- Средният район включва териториите, разположени между Шуменското плато от север и Преславска и Драгоевска планина, от юг. Поради преобладаващия равнинно-хълмист релеф, почвите тук са с добре развит почвен профил и с високо естествено плодородие. По терасите на реките Голяма Камчия и Врана са разпространени алувиално-ливадни с ливадни черноземи песъкливо-глинести почви. В западната половина на района са развити излужени черноземи, тежко-песъкливо-глинести, а в източната половина на района – сиви горски, средно и тежко песъкливо-глинести почви, които на места в по-високите части на релефа са в комплекс с ерозирани сиви горски почви. Като цяло почвените ресурси в този район се характеризират с високо естествено плодородие.
- Южният район включва северните склонове и подножия на Преславска и Драгоевска планина, където са разпространени плитки светлосиви горски почви в съчетание с рендзини. Подобно на северния район, почвените ресурси в южния район също се характеризират с относително ниско естествено плодородие.

с) Водни ресурси

Водните ресурси на община Велики Преслав са сравнително органичени. През южната към северната част на територията ѝ протича р. Голяма Камчия, която на юг от с. Хан Крум приема най-големия си приток р. Врана и притоците р. Долник и Карамиска река. Увеличаването на подземните води става едва по долните течения на реките Голяма Камчия и Врана.

Водните течения са с непостоянен воден отток, като най-пълноводни реките са през месеците февруари-март и април от дъждовни валежи и снеготопене, а маловодието - през юли и октомври-ноември (през този период по-малките реки и долове пресъхват). Повечето речни прииждания се формират от поройни валежи през май и юни. Водите на суходолията се формират епизодично от повърхностен валежен отток. За нуждите на напояването, по водосбора на р. Голяма Камчия са изградени 10 язовира с малък обем

Подземните води в общината са представени от грунтови води в речните тераси и пукнатинно-карстови води в кредните седименти. Водоносните хоризонти на грунтовите води се подхранват главно от валежни води. Средният дебит на подземните води в алувиалните тераси на реките е 6,0 л/сек/м, но варира в доста широки граници (от 0,35 до 16-20 л/сек/м). Според хидрохимичните им характеристики подземните води по цялата дължина на терасите на реките Врана и Голяма Камчия са хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви. Водоносни са и окарстените варовици, изграждащи Шуменското плато, като най-значими са карстовите извори при с.Троица с общ дебит 62 л/сек.

Водоснабдяването на гр. Велики Преслав се извършва главно от яз. "Тича", който има общ обем 311,8 млн.м³ и полезен обем от 271,8 млн.м³. От същия язовир се водоснабдяват и големите градове в региона – Шумен и Търговище. Водоснабдяването от подземни води е организирано чрез 16 бр. сондажни кладенци и 16 бр. каптажи с общ дебит 266 л/сек, обединени в общинската водоснабдителна система "Велики Преслав", обслужваща селата Кочово, Осмар, Троица, Хан Крум, Миланово, Суха река, Златар, Мокреш, Драгоево, Имренчево и гр. Велики Преслав. Около 17 % от населените места и 10 % от населението в общината са с режим на водоползване. С влошени качествени характеристики на подаваните питейни води са 4 % от населените места, в които живее 8,3% от населението на общината.

В Община Велики Преслав са актувани като публична общинска собственост 8 язовира:

- Язовир № 2- Златар - отдаден под наем за 5 години от 25.11.2009г./ 25.11.2015г.
- Язовир № 3-Златар- отдаден под наем за 5 години от 10.12.2010г./10.11.2013г.
- Язовир №1-Драгоево- отдаден под наем за 5 години от 10.12.2010г./ 10.12.2015г.
- Язовир „Дервиша”-В.Преслав- отдаден под наем за 10 години от 04.04.2012г. до 04.04.2022 г.
- Язовир- Имренчево- отдаден под наем за 5 години от 10.12.2010г. /10.12. 2015г.
- Язовир „Корталък”-Кочово-отдаден под наем за 5 години от 10.12.2010г. / 10.12.2015г.
- Язовир- Троица- отдаден под наем за 5 години от 10.12.2010г. до 10.12. 2015г.
- Язовир „Овалък”-Троица-отдаден под наем за 10 години;

Обем на язовирите по водосбора на р. Голяма Камчия:

- с. Драгоево - 2 язовира по 700 х. куб. м. вместимост;
- с. Кочово - 1бр;
- гр. Велики Преслав - 1 язовир по 400 х. куб.м. вместимост;
- с. Имренчево - 1 язовир по 1400 х. куб.м. вместимост;
- с. Троица - 1 язовир по 216 х. куб.м. вместимост;
- с. Златар - 3 язовира с общ обем 840 х. куб.м. вместимост.

Актуален проблем са наводненията при интензивни валежи на земеделски земи и съоръжения на инфраструктурата, което налага необходимостта от почистване на коритата и осигуряване на проходимост на водните течения, ремонт на водостоците по пътищата, наблюдение на състоянието на дигите. В договорите за наем следва ясно да се формулира задължение за перманентно наблюдение на състоянието на стените, съоръженията, преливниците, изпускатели, кранове.

На територията на Община Велики Преслав няма открити минерални води. Няма и естествени езера.

d) Поземлени ресурси

Основата за развитие на селското и горското стопанство, селищната мрежа, туризма, рекреацията и техническата инфраструктура са поземлените ресурси. Общата им площ на територията на община Велики Преслав е 277 629,37 дка¹, което представлява 8,2% от територията на област Шумен. От нея:

- Частна собственост – 145241, 642 дка. или 52,3%
- Държавна собственост – 95501,992 дка. или 34,4%
- Общинска – 336885, 735 дка. или 13,3%

¹ Министерство на земеделието и храните, Областна дирекция „Земеделие” Шумен, Общинска служба по земеделие Велики Преслав;

От общинската и държавна собственост публична собственост съответно са:

- Общинска- публична – 37,73%
- Държавна-публична – 89,53%

В т.ч. общата площ на земеделската земя през 2013 г. е 154497дка., като процентното ѝ разпределение по вид собственост – частна, държавна, общинска е показано на графиката по-долу.

Графика 1

Разположената по-долу таблица показва разпределението и състоянието на земеделската земя на територията на община Велики Преслав.

СПРАВКА ЗЕМЕДЕЛСКА ЗЕМЯ

Таблица 1

ПОКАЗАТЕЛИ	2010 г.	2013 г.
Земеделска земя, в т.ч.	154853	154497
• Ниви	117562	115288
• Ливади	689	733
• Мери и пасища	9176	8764
Трайни насаждения, в т.ч.	20956	23258
• Овощни	5026	6551
• Лозя винени	14020	14765
• Лозя десертни	1910	1942
Зеленчукови култури	1512	1597
Общо обработваема земя	149895	149640
Пустеещи земи	4958	4836
Поливни площи	4147	4147
Ефективно използвани поливни площи	1380	1380

Баланси на територията по основни елементи са изработени на основата на опорни планове и включват:

Таблица 2

омер	Наименование на вида територия	Брой имоти	Площ в дка	ха	%
1	Селско стопанство	28 111	172 516,880	17 251,688	62,139
2	Горско стопанство	283	85 874,154	8 587,4154	30,931
3	Населени места	103	12 141,413	1 214,1413	4,373
4	Повърхностни води	376	4 575,575	457,5575	1,648
5	Полезни изкопаеми	16	577,091	57,7091	0,208
6	Транспорт (ЖП, Държ. Път. Мрежа)	119	1 944,279	194,4279	0,701
Общо:		29 708	277 629,370	27762,9370	100

Баланс по основна категория на имотите:

Таблица 3

Категория	Брой имоти	Площ в дка.	ха	%
I	7	25,310	2,5310	0,009
III	10 415	66 038,965	6 6038,965	23,787
IV	6 787	38 625,593	3 862,5593	13,913
V	2 045	15 518,407	1 551,8407	5,590
VI	4 691	26 352,653	2 635,2653	9,492
VII	2 478	12 955,169	1 295,5169	4,666
VIII	245	1 206,364	120,6364	0,435
IX	122	656,122	65,6122	0,236
X	52	448,050	44,8050	0,161
Без категория	2 866	115 802,737	11 580,2737	41,711
Общо	29 708	277 629,370	27 762,9370	100

Баланс по вид собственост на имотите по КВС:

Таблица 4

Номер	Наименование на вида собственост	Брой имоти	Площ в дка	ха	%
1	Държавна публична	258	85 507,196	8 550,7196	30,799
2	Държавна частна	625	9 994,797	999,4797	3,600
3	Общинска публична	2 136	11 578,968	1 157,8968	4,171
4	Общинска частна	617	15 598,353	1 559,8353	5,618
5	Частна	21 227	108 183,440	10 818,3440	38,967
6	Юридически лица	3 304	22 073,375	2 207,3375	7,951
7	Чуждестранна	73	574,964	57,4964	0,207
8	Религиозна	21	349,213	34,9213	0,126
9	Съсобственост	255	14 060,684	1 406,0684	5,065
10	Стопанисвано от общината	1 192	9 708,404	970,8404	3,496
Общо:		29 708	277 629,370	27 762,9370	100

Баланс на територията по вид ползване:

Таблица 5

Номер	Наименование на начин на трайно ползване	Брой имоти	Общо площ в дка	ха	%
1050	За друг вид застрояване	7	1 172,199	117,2199	0,422
1210	За друг обществен обект, комплекс				
1350	Гробищен парк	22	111,370	11,1370	0,040
1420	Спортно игрище	3	66,189	6,6189	0,024
1500	За други видове спорт	1	7,911	0,7911	0,003
1600	За вилна сграда				
1640	За санаториум, балнеосанаториум, профилакториум	2	8,745	0,8745	0,003
1650	За курортен хотел, почивен дом	1	5,375	0,5375	0,002
1660	За къмпинг, мотел	1	2,644	0,2644	0,001
1720	За друго производство на продукта от нефт, въглища, газ,				

Номер	Наименование на начин на трайно ползване	Брой имоти	Общо площ в дка	ха	%
	ишти				
1780	За производството на стр. материали, конструкции и изделия	2	57,391	5,7391	0,021
1850	За складова база	11	122,603	12,2603	0,044
1860	За база за селскостопанска или горскостопанска техника				
1880	За стопански двор	131	610,426	61,0426	0,220
1890	За животновъден комплекс	23	206,271	20,6271	0,074
1920	За друг вид производствен, складов обект	12	48,560	4,8560	0,018
2210	За път от републиканската пътна мрежа	63	1 391,464	139,1464	0,501
2220	За местен път	16	67,064	6,7064	0,024
2230	За селскостопански, горски, ведомствен път	1 785	6 623,168	662,3168	2,386
2240	За автогара, автоспирка				
2250	За бензиностанция, газостанция	4	10,810	1,0810	0,004
2270	За железопътна гара, спирка	1	2,950	0,2950	0,001
2280	За ремонт и поддържане на транспортни средства	5	54,802	5,4802	0,020
2310	За друг поземлен имот за движение и транспорт	10	30,973	3,0973	0,011
2420	За съоръжение на електропровод	1	1,386	0,386	0,001
2500	Нива	17 384	118 237,783	11 823,7783	42,589
2550	Неизползвана нива (угар, орница)	13	64,448	6,4448	0,023
2560	Изоставена орна земя	1 215	4 074,955	407,4955	1,468
2600	Овоцна градина	1 379	5 272,912	527,2912	1,899
2610	Лозе	4 936	16 180,614	1 618,0614	5,828
2660	Друг вид трайно насаждение	153	999,079	99,9079	0,360
2700	Ливада	209	733,868	73,3868	0,264

Номер	Наименование на начин на трайно ползване	Брой имоти	Общо площ в дка	ха	%
2800	Пасище	617	8 964,132	896,4132	3,229
2830	Друг вид земеделска земя	208	5 018,394	501,8394	1,807
2840	Гори и храсти в земеделска земя	593	3 523,603	352,3603	1,269
2910	Широколистна гора	1	109,974	10,9974	0,040
2930	Нискостъблена гора				
2950	Друг вид дървопроизводителна гора	221	75 648,565	7 564,8565	27,248
3020	Просека				
3040	Друг вид недървопроизводителна горска площ	46	9 553,478	955,3478	3,441
3120	Блато	18	187,037	18,7037	0,067
3140	Язовир	13	535,359	53,5359	0,930
3150	Водоем	6	22,663	2,2663	0,008
3190	Напоителен канал	53	684,843	68,4843	0,247
3240	За водностопанско, хидромелиоративно съоръжение	172	1 787,139	178,7139	0,644
3250	За друг вид водно течение, водна площ, съоръжение	124	1 900,147	190,0147	0,684
3410	Природна забележителност				
3650	Депозит за битови отпадъци (сметище)	11	73,757	7,3757	0,027
3670	Насип, насипище	3	8,159	0,8159	0,003
3680	За друг вид отпадъци	1	8,983	0,8983	0,003
3900	Скали	8	544,158	54,4158	0,196
3930	Дере	142	2 217,313	221,7313	0,799
3940	Овраг, промойна	4	5,855	0,5855	0,002
3950	Ями (утаител)	2	39,768	3,9768	0,014
	Жилищна територия	17	9 948,440	994,8440	3,583
	Други	59	681,646	68,1646	0,246
Общо:		29 708	277 629,370	27 762,9370	100

е) Флора и фауна

Основният вид растителност, който се среща на територията на община Велики Преслав е дъб, бук, сребролистна липа, мъждрян, явор, брекина, череша, липа, тополя, акация, келяв габър и габър, от иглолистните – черен бор, бял бор. По северните склонове на Шуменското плато, както и по други склонове със северна експозиция, са запазени отделни съобщества от мизийски бук. От *хрстовидните* съобщества са разпространени смрадлика, чашкодрян, диво грозде, драка, къпина, глог, люляк, шипка, леска, бърз и др. *Тревната покривка* е представена от житни треви, ягода, коприва, папрат, млечка, лазаркия и др.

Присъствието на *животински свят* показва разнообразие предимно по отношение на бозайниците и отчасти по отношение на птиците, земноводните и влечугите. Най-разпространени са дивите свине, но се срещат и типични степни бозайници като степен пор, европейски лалугер, хомяк, заек, таралеж. От малките бозайници най-разпространени са гризачите. Птичето разнообразие е представено от посевна врана, сива яребица, пъдпъдък, а край водните обекти се среща малката и обикновената дропла.

2.1.4. Защитени зони

Защитените територии имат за цел опазване на биологичното разнообразие в екосистемите, както и на естествените процеси, протичащи в тях, характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажите. Под режим на защита на територията на общината има три категории защитени територии² - природен парк, поддържан резерват и защитени местности.

Природният парк “Шуменско плато” заема обща площ от 39 299 дка в землищата на селата Кочово, Осмар, Тройца и Хан Крум (община Велики Преслав), на гр. Шумен, кв. Дивдядово, и с. Лозово (община Шумен). Паркът е обявен с цел запазване на ценни растителни и животински общности, както и на голямото разнообразие и красотите на местата, подходящи за почивка и туризъм. Предопределящ специфичните особености на парка е карстовият релеф, представен от повърхностни форми (въртопи, валози, карстови долини) и подземни форми (известните пещери са 34, между тях са водните пещери “Зандана” - дълга 2200 m, и “Тайните понори” - най-дълбоката в Североизточна България – 101 m, дълга 1716 m). На територията на Шуменското плато са установени 9 защитени, един застрашен и 8 редки вида растения, включени в “Червена книга на Р. България”. От представителите на висшата фауна се срещат 28 вида бозайници, 61 вида птици, 14 вида влечуги и 6 вида земноводни. Представители на пещерната фауна са 10 вида прилепи.

Поддържаният резерват “Дервиша”, с площ 106 дка, е в землището на гр. Велики Преслав и е разположен като тясна ивица успоредно на двата бряга на дерето на р. Дервишка. Обявен е с цел опазване на реликтното находище на балканския ендемит *конски (див) кестен*, единственото естествено находище на дървесния вид в България. Отделни екземпляри от конския кестен достигат до 35 m височина. В защитената територия растат още орех, клен, габър, сребролистна липа. Обявена е *буферна зона* на поддържания резерват с площ 700 дка горски фонд.

² Източник: Национална база данни за защитените територии, МОСВ.

Поддържаеният резерват *“Патлейна”*, с площ 378 дка, също е в землището на гр. Велики Преслав. Обявен е с цел опазване на най-голямото в България находище на терциерния реликт *Див рошков* - остатък от древна флора по нашите земи, включен в Червената книга на България. В защитената територия като съобщество растат още дъб, бряст, габър и др. Тревната покривка е богато и разнообразно представена, като най-значим е защитеният вид *“урумово лале”* с единични представители на вида. Обявена е *буферна зона* на поддържаения резерват с площ 601 дка горски фонд.

В поддържаения резервати се забраняват всякакви дейности, с изключение на: охрана, посещения с научна цел, преминаване на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел, събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места, провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки.

За *защитени местности* са обявени местообитанията на застрашени, редки и уязвими растителни видове. Защитените местности на територията на общината са:

- *“Калтунар”* - с площ 120 дка в землището на с. Кочово. Обявена е с цел опазване на естествено находище на блатно кокиче (с по-дребни цветове, разположени по няколко във върха на стеблото). От цветовете му се добива лекарството нивалин, с което се лекува детски паралич.
- *“Осмар”* - с площ 190 дка в землището на с. Осмар. Обявена е с цел опазване на естествено находище на блатно кокиче.

2.1.5. Социално-икономическо развитие

Община Велики Преслав разполага със значими ресурси, чието правилно и ефективно използване може да се превърне в решение на нейните основни проблеми и да доведе до постигане по-устойчиво икономическо развитие. Те са свързани със запазена природна среда, разнообразни природни ресурси, потенциала на земеделски земи и уникалното културно-историческо наследство. Извършеният анализ на социално-икономическия профил на общината показва, че въпреки реализираните проектни дейности, насочени към подобряване на инфраструктурата, опазване на околната среда, разпространение на културното наследство и повишаване на капацитета на местната власт, основни проблеми в общината продължават да бъдат неефективността и ниската конкурентоспособност на местната икономика, ниските доходи и висок процент на безработица, както и все по-задълбочаващия се демографски проблем.

2.1.6. Културно историческо наследство

Административният център на община Велики Преслав – гр. Велики Преслав е основан като град крепост преди повече от 1100 години. През 893 г., по времето на Цар Симеон, е провъзгласен за столица на българската държава. Тук са се намирали Дворецът на владетелите, Дворецът на епископа, а по-късно и на Патриарха. По времето на Първото българско царство Преслав е изпълнявал ролята на средище на духовен и книжовен живот, който се свързва със славянската писменост и Златния век на българите. Днес, на територията на вече променения от Преслав на Велики Преслав град съществуват множество останки от църкви, манастири, работилници, ателиета и дворци.

а) История и култура по време на средновековната столица Преслав

Преслав става втората столица на Първото българско царство през 893 г., време, предшествано от множество бурни събития, сред които присъствие на войни, покръстването на българите от Борис I, реакцията на болярите и опита за реставрация на езичеството от Владимир Расате, наследник на княз Борис I. Окончателно късайки с езичеството Преславският събор провъзгласява българския език за официален в богослужението, нова столица Преслав и високообразованият Симеон за български княз. Така година след година на мястото на съществувалия още от времето на ханове Крум и Омуртаг военен лагер-аул израства българската столица. Разположена на приблизително 3,5 км, оградена на запад от хълма “Зъбуите”, вписана на юг до Преславска и Драгоевска планина, на изток от поречието на р. Тича /Камчия/ и на север до южните части на сегашния град.

Като столица на силна и могъща държава градът е опасан от високи крепостни стени, които са ограждали територии, условно наречени Външен и Вътрешен град, с височина не по-малко от 10 м. Археологическите проучвания на терена, успоредно и в близост до южната стена на вътрешния град, разкриват и трета стена, която вероятно е подсилвала отбраната на цитаделата през различните периоди на съществуването на града. В четирите си посоки стените завършват с кръгли кули, а портите от север, юг и изток са се издигали във височина на почти 14 - 15 м. с масивни почти квадратни кули, затварящи тунел с двойна дървена и спускащи се две железни врати. Тази мощна укрепителна система е добре охранявана от силен за времето си военен гарнизон, разположен отвътре в непосредствена близост до крепостната стена. Вътрешната крепостна стена огражда представителните светски и църковни сгради - жилищната и тронната палата на дворецовия комплекс и с пряка връзка на дворецовия манастир на северозапад, с владетелската базилика, патриаршеският комплекс, административната сграда, красивият южен площад с казармите, водното огледало /фиала/, църквата, болярското имение на югозапад. Всичките тези сгради и комплекси, свързани с добре поддържани улици и площади, водоснабдени с невероятна и от днешна гледна точка канализация за питейна и отходна вода. И нещо рядко срещано в тогавашния средновековен свят - бани с басейни отоплявани с топъл въздух по специални тунели и керамични тръби /хипокаустово отопление/. А в затвореното пространство между вътрешната и външната крепостна стена от север, юг и изток издигат множество жилища, болярски имения, манастири и църкви станали последен дом на известни и почитани боляри, духовници и държавници или просто на обикновени хора. Сред тях като невероятен бисер току над самата река блести Кръглата /златна/ църква - “... на устието на Тича, гдето е съградена светата и честна златна нова черква...” от българският княз на име Симеон около 907 г. Под кръглия и наос и дванадесетте белокаменни колони пред нишите, в малкия, красив атриум /двор/ пред дълбокия кладенец и пред “окото на бога” вероятно българските царе и управляващи фамилии са вземали важни решения за съдбата на българската държава.

Воювайки непрекъснато с Византия и други народи преславските царе черпят опит от своите достижения, не само в строителството, но и в писмеността, науката, културата, игрите и забавленията. ”Златният век” на България дава в изобилие шедьоври на архитектурата, каменната пластика, ювелирното изкуство, инкрустациите, мозайките дърворезбата. Запазената керамична иконопис с живия си рисунък остава ненадмината. Десетки години в столицата Преслав идват дипломати, лични пратеници на императори, търговски представители, хора на изкуството и висши духовници. Така тогавашната

столица на младата българска държава Преслав стъпка по стъпка израства и достойно съперничи на Константинопол - столицата на хилядолетната империя Византия.

И както често се случва в историята след годините на разцвет идват и съдбоносни години. Такива за Преслав и България са годините между 969-971. Крепостта е превзета от киевския княз Светослав в 969 г., а в 971 година император Йоан Цимисхий налага своята власт над нея и България. Наследникът на цар Петър и внук на цар Симеон - Борис II, заедно с брат си Роман и "съкровищата на българите" са отведени и отнесени във Византия. *"Знаците на царската власт - тиара, обвита с пурпур и извезана със злато и бисери, багреница и червени обувки"* стават трофеи. Преслав вече е Йоанопол. Така столицата от крепост с дебели стени, увенчани със зъбери, постепенно се превръща в "добре населен град от средна величина" според арабския географ Идриси. Успешното въстание на братята Асен и Петър срещу Византия през 1185-1187 г., като че ли за кратко възвръща величието на старата столица. По-големият брат Петър се заселва и заживява в Преслав. Няколко века по-късно в 1388 г. турците превземат и разрушават града. "Ески Стамбул", както го наричат те, остава увековечен по картите, пътеписите и хрониките на географи и пътешественици.

"Не знам как да Ви разкажа това, само вашите собствени очи биха могли да Ви опишат тази красота" – завършва Йоан Екзарх. Красота потънала в мрака на късното средновековие.

б) Културно-историческо наследство

Част от съществуващото културно богатство на територията на община Велики Преслав е Археологически музей „Велики Преслав“, който включва реставрирани и консервирани фрагменти от разкопките на средновековния град. В музейните фондове се съхраняват 35000 предмета, 1700 от които са представени в експозиционния модел. Колекциите на музея илюстрират по най-пълнен начин явлението „Златен век“. На туристите е предоставена възможност да се докоснат до средновековното Преславско съкровище и богат набор от накити, изработени от изкусни майстори. Съществуват великолепни образци на преславска рисувана керамика, като трапезни съдове, декоративни плочки, архитектурни детайли и уникални керамични икони. Една от най-известните икони е тази на св. Теодор Стратилат, открита в местността „Патлейна“. В експозицията на музея и на територията на резервата могат да се открият оригинални кирилски, глаголически и гръцки надписи, които съществуват от времето на 10-11 в. На територията на община Велики Преслав може да се види и най-голяма в света колекция от средновизантийски печати (971-1088 г.)

Друг елемент от културното богатство в община Велики Преслав е Преславската Кръгла /златна църква/. Тя е определена като един от архитектурните шедеври на Първата българска държава и представлява една от най-красивите храмови постройки, построени през Ранното средновековие. Кръглата църква има свое оригинално архитектурно решение и богата вътрешна и външна украса. Тя има кръгъл наос /официалното място да останеш сам с Бога/ с разчленен от екседри /ниши/ стени и централно разположен амвон, двуетажен притвор /предверие/, с две кули и две помещения от северната и южната страна, а на запад – открит отрием /двор/ с кладенец в средата. По мазилката на стените ѝ са запазили рисунки и глаголически и кирилски надписи – графити, които са едни от най-ранните паметници на Старобългарската писменост. Южно и източно от храма се е разгръщал манастирски комплекс, в който са съществували ателиета за рисувана керамика и разноцветни мозайки.

Архитектурната идея за Кръглата църква не е възникнала в Преслав. Тя е материализирана още в късно римската и ранновизантийска храмова архитектура. Изящната пластична украса и цялостна декоративна система на Кръглата църква намира близки паралели с някои Константинополски църкви от X век. Това свидетелства за широките познания и възможности на българските архитекти и майстори, създали този забележителен храм.

Строена по поръка на цар Симеон, Кръглата (Златна) църква и манастирът около нея се превърнали в един от центровете на книжовната и художествена култура на столицата Преслав и християнска България.

Манастир “Св. Пантелеймон” - Манастирът се намира в м. Патлейна и е на 6 км южно стария град в зелена и рядко красива местност. Името ѝ е производно от това на манастира, който се намира в началото на планината. Открит от неуморния ентузиаст Йордан Господинов. Пътят за там се отделя при Омуртаговия мост, вляво от шосето за Върбица. Манастирът “Св. Пантелеймон” е бил основан през IX в. и разрушен през XI в. До днес са запазени само руини, от които може да се предположи, че някога църквата е била богата и цялата изрисувана. Археологическите разкопки, проведени през периода 1909-1914 г. и които се провеждат днес, установяват комплекс от кръстополна църква, жилищни и стопански сгради, като са оформени три двора - молитвен, жилищен и стопански. Изследователи твърдят, че този манастир е бил важно книжовно средище още от времето на Първата българска държава. В него учениците на Св. Св. Кирил и Методий създали тук Преславската книжовна школа. В “Св. Пантелеймон” се замонашил починал на 2 май 907 г. княз Борис I. При разкопките в манастира е открита рисуваната, керамична икона на св. Теодор Стратилат от X в. Тя е сред най-забележителните произведения на българското изобразително изкуство от онова време.

Днес, в град Велики Преслав действащи са три църкви като в центъра на града се издига храм „Св. Архангел Михаил” и 200 годишната църква на „Св. Св. Петър и Павел”. В границите на Старият град съществува храм-паметник „Св. Св. Кирил и Методий”.

3. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

3.1. Структура на общинската икономика

Структурата и показателите на икономиката на община Велики Преслав не се различава значително от икономиката на Шуменска област. Данни за брутната добавена стойност (БДС) и брутния вътрешен продукт (БВП) за областта са представени в следващата таблица:

Таблица 6

Област Шумен				
Показатели:	Мерна единица	2009 г.	2010 г.	2011 г.
БДС	млн. лв.	892,8	903,7	957,6
БДС по икономически сектори				
Селско стопанство	млн. лв.	115,1	115,6	132,6
Индустрия	млн. лв.	275,6	264,2	306,7
Услуги	млн. лв.	502,1	523,9	518,3
БВП	млн. лв.	1039,3	1049,5	1106,5
БВП на човек	лв.	5335,0	5434,0	6141,0

Секторната структура на социално-икономическия комплекс на община Велики Преслав се анализира и оценява чрез прилагане на секторно-отрасловия подход. В *първичния сектор* се включват селското и горското стопанство (вкл. Лов и риболов). *Вторичният сектор* включва индустриалните отрасли (добивна и преработваща промишленост), а в третичния- всички обслужващи отрасли. Първичният сектор е по-популярен като аграрен, вторичният- като индустриален, а третичният е познат като сектор на услугите.

Аграрният сектор е с по-слабо участие в икономическото развитие от останалите два сектора на общинския социално-икономически комплекс. Независимо от добрите почвени и агроклиматични условия, изградената мелиоративна инфраструктура, научното обслужване и производствения опит на населението, селското стопанство все още изпитва неблагоприятните последици от аграрната реформа и от влошената пазарна среда. Потенциалът на общината в развитието на селското стопанство е частично използван.

Броят на икономическите субекти, осъществяващи дейност в селското стопанство включва, определен брой дребни частни фермерски стопанства и дузина по-големи организационно-стопански структури. Последните включват земеделски кооперации и еднолични търговци, арендуващи по-големи масиви от земеделски земи. В сферата на животновъдството има няколко ферми, от които 3 кравеферми, 3 свинеферми и 1 овцеферма. Горският фонд и дивечът се стопанисват от ДП „Държавно горско стопанство” Велики Преслав. На територията на общината (в землището на с. Хан Крум) е разположена Комплексната опитна станция по лозарство, овощарство и тютюнопроизводство.

Индустриалният сектор определя икономическия облик на община Велики Преслав. Той е представен от различни отрасли на преработващата промишленост. Добивната промишленост е слабо развита – застъпен е предимно добивът на инертни материали (кариера „Драгоево” за скални материали и кариера „Троица” за варовик) и дърводобивът (добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев).

Индустриалният сектор (с изключение на някои отрасли) не се характеризира с динамично развитие.

Третичният сектор (секторът на услугите) е с параметри, подчертаващи степента на развитост на обслужващите функции на община Велики Преслав. Броят на регистрираните субекти в обслужващата сфера бележи тенденции на нарастване. Относителният дял на реализираната продукция е основно в отраслите „Търговия и ремонтни услуги”, „Доставка на електроенергия, газ и вода”, „Транспорт, складиране и съобщения”, „Хотели и ресторанти” и др., в които се формират най-вече приходите от дейност в третичния сектор и около една трета от общия им размер в целия общински социално-икономически комплекс.

В макроикономически план община Велики Преслав се очертава като една от средно развитите в областния социално-икономически комплекс.

3.2. Водещи отрасли в отделните сектори:

а) Промисленост

На територията на община Велики Преслав сектор „Индустрия” е с дългогодишна традиция. Отрасловата структура на преработващата промишленост в община Велики Преслав показва, че водещ е традиционният отрасъл „Производство на храни, напитки и

тютюневи изделия”. Същият е представен от няколко търговски дружества по-значими, от които са:

- “Винекс Преслав” АД - специализирано предприятие за производство на висококачествени бели вина и винено бренди;
- Винарска изба „Хан Крум” - с. Хан Крум – производство и бутилиране на бели и червени вина
- Винарска изба „Осмар” - с. Осмар „Осмар” ООД - производство на пелин и вино, предимно Шардоне, Каберне совиньон и Мерло
- Цех за сладкарски изделия - “Цитрон”ООД
- „Плиска Ойл” ЕООД
- ЕТ „Анатолий Чернев - ЦИОН ” с Хан Крум
- Кланници за месни заготовки
- „Екселанс” ООД с. Осмар за производство на млечни артикули

Втори водещ промишлен отрасъл в общинския индустриален комплекс е „Преработка на дървен материал и изделия от него”. Производствената номенклатура на разглеждания отрасъл включва производство на паркет („Дурмалар” ООД, „Диш” ООД), производство на мебели (представено от дейността на няколко еднолични търговски дружества) и „Дибо” АД.

Отрасъл „Производство на машини и оборудване”, познат като отрасъл „Машиностроене” е представен от „Преслав АН” АД (надстройки на автомобили, сметосъбиращи коли, ремонт на автобуси) и ремонтен завод на вагони и жп техника в с. Хан Крум.

Отрасъл „Производство на химикали и химични вещества” е свързан с дейността на няколко „микро-” и „малки” предприятия, разположени в няколко населени места. Такива са “Санита пласт” ООД в с. Драгоево (пластмасови изделия за бита) и няколко еднолични търговски дружества, произвеждащи пластмасови изделия, антифриз, белина и др. Проблемите в този отрасъл са свързани с изхабеността на материалните активи, с използването на остарели технологии, с несигурния пазар на произведената продукция и др.

През последните 1-2 десетилетия в общинската икономика се разви и отрасъл „Производство на текстил и облекла”. Същият е представен от фирмите “Ню фешън интернешънъл” ООД, “Бору стил” ЕООД, „Интертекс България-2009“ ООД и др. с цехове за конфекция.

Териториалните анализи, свързани с местоположението на основните икономически субекти в общината показват, че са се формирали две основни локализации с висока капитализация на територията:

- гр. Велики Преслав
- с. Хан Крум

Основните производствени мощности на промишлените предприятия на територията на гр. Велики Преслав са разположени в специално формирана производствена зона в североизточната част на града. Тук са разположени „Винекс Преслав” АД, „Преслав АН” АД, „ДИБО” АД, „Плиска ойл” ЕООД, „Мелничен комплекс” - МИГ ЕООД, „Санитапласт” ЕООД, „Ривакомерс” ЕООД, „Кланица Динев” и др. Наличието на промишлена (производствена) зона в гр. Велики Преслав дава възможности да се провеждат редица мероприятия с устройствено-планировъчен характер, редица

инвестиционни дейности по разширяването и поддържането на довеждащата инженерна инфраструктура (В и К, енергийна, транспортна и др.).

Село Хан Крум е вторият локализационен център на по-значими производствени мощности на добивната и преработващата промишленост и на структура за научно обслужване в аграрния сектор. Тук са разположени вагоноремонтният завод „Хан Крум” АД и предприятието „Строителни изделия” АД.

В останалите населени места производствените структури са представени от малки предприятия (в преобладаващата си част „микропредприятия” с брой на заетите лица до 10 д.).

С изключение на хранително-вкусовата промишленост, всички останали отрасли са зависими от външни суровини. Състоянието на дълготрайните материални активи (ДМА) не е добро, в някои степени достига до 50 и повече процента изхабяване на фондовете. Поради стагнацията на основния пазар в Шумен и Варна и необходимостта от високи транспортни разходи, конкурентоспособността им значително намалява.

б) Селско стопанство

Разнообразният релеф на територията на община Велики Преслав предлага благоприятни условия за развитие на интензивно селско стопанство. Поземлените ресурси, чиито размер и качества са функция от релефните и почвените характеристики, са основен фактор за развитието на земеделието на територията на общината. Очаква се развитието на селското стопанство в общината да продължи да бъде стимулирано чрез инвестиции и подкрепа от страна на местната власт и Държавата. Ще се насочат действия към модернизация и технологично обновяване на стопанствата и инфраструктурата в отрасъла и региона, възстановяване и изграждане на хидромелиоративна инфраструктура, която да осигури ефективно използване на водата, земеделските площи, лозовите и овощни масиви, както и насърчаване на сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни.

• Земеделие

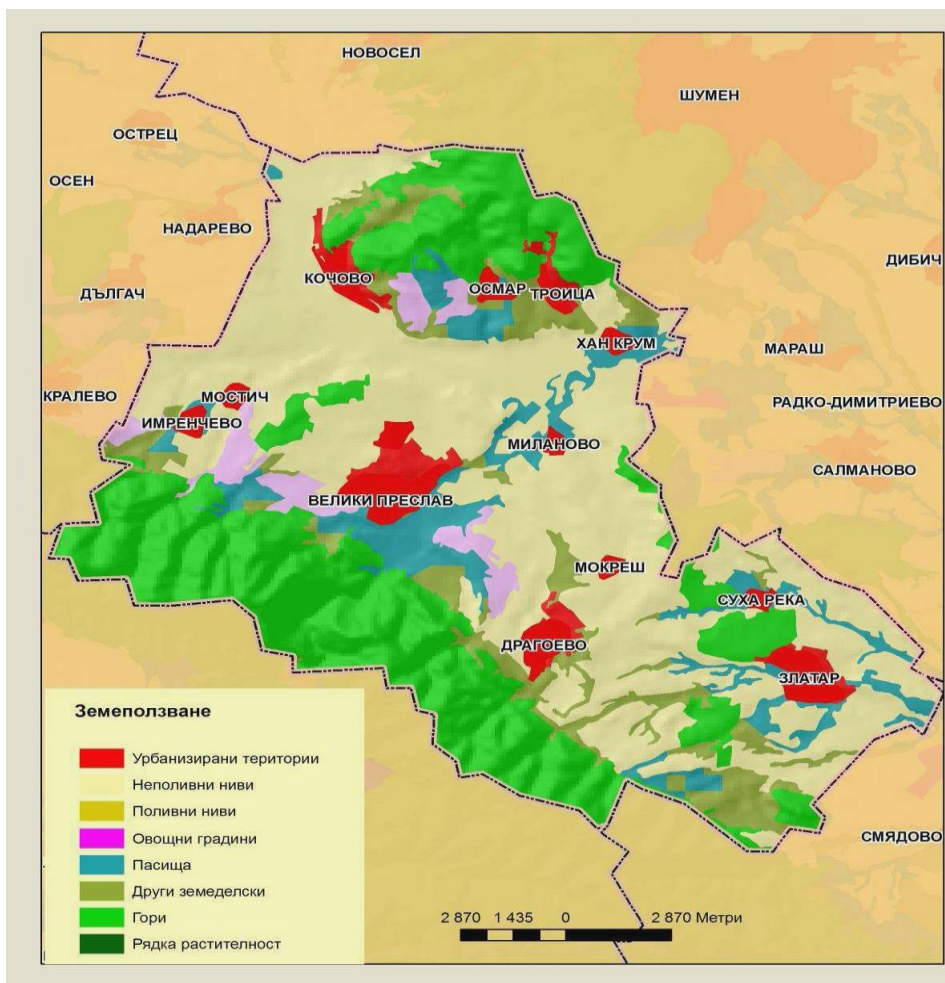
Селскостопанският фонд заема 174 665 дка и представлява 63% от общата площ. Общината е с добре развито зърнопроизводство - зърнените култури заемат 48%, а фуражните - 12% от обработваемата земя и напълно покриват зърнения и фуражния баланс по изхранването на населението и животните в общината. От техническите култури основно се отглежда слънчоглед, който заема 21% от посевната площ.

Приоритет в развитието на земеделието остават трайните насаждения, които заемат 16% от обработваемата земя. Главна задача е възстановяването на старите и засаждането на нови лозови масиви, които са основният дял на трайните насаждения. На територията на общината са разположени най-големите лозови масиви в Шуменска област.

Значително са се увеличили и площите, засадени с дългогодишни култури - малини, касис, лавандула.

Като цяло територията на община Велики Преслав се характеризира с висок агроекологичен потенциал. Това позволява отглеждането на почти всички типични за тази част на страната земеделски култури и постигането на високи производствени резултати. Високият агроекологичен потенциал е важен фактор за специализацията на общината в аграрния сектор и за развитието на съвременен диверсифицирано земеделско производство. Допълнителен благоприятен фактор са и богатите традиции на земеделските стопани в община Велики Преслав в зърнопроизводството и лозарството, които са водещи подотрасли в повечето землища в общината. Всичко това определя

високата степен на земеделска усвоеност на територията, което личи от факта, че над 60 % от площта ѝ е заета със земеделски земи, от които обработваеми са над 80%.

Фиг.2

Таблица 7

Бонитетна оценка на земите в община Велики Преслав
Великотърновско-Преславски агроекологичен район

Култура	Пригодност (0-100)
пшеница	84
паревица	58
соя	41
слънчоглед	70
зах. цвекло	67
ориент. тютюн	38
картофи	38
люцерна	73
пасища и ливади	73
ябълки	61
лозя	61

Наличният агроекологичен потенциал на територията на общината може да се оцени като благоприятен за специализация в производството на зърнени култури (пшеница, ечемик, царевица), технически култури (слънчоглед, етерично-маслени култури), за развитие на лозарство, зеленчукопроизводство, овощарство и за отглеждане на фуражни култури (предимно за млечно животновъдство). Високи добиви от по-голямата част от отглежданите култури обаче са възможни само при поливни условия.

Основно усилията се насочват към засаждането на пшеница - 18,65% от земеделските земи, царевица за зърно - 6,87% от обработваемите земи, слънчоглед - 12,98% от земеделските земи. Поради благоприятните климатични условия много добре развити са трайните насаждения - винени лозя, малини, череша, а от останалите култури - пшеница, царевица за зърно и маслодаен слънчоглед.

Таблица 8

КУЛТУРИ	2010 г.		2013 г.	
	дка.	Добив от дка.	дка.	Добив от дка.
Пшеница	32190	284	32160	383
Зимен ечемик	12120	234	11470	342
Ръж	600	146	-	-
Тритикале	400	130	-	-
Ориз	-	-	-	-
Пролетен ечемик	210	0	280	179
Овес	260	123	25	144
Маслодаен слънчоглед	17590	158	19543	225
Царевица за зърно	11750	504	18384	590
Домати	130	1523	95	2105
Пипер	78	603	60	617
Картофи	230	357	210	381
Тютюн Вирджиния	-	-	-	-
Тютюн Бърлей	10	182	9	182
Тютюн Ориенталски	5	170	3	170
Лозя винени	6678	57	3282	350
Лозя Десертни	660	58	364	360
Ябълки	170	612	203	608
Сливи	69	391	252	1208
Кайсии	19	42	24	95
Праскови	11	120	77	304

Череша	249	297	286	239
Вишна	203	231	74	231
Орехи	207	130	1916	119
Маслодайна роза	-	-	-	-
Лавандула	1102	335	855	386
Люцерна стара	3920	440	3200	800
Люцерна нова	326	280	220	454
Рапица	3850	182	3750	163

Източник: Общинска служба по земеделие Велики Преслав

Положителната страна по отношение стопанисването на земеделските земи, особено в използването на нивите, е че преобладаващата част от тях се обработват от земеделските кооперации и агрофирмите, които с дейността си противодействат на тенденцията към изоставяне на значителни площи обработваема земя, явление, наблюдавано в много райони на страната.

Съществуващи земеделски структури към 2010 г. и 2013 г.³ са показани по-долу.

Таблица 9

ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	2010 г.		2013 г.	
	брой	дка.	брой	дка.
Земеделски стопанства – физ. лица	231	7804	217	9255
Земеделски кооперации	5	36351	4	21869
Търговски дружества	27	51615	27	67770
Стопанства на еднолични стопанства	12	5268	7	552
Стопанства на сдружения и др.	-	-	-	-
Цехове за преработка и консервиране	3	-	3	-
Месообработващи цехове	1	-	1	-
Мандри	1	-	1	-
Зърнобази	1	-	1	-
Мелници	1	-	1	-
Дестилерии	1	-	1	-
Маслобойни	1	-	1	-
Фуражни цехове	1	-	1	-
Други	-	-	-	-

³ Общинска служба по земеделие Велики Преслав;

С оглед на благоприятния агроекологичен потенциал и богатия опит на местните лозари и винопроизводители усилията са насочени към разширяване и модернизиране на лозовите масиви. Виното с деклариран произход в района може да се произвежда от следните сортове:

- за бели вина - Ркацители, Шардоне, Мускат Отонел, Димят, Траминер, Совиньон блан, Мискет червен, Юни блан, Немски ризлинг, Мискет врачански, Мискет варненски, Тамянка, Силванер;
- за червени вина - Каберне совиньон, Каберне фран, Мерло, Сира, Пино ноар, Гаме ноар, Памид.

• **Животновъдство**

Основен дял в животновъдството заема говедовъдството, от което 74% е съсредоточено в личния сектор и 26% - в земеделските кооперации. В личния сектор се отглеждат овце, кози, свине и птици.

Състояние на показателите на животновъдството през 2013 г.⁴ (брой)

Таблица 10

Показатели	2010 г.	2013 г.
Говеда, в т.ч.	1460	1428
• Млечни крави	642	700
Овце	5231	6212
Кози	1993	856
Свине	442	328
Кокошки	5200	4427
Бройлери	24000	145000
Зайци	1020	642
Пчелни семейства	1628	1906

Производство на животинска продукция⁵

Таблица 11

Производство	2010 г.	2013 г.
Мляко – всичко /тона/, в т.ч.	2937	3366
• Краве мляко	2541	3066
• Биволско мляко	-	-
• Овче мляко	228	198
• Козе мляко	204	102
Месо – общо в кланично	187,5	443

⁴ Общинска служба по земеделие Велики Преслав;

⁵ Общинска служба по земеделие Велики Преслав;

тегло /тона/, в т.ч.		
• Свинско месо	43	27
• Месо от ЕРД	84	88
• Месо от ДРД	32	66
• Птиче месо	27	261
• Заешко месо	1,5	1
Яйца /хил. бр./	1059	876
Вълна /тона/	19	13
Пчелен мед /тона/	13	28

с) Горско стопанство

Горските площи, които са държавна публична собственост са 16406 ha, като общата площ на горския фонд на общината е 442,20 ha. От тях 8711,6 ha се стопанисват от ДП „ДГС“ В. Преслав (в която се включва и горският фонд на община Върбица) и 48,4 ha горски фонд в поддържаните резервати “Патлейна” и “Дервиша” се стопанисват и управляват от МОСВ. Горските площи, които са собственост на физически лица се равняват на 261 ha, а тези, собственост на юридически лица – 37 ha.

Значителни площи от горския фонд са разположени в землището на гр. Велики Преслав – 29,0% от горския фонд на общината с. Драгоево – 20,0%, и с. Имренчево – 11,5%. Залесената площ общо за района на лесничейството е 95% от общата площ на горския фонд, а горските пътища – 1%.

От територията на горския фонд около 34% са гори и земи с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции и 66% са защитни и рекреационни гори и земи (противоерозионни, мелиоративни, курортни гори, зелени зони, семеипроизводствени насаждения, буферни зони на резерватите “Патлейна” и “Дервиша”) и защитени територии (природния парк “Шуменско плато” с площ в територията на общината 819,3 ha).

В горския фонд преобладават широколистните гори – 82,2%, при 16,6% за иглолистните. Основните дървесни видове са церът, габърът, зимният дъб и др. При залесяванията са използвани черен и бял бор, сребролистна липа, акация и др. Основната горско-стопанска дейност е добив на широколистен и иглолистен дървен материал, както и дърва за огрев. Общият запас от дървесина (без клони) е 2 048 200 m³, в това число широколистна – 1 572 695 m³, и иглолистна – 475 505 m³.

Средногодишно от горите на ДДС се продава дървен материал в размер на 27 540 m³ и ежегодно се добиват около 10 000 пространствени m³ дърва и вършина за огрев. Значителен дял от горския фонд е зает от ловностопански гори (40%). На територията на Велики Преслав се намира едно от най-големите по площ ловни стопанства в страната, което е предпоставка за развитие на ловен туризъм с локално, регионално, национално и международно значение.

Разпределението на горския фонд на общината по землища е следното:

Таблица 12

Разпределение на горския фонд на община Велики Преслав по землища

№	Землище	Площ ha	%
1.	с. Драгоево	1738,2	20,0
2.	с. Златар	761,3	8,7
3.	с. Имренчево	998,0	11,5
4.	с. Кочово	791,5	9,1
5.	с. Миланово	79,6	0,9
6.	с. Мокреш	70,2	0,8
7.	с. Мостич	27,3	0,3
8.	с. Осмар	811,8	9,3
9.	гр. Велики Преслав	2525,2	29,0
10.	с. Суха река	274,7	3,2
11.	с. Троица	543,2	6,2
12.	с. Хан Крум	90,6	1,0
	Обща площ:	8711,6	100,0

Основните насоки на организация на горското стопанство в общината са предвидени в лесоустройствения проект на ДП „ДГС“ В.Преслав и са съобразени с поставената цел по групи гори и земи съобразно функциите им.

В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции организацията на стопанисването е насочена преди всичко към разширеното възпроизводство на главния продукт – дървесината, при пълно запазване на водоохранните и почвозащитните функции на гората. За 10-годишен период са проектирани подходящи залесявания на площ 832,7 ha, подпомагане на възобновяването без залесяване върху 442,3 ha, реконструкция на насажденията върху 5391,7 ha, различни видове сечи (върху 8666,1 ha на 321575 m³ дървесна маса – без клони) и други мероприятия, изцяло съобразени с екологичните условия на района.

Направлението на стопанисването в защитните и рекреационните гори и земи има за цел непрекъснато подобряване и увеличаване на особените им функции. Така в мелиоративните гори и земи основната цел е запазване на съществуващата растителност и почвата, влагозапасяване на почвата.

На територията на горския фонд се осъществяват и редица странични ползвания. От голямо значение за населението в общината са възможностите за паша на добитък в горския фонд, а също така за добив на сено, билки, листников фураж, горски плодове, гъби и др.

д) Туризм

Туристическата функция на община Велики Преслав е резултат от провежданата политика за използване на разнообразните туристически ресурси, разположени на общинската територия. В това отношение са налице слабо използване на възможностите за развитие на ефективна туристическа дейност на територията на общината.

Ситуирането на община Велики Преслав в мрежата от значими туристически локализации на територията на Шуменска област – Плиска, Шумен, Мадарския конник и др., близостта на общината до големите черноморски туристически локализации в Североизточния район за планиране – Златни пясъци, Св. Константин, Албена и др., също са предпоставка за допълване и разнообразяване на морския туризъм с културно-познавателен.

Туристическите ресурси на територията на община Велики Преслав са обективни териториални дадености, които предизвикват определен туристически интерес. В най-общи линии те се диференцират на туристически ресурси с:

- *природен характер;*
- *антропогенен характер.*

Към туристическите ресурси с **природен характер** попадат:

- Резерватът „Патлейна“, разположен в непосредствена близост до гр. Велики Преслав (на 1 km югоизточно от старопрестолния град в местността Патлейна). Намира се в Преславските разклонения на Предбалкана. Заема площ от 378 дка. Същият е със статут на поддържан резерват и в него се намират находища на див рошков и урумово лале. В непосредствена близост да природния резерват има интересен обект с антропогенен характер, който предизвиква туристически интерес. Това е средновековен манастир от X в. със запазени и реставрирани сгради - помещения за монасите, зимник, винарница, керамични работилници и др.;
- Резерват „Дервиша“, също разположен в близост до гр. В. Преслав. Води наименованието си от името на едноименната местност. Площта му възлиза на 106 дка. Той е със статут на поддържан резерват и в него има находища на естествено разпространен обикновен (див) кестен.
- Многобройните исторически места, разположени в интересна природна среда, също играят ролята на потенциален туристически ресурс. Такива са историческите места „Карталъка“, „Бункера“, „Баладжата“, „Бункера“, „Дъбравата“, „Черната локва“, „Пърнарица“ и др. – общо 13 исторически места на територията на землищата на гр. Велики Преслав и селата Кочово, Златар, Иваново и Драгоево;
- ДП „ДГС“ В. Преслав е с разнообразен дивечов състав, който е привлекателен за развитие на ловния туризъм.

За мястото и значимостта на природните дадености, оценявани като потенциален туристически ресурс на територията на община Велики Преслав, определена представа дават техните площни параметри. Защитените територии са с обща площ 968 ha, от които резервати - 48 ha; народни паркове - 773 ha, и исторически места - 147 ha. Общата площ на рекреационните ресурси възлиза на 2250 ha, в т.ч. курортни гори 1423 ha и зелени гори 827 ha.

Твърде значими за развитието на туристическата функция на община Велики Преслав (на практика най-използваеми в момента) са *антропогенните ресурси*, които са и национално и регионално културно-историческо богатство. В основни линии те са свързани с *културно-историческото наследство* на община Велики Преслав и на Шуменска област. По своята същност те са със:

- *Археологически характер* - останки от старата българска столица Велики Преслав (893–972 г.). Тук е създаден Националният историко-археологически резерват с музей "Велики Преслав". На това място са открити множество недвижими паметници с висока историческа и художествена стойност. Важни акценти в Националния историко-археологически резерват „Велики Преслав“ са Манастирският и граждански ансамбъл, Кръглата църква, Двореца, крепостните стени и др. Сред експонатите в музея към резервата се намират оригинални произведения на старобългарското и средновизантийското изкуство - иконата на Св. Теодор Стратилат, Преславското златно съкровище и Керамичният иконостас от Дворцовия манастир. Уникални по своя характер са и оловните печати, които формират цяла колекция. Потенциален и реален туристически интерес предизвиква и ценната сбирка от епиграфски паметници - резултат на високите постижения и просветна дейност на Преславската книжовна школа;
- *Архитектурно-етнографска значимост* – като акцент в този тип туристически ресурс се очертават етнографската къща Картолова къща в гр. Велики Преслав и

Свещаровата къща в с. Осмар. Архитектурната им стойност, допълнена с етнографските експозиции, дават илюстрация за бита на българина от Преславския край в миналото, което предизвиква определен туристически интерес.

- *Религиозно-култов характер* - двете църкви във Велики Преслав - „Св. Св. Петър и Павел” (която датира от времето на турското робство) и „Св. Архангел Михаил” - в центъра на града, както и църквата „Св.Св. Кирил и Методий” (със статут на паметник на културата) в археологическия резерват, дават представа за църковната архитектура. С висок туристически потенциал са скалните манастири над селата Осмар и Троица. В тях интерес представляват монашеските килии и черквите, издълбани в скалата и обитавани през XII-XIV век.

В културно-историческото наследство, базирано освен на веществени паметници (археологически, етнографски и религиозно-култови обекти и забележителности), като туристически ресурс се открояват и *традиционните обичаи и народните празници*, чествани на територията на общината. Някои от тях, в съчетание с интересните културно-исторически паметници, могат да бъдат популяризирани за привличане на туристически интерес и за развитие на културно-познавателния и развлекателния туризъм.

Като антропогенен ресурс за развитие на специфични форми на туризъм „винарско-дегустационен” са двете винарски изби – в гр. Велики Преслав и с. Осмар. При наличие на съответни стимули към собствениците на двете изби могат да бъде създадена необходимата инфраструктура (зали за дегустация на вина, предлагане на сувенири, свързани с винената тематика и др.). Тази форма на нетрадиционен туризъм може да бъде развивана паралелно с културно-познавателния, ловния, религиозно-култовия и др.

Осигуреността на територията на община Велики Преслав с различни по характер туристически ресурси със значим туристически потенциал е фактор за развитие на разнообразни форми на туризъм като:

- *Културно-познавателен*, в т.ч.: изучаване на историческите събития и посещения на значими културно-исторически паметници, запознаване с традициите в бита, обичаите, фолклора и на недвижимото и движимото културно-историческо наследство;
- *Екологичен туризъм*, в т.ч.: оздравителен или здравно-рекреативен туризъм;
- *Ловен и риболовен туризъм*;
- *Развлекателен туризъм* – винарско-дегустационен, базиран на винарски изби „Осмар” и „Винекс” АД;
- *Религиозно-култов туризъм* - посещение на действащи и с културно-историческа стойност молитвени домове и т.н.

Наличието на разнообразни туристически ресурси с висока стойност и провежданата политика за ефективното им използване за целите на социално-икономическото развитие на общината са само един от факторите за развитие на определени туристически дейности като:

- Туроператорска и туристическа агентска дейност;
- Хотелиерство и ресторантьорство;
- Туристическа реклама, обмен на валута и др.

Другият важен фактор за развитие на туристическата функция на община Велики Преслав е наличието на изградена туристическа инфраструктура. Анализите и оценките на този фактор показват, че в това отношение съществуват сериозни проблеми. Налице е определено несъответствие между осигуреността на общината с туристически ресурси с природен и антропогенен характер и степента на изграденост на туристическата инфраструктура.

Според данни от Националния статистически институт⁶ показателите на община Велики Преслав в Туристическия сектор са следните:

Таблица 13

Община Велики Преслав				
Показатели	Мерна единица	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Средства за подслон и места за настаняване	Брой	4	4	3
Легла	Брой	87	86	61
Легладенонощия	Брой	29004	25571	16660
Брой стаи	Брой	38	44	35
Реализирани нощувки	Брой	1406	1413	..
Пренощували лица	Брой	1230	1168	..
Приходи от нощувки	Левове	38554	34677	..
Хотели	Брой	3	3	2
Легла	Брой	67	66	41
Легладенонощия	Брой	23544	21891	12864
Стаи	Брой	34	34	30
Реализирани нощувки	Брой	1260	1282	..
Пренощували лица	Брой	1084	1102	..
Приходи от нощувки	Левове	..	33568	..

Друг важен елемент на туристическата инфраструктура са заведенията за хранене и развлечения. Сред тях преобладават питейните заведения и най-вече кафе-аперитивите. Преобладават обектите с капацитет до 50 места и категория “две” звезди.

Качествената характеристика на средствата за подслон и местата за настаняване показва, че на този етап преобладават нискостепенните (основно двузвездни) хотели и хижи. Те са ориентирани към сегмента от по-неплатежоспособни туристи. С осъзнаване на идеята за утвърждаването на туризма като едно от приоритетните направления в общинския социално-икономически комплекс инвестиционната политика в сектора се ориентира към реконструкция на съществуващата база за подслон с цел повишаване на нейната категория.

• Изводи

Промисленост:

Основните констатации, засягащи промишленото развитие в община Велики Преслав през последните години могат да се формулират по следния начин:

⁶ <http://www.nsi.bg/bg/content/11430/%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82-%D1%88%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD>

- Общинският промишлен комплекс е с многоотраслов характер, като водещи функции в него има отрасъл „Производство на храни, напитки и тютюневи изделия“ (познат още като хранително-вкусова промишленост);
- Все още не са преодолените отрицателните последици от структурната реформа в реалния икономически (производствен) сектор, изразяващи се в недостатъчното обновление на производствената база, по-слабото използване на съвременни технологии и по-ниската производителност на труда;
- Недостатъчната осигуреност на промишлените отрасли с местни суровини (без производството на храни, напитки и тютюневи изделия и частично производството на дървен материал и изделията от дърво) поражда необходимост за доставка на суровини от други общини;
- Налице са териториални диспропорции в локализацията на производствените мощности на преработващата промишленост основно в общинския център и няколко от селата в общината – на първо място с. Хан Крум и частично в селата Осмар, Драгоево, Кочово и Миланово.

Селско стопанство:

При така анализираните потенциали и основни проблеми на досегашното развитие на селското стопанство, могат да бъдат формулирани някои основни изводи за неговите потенциали и насоки за перспективно развитие:

- Условието за развитие на селското стопанство са най-благоприятни в централната и северната част (лозарство), в подножието на Шуменското плато (отглеждане на орехови насаждения), източната част и част от останалата територия (отглеждане на малини и ягоди);
- Най-значителни площи от обработваемите земи заемат зърнените култури и слънчогледът;
- В съответствие с почвените и климатичните ресурси, традициите и натрупания опит, структуроопределящият подотрасъл на селското стопанство в общината е лозарството. Благоприятни условията има за по-нататъшно развитие и на овощарството;
- Бъдещото развитие на лозарството до голяма степен е зависимо от състоянието и перспективите за развитие на винарската промишленост;
- Възможностите за развитие на пасищно животновъдство са сравнително ограничени поради незначителния ресурс от естествена тревна растителност. За развитието на основните животновъдни подотрасли - говедовъдство и овцевъдство, е необходимо разширяване на площите и производството на тревни и сочни фуражни култури;
- Значителен размер земеделски земи не се използват. Основни причини са раздробяването на земеползването, както и застаряването и намаляването на населението в селата. Стопанисването на преобладаващата част от земите от агрофирми, земеделски кооперации и сдружения и арендатори противодейства на изоставянето на обработваеми земи;
- При внедряване на подходящи форми на стопанисване и технологии, съществуват условия за производство на екологически чисти продукти предимно от животновъдството като козе, овче и краве мляко и производните им, пчелен мед, както и производство на плодове и билки.

Туризм:

Основните констатации от анализа и оценката на туристическия профил на общината могат да бъдат формулирани по следния начин:

- Туристическият поток, насочен към община Велики Преслав, в основни линии е с транзитен характер и това дава отражение върху по-ниската ефективност от ползване на предлагания туристически продукт. Причина за това е както по-слабо развитата местна туристическа инфраструктура, така и недостатъчно провежданата политика за маркетингова и рекламна дейност, за по-голяма подкрепа на инвестиционни инициативи в сферата на туризма;
- Очертаващ се недостиг на достатъчен финансов ресурс за поддръжката на значимите туристически обекти на територията на общината, в т.ч. на музея, археологическите паметници, на съпътстващата транспортна инфраструктура и др. Системният недостиг на финансови средства дава отражение върху състоянието на историко-археологическия резерват и на музей „Велики Преслав“;
- Слаба използваемост на предимствата, свързани с близостта на община Велики Преслав до значимия туристически пазар в Североизточния район за планиране с големите туристически потоци към морските курорти „Златни пясъци“, „Св. Константин и Елена“, „Албена“ и възможностите за провокиране на интереса на туристите към неколкодневни екскурзии към значимите културно-исторически паметници в Шуменска област, в т.ч. и в община Велики Преслав;
- Неусвоен е туристическият потенциал на общината за разширяване кръга на видовете туризъм, освен на водещия културно-познавателен и частично на ловния.

4. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

4.1. Демографска характеристика и тенденции

По данни от НСИ през 2013г. населението на община Велики Преслав възлиза на 13060 жители, което представлява 7,3% от населението на област Шумен и 2,4% от общия брой население за страната.

Общината се нарежда на трето място по численост - след община Нови Пазар. През последните 3 години се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на населението на община Велики Преслав. Тази тенденция е характерна както за област Шумен, така и като цяло за Североизточен район. През анализираният период по-голямо намаление се наблюдава при населението в селата и по-малко сред това в град Велики Преслав. Това, от своя страна, се дължи на ускореното застаряване, повишена смъртност и увеличаващи се миграционни настроения, като цяло сред населението в общината.

Население към 31.12.2013г. за страната, област Шумен и община Велики Преслав общо и по пол⁷

Таблица 14

Области	Общо			В градовете			В селата		
Общини	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо за страната	7 245 677	3 524 945	3 720 732	5 291 675	2 555 342	2 736 333	1 954 002	969 603	984 399
Област Шумен	178 061	87 110	90 951	111 535	53 713	57 822	66 526	33 397	33 129
Велики Преслав	13 060	6 428	6 632	7 555	3 692	3 863	5 505	2 736	2 769

⁷ Данни от НСИ;

Броят на мъжете в община Велики Преслав за 2013 г. е 6428 или 7,3% от общия брой на мъжете в областта, а при жените 7,2% или 6632.

На графиката по-долу е изразена тенденцията за намаляване на населението на територията на община Велики Преслав за последните три години – 2011, 2012 и 2013 г. Броят на населението в град Велики Преслав и в селата намалява през трите години с еднакъв темп.

Графика 2

През последните три години броя на жените е относително повече от този на мъжете като тенденцията за намаляване сред този пол също е по-ясно изразена. Съотношението между мъже и жени към 2013 г. е 51% - жени към 49% - мъже.

Таблица : Тенденция на изменение на населението в община Велики Преслав през 2011, 2012, 2013 г.⁸.

Таблица 15

Област Шумен	Общо 2011 г.			Общо 2012 г.			Общо 2013 г.		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Община Велики Преслав	13276	6512	6764	13138	6451	6687	13060	6428	6632

През 2011 г. мъжете в общината са били 6512 или 49%, а жените 6764 или 51%. В сравнение през 2012 г. – мъже – 6451 или 49%, а жени – 6687 или 51%. За 2013 г. съотношението между мъже и жени се запазва с това от 2012 г като има намаляване на броя хора и сред двата пола.

Графика 3

⁸ Данни НСИ;

Средногодишно население през 2013, 2012 и 2011 г. за община Велики Преслав

Таблица 16

Област Шумен	Средногодишно население		
Община Велики Преслав	Общо	В градовете	В селата
2013 г.	13 099	7 574	5 525
2012 г.	13207	7624	5583
2011 г.	13336	7680	5656

По брой умирения в цялата област община Велики Преслав се нарежда на трето място след общините Шумен – 1270 и Нови Пазар – 253 с общ брой 197 починали за 2013 г. От тях 47,2% са мъже, а 52,8% - жени. Това е 7,6 % от общия брой умирения за област Шумен.

Живородените деца към 2013г. за община Велики Преслав са 122 или 6.9% от общия брой живородени за област Шумен. От тях 72 или 59% са момчета, а 50 или 41% са момичета. По общ брой живородени община Велики Преслав се нарежда на четвърто място след общините Шумен, Нови Пазар, Каолиново.

Таблица 17

Таблица 18

Области	Умирения 2013 г.		
Общини	Общо	Мъже	Жени
Област Шумен	2 612	1 389	1 223
Велики Преслав	197	93	104
Венец	99	63	36
Върбица	139	82	57
Каолиново	144	97	47
Каспичан	146	75	71
Никола Козлево	75	40	35
Нови пазар	253	121	132
Смядово	176	91	85
Хитрино	113	77	36
Шумен	1 270	650	620

Области	Живородени 2013 г.		
Общини	Общо	Момчета	Момичета
Област Шумен	1 781	891	890
Велики Преслав	122	72	50
Венец	69	33	36
Върбица	100	47	53
Каолиново	144	75	69
Каспичан	88	42	46
Никола Козлево	76	39	37
Нови пазар	174	88	86
Смядово	56	21	35
Хитрино	56	23	33
Шумен	896	451	445

За 2013г. броят на починалите надвишава този на живородените деца като разликата е 831- в полза на починалите през периода. По-голяма е смъртността при жените и по-малка при мъжете, като броя на живородените момчета е повече от този на момичетата.

В последните години броят на родените варира в диапазона между 110 и 130 деца, като се наблюдава негативна тенденция. Общият коефициент на раждаемост през 2013 г. за област Шумен е 10,0‰. Въпреки че също бележи тенденция към намаляване, смъртността все още е с по-високи стойности от раждаемостта. През 2011 смъртността в община Велики Преслав е била 258, 2012 – 230, а 2013 – 197.

Графика 4

- Естествен прираст на населението в общината

Естественото движение е един от основните компоненти, оказващи влияние върху динамиката на населението и неговата възрастова структура. Данните за естественото движение на населението в общината за периода от 2011 до 2013 г. са показани в таблицата по-долу.

Таблица 19

Област Шумен	Бр. живородени			Бр. умрели			Естествен прираст		
	Всичко	Момчета	Момичета	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Община Велики Преслав									
2011 г.	130	68	62	258	144	114	-128	-76	-52
2012 г.	110	51	59	230	113	117	-120	-62	-58
2013 г.	122	72	50	197	93	104	-75	-21	-54

Естественият прираст зависи от равнището на раждаемост и смъртност. Прирастът в община Велики Преслав е отрицателен и през последните години се движи в диапазона от -75 до -128, като през 2011 г. приема максимално отрицателна стойност. През тази година е и най-високия отрицателен прираст за мъжете -76, а за жените той е през 2012 г., когато достига до -58 души.

По отрицателен показател на естествения прираст общината се нарежда на четвърто място в област Шумен, като по брой умиралия е на трето място след общините Шумен и Нови Пазар, запазвайки относително високо ниво на смъртност при пола на жените.

На таблицата по-долу се вижда характеристиките на естествения прираст във всички общини в област Шумен, като само една от тях – Никола Козлево има положителна стойност на естествения прираст – „1”.

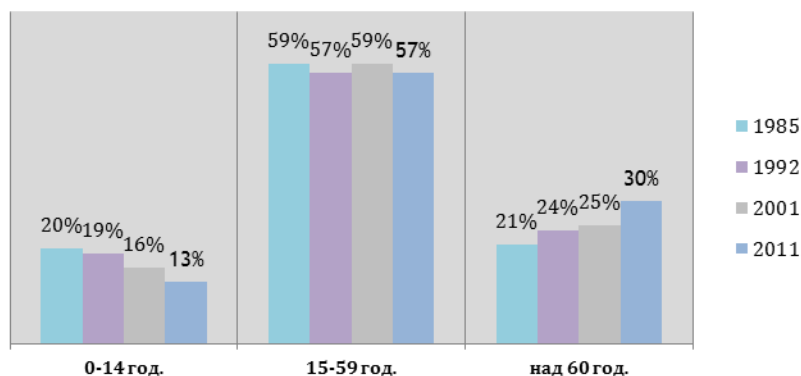
Към 2011г. общият брой на населението на територията на общината е 13382 като от тях представителите до 20 годишна възраст са 2504 или 19% от общия брой население. Хората от 20 до 40 годишна възраст са 3199 или 24% от всички, населяващи територията на общината. Броят на жителите, които са на възраст от 40 до 60 години е 3715 или 28%. Най-много са представителите, които са на възраст над 60 г. – 3964 или 29%.

В групите на лицата до 20, 40 и 60 години с предимство преобладава пола на мъжете. Единствено при хората, които се намират във възраст над 60 преобладава женския пол, който доминира с разлика от 632-ма души.

НАСЕЛЕНИЕ ПО ПОЛ И ВЪЗРАСТ В ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ЗА 2011⁹ г.**Таблица 20**

Община	Общо	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 +
Велики Преслав	13382	572	576	612	744	786	705	783	925	933	872	934	976	3964
Мъже	6576	304	299	350	386	410	353	407	492	495	463	471	480	1666
Жени	6806	268	277	262	358	376	352	376	433	438	409	463	496	2298

Можем да обобщим, че населението на територията на община Велики Преслав е застаряващо. Това е процес, който е характерен не само за община Велики Преслав, а за цялата страна и за всички държави в Европейския съюз. Подобна промяна е резултат от три основни фактора: увеличаване на продължителността на живота, комбинирана с пониска раждаемост, и влизането в пенсионна възраст на поколенията от “бейби бума” след Втората световна война. Илюстрация на процеса на демографско остаряване може да се види в намаляването на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 60 и повече години. От 1985 г. до 2011 г. населението под 15-годишна възраст в община Велики Преслав намалява от 20% на 13%, като най-слабо намаление в дял се наблюдава в първия 10-годишен период 1985-1992 г. – с 1 процентен пункт. Следва постоянно намаляване с по 3% за следващите периоди. За сметка на това, населението над 60 години нараства с близо една трета след 1985г. Най-значимо е нарастването в последните 10 години (2001-2011 г.)- с 5 процентни пункта. Населението в междинната група 15-59 години варира в периода с 2%.

Възрастови групи население на община Велики Преслав (1985-2011 г.)**Графика 5**

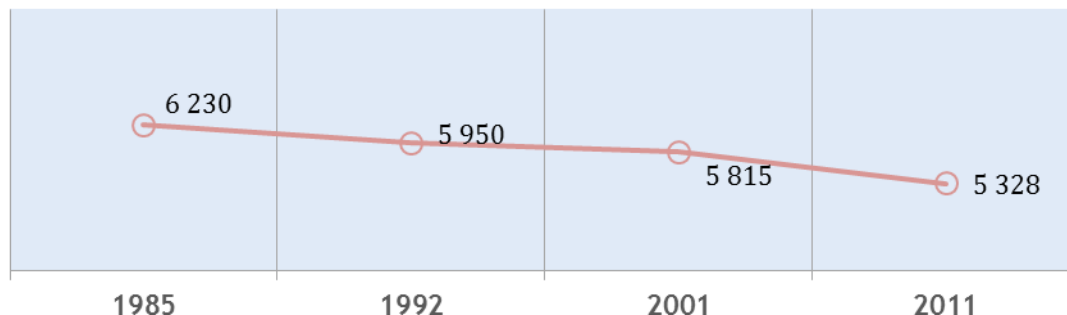
⁹ Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, източник НСИ;

- **Домакинства**

Населението от 13 376 души през 2011г. в община Велики Преслав образува 5 328 домакинства. Броят на домакинствата е намалял с 487 от 2001 г., или 9%. За целия период от 1985 г. спадът е със 17%.

Динамика в броя на домакинствата в община Велики Преслав за периода 1985-2011 г.

Графика 6

Прави впечатление резкият ръст на едночленните домакинства в общината за периода 1985-2011 г. – от близо 900 до 1 543, или 42%. Този ръст е значително по-висок от средния за област Шумен - 34% (от 14 хиляди до повече от 21 хиляди), и от този за страната - 40%. Делът на едночленните домакинства от всички домакинства в община Велики Преслав през 2011 г. е 29%.

Тенденцията за стремглав (над 50%) ръст на едночленните домакинства в периода 2001-2011 г. и формирането им на значителен дял от структурата на домакинствата е характерна за най-големите общини и градове на страната.

Структурата на домакинствата в община Велики Преслав показва дял от 59% едночленни и двучленни домакинства (29% едночленни, 30% двучленни), 33% три - и четиричленни домакинства (18% тричленни, 15% четиричленни) и 4% домакинства с пет и повече членове. За сравнение, домакинствата с 1-2 члена в страната са 59% (31% едночленни, 28% двучленни), 3-4 члена - 34% (20% тричленни и 13% четиричленни), с 5 и повече членове - 8%.

В 23% от домакинствата в общината се отглеждат деца под 16 години. В две трети от тях има едно дете, а в близо една трета – две деца под 16 години.

Семействата в община Велики Преслав наброяват 3 936, или 73% от броя на домакинствата. За периода между последните две преброявания броят на семействата в общината намалява с близо 20%. Най-висок дял съставляват семействата, които са образувани от двама членове – 52% (2038 семейства). Три- и четиричленните семейства са общо 48%.

В общината 41% или 1 617 от семействата са без деца (при средно 38% за страната). С деца са 59% или 2 319 от семействата, което е значително по-висок дял от средния за страната (47%). Те се разпределят, както следва: 35% с едно дете, 21% с две деца и 3% с три и повече деца. Около 14% или 556 от всички семейства се състоят от един (самотен) родител и дете, което е с 1% по-ниско от средната стойност за страната.

По фактическото и юридическото си семейно положение населението на община Велики Преслав през 2011 г. се разпределя на 47%, които живеят без брак и без съжителство, 45% живеещи с брак и съжителство, и 8% от населението живее в съжителство без брак. Това разпределение на населението до голяма степен припокрива това обща за страната през 2011 г. (48% от хората в страната живеят без брак и съжителство, 44% - с брак и съжителство, а 8% - в съжителство без брак).

• Механично движение

Механичният прираст също е отрицателен и през 2013 г. възлиза на „-3” души, като постига по-висока стойност, макар и отрицателна от този за 2012 г. „-18” души. Броят на мъжете през 2013 г. е намалял с 2 души, а този на жените – с 1 човек. Миграционното салдо е в резултат от 169 заселвания (от които 67 мъже) и 172 изселвания (в това число 69 мъже).

Таблица 21

Област Шумен Община Велики Преслав	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
2011 г.	181	78	103	174	81	93	7	-3	10
2012 г.	200	87	113	218	86	132	-18	1	-19
2013 г.	169	67	102	172	69	103	-3	-2	-1

В началото на анализирания период, през 2011 г., миграционното салдо е било положително, а в последствие приема отрицателна стойност. С най-сериозно намаление се характеризира 2012 г., когато в резултат от миграционно движение, населението на общината е намаляло с 218 жители, сред които 132 жени и 86 мъже. През тази година механичният прираст е с най-висока отрицателна стойност – „-18”. Единствено през 2011 г. се наблюдава положително механично салдо – „7”.

За 2013 г. в България за се заселили 104948 души, като броя на изселените е 106056. Механичното салдо за годината е отрицателно – „-1108”. Тенденцията, която се наблюдава за община Велики Преслав, област Шумен и страната, като цяло е, че при заселванията и изселванията жените преобладават над мъжете. За страната процента на жените е 53% (заселени) и 54% (изселени). За област Шумен от всички заселени за 2013 г. жените представляват 55%, а процентът им в групата на изселените е 57%. В община Велики Преслав тази тенденция на преобладаване на жените се е запазила – техния брой е приблизително еднакъв и в двата случая и представлява 60%.

Графика 7

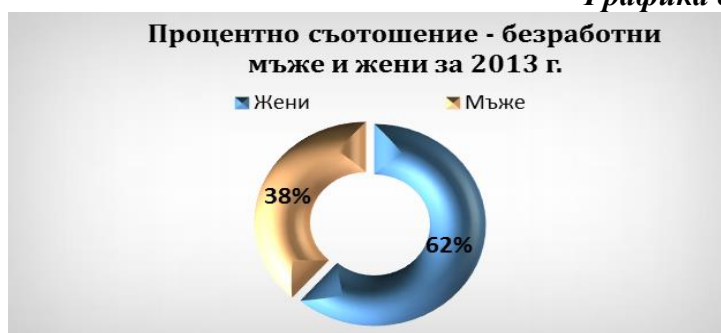

¹⁰ По официални статистически данни на Националния статистически институт;

4.2. Заетост и безработица

Населението в трудоспособна възраст е съсредоточено в общинския център, където се предлагат по-добри възможности за намиране на работа и реализация. Въпреки това процентът на безработица бележи непрекъснато увеличаващ се ръст и се равнява на над половината от общия брой безработни лица в района. Равнището на безработица в област Шумен за месец април 2014 г. е 19,4% при средно за страната 11,8%, като продължава да запазва високи стойности. Спрямо останалите 27 области се намира на 8 място, като по-високо равнище на безработица запазват област Видин - 25,6%, Враца - 23,8%, Монтана - 23,3%, Силистра - 20,4%, Сливен - 20,4%, Смолян - 21,2%, Търговище - 20,2%. Равнището на безработица към 31.05.2014 г. за община Велики Преслав е 17,2%,¹¹ като икономически активните лица са 5141. Към края на май 2014 г. регистрираните в бюрото по труда безработни са 816, като от тях 502 – жени и 314 – мъже. Процентното съотношение между двата пола е показано на графиката по-долу:

Графика 8

На разположената долу таблица е показано разпределение на безработните лица към 31.05.2014 г. по възрастов принцип. Най-голям дял от всички групи заемат представителите над 55 г. Обяснението – едновременно намаляваща трудоспособност, приближаване към възрастта, необходима за пенсиониране и нежелание на работодателите за задържане на работа работниците след нейното настъпване. Лицата, които са безработни и са „над 55 г.“ са 33,4% от всички, които към момента са без работа и активно си търсят такава. Най-малко безработни има в групата на представителите до 19 г. възраст и между 20 и 24 г. Те са съответно както следва: 0,3% и 2,7% от общия брой безработни.

Таблица 22

Безработни лица според възрастов принцип		
До 19 г.	Бр.	3
От 20 до 24 г.	Бр.	22
От 25 до 29 г.	Бр.	59
От 30 до 34 г.	Бр.	95
От 35 до 39 г.	Бр.	71
От 40 до 44 г.	Бр.	82
От 45 до 49 г.	Бр.	100
От 50 до 54 г.	Бр.	111
Над 55 г.	Бр.	273

¹¹ ТСБ Шумен;

На графиката по-долу се вижда как изглежда тенденцията на безработица сред различните възрастови групи.

Графика 9

По отношение на зависимостта между безработица и професионална структура можем за заключение следното: най-много безработни има сред хората, които са без определена специалност и професия – 422 или 52% от всички безработни на територията на община Велики Преслав. На второ място са хората, които са с работническа професия – 255 или 31%, а на трето, с най-малко представители, са специалистите – 139 или 17%. От тях 34% са специалисти в сферата на услугите, транспорта и охраната. Втората значително представена група безработни сред специалистите е тази на хората, които се занимават с техника и технологии – 30,2%.

Таблица 23

Безработица спрямо професията		
С работническа професия	Бр.	255
Специалисти, в т.ч:	Бр.	139
• Образование	Бр.	5
• Хуманитарни/изкуства	Бр.	5
• Общество/икономика/право	Бр.	19
• Математика/естественознание	Бр.	7
• Техника и технологии	Бр.	42
• Селско стопанство	Бр.	10
• Здравеопазване	Бр.	3
• Услуга, транспорт, охрана	Бр.	48
Без специалност и професия	Бр.	422

На графиката по-долу се вижда разпределението на безработни лица на територията на община Велики Преслав според структурата на тяхната професия.

Графика 10

Взимайки предвид степента на образование най-голям брой безработни има сред представителите със средно и най-малко сред тези с висше образование. В процент са както следват: 45% и 5,2%. Представителите с основно образование са по-търсени като работна сила за разлика от хората, които притежават начално или друга по-ниска степен на образование. Първите са 19% от общия брой безработни за общината, а вторите 30%.

Таблица 24

Безработица спрямо степен на образование		
С висше образование	Бр.	43
Със средно образование	Бр.	370
• В т.ч. със средно професионално образование	Бр.	329
С основно образование	Бр.	158
С начално и по-ниско образование	Бр.	245

На графиката по-долу е показано как изглежда разпределението на всички безработни лица спрямо фактор образование.

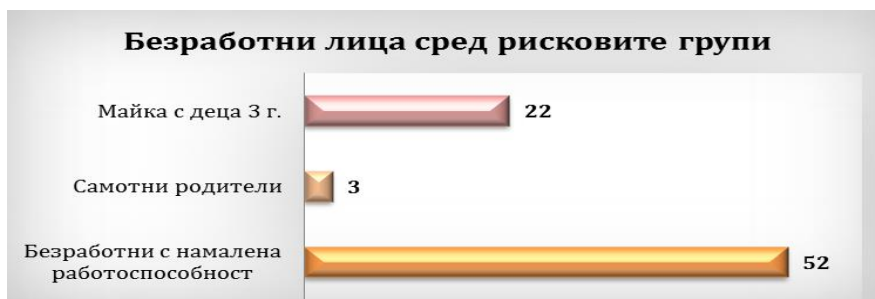
Графика 11

Сред рисковите групи най-много безработни лица има сред представителите с намалена или временно намалена работоспособност, като след тях най-малко заети има сред майки

с деца до 3 годишна възраст, които се намират в отпуск по майчинство и най-малко безработни сред самотните родители.

Графика 12

Все още по-голямата част от работоспособното население в общината, което се намира в активна възраст се нуждае от допълнителна квалификация, за да се реализира на пазара на труда. Необходимо е действията в тази посока да бъдат съобразени и съгласувани доколкото е възможно със структурата на икономиката в община Велики Преслав. Преобладават безработните лица, които имат основно и по-ниско образование, като след тях веднага се нареждат лицата, които имат средно образование.

Общината се възползва от програмите, които предлагат субсидирана трудова заетост, но тя води до краткотрайни и неустойчиви резултати в борбата срещу намаляване на безработицата. По-полезни и ефективни за потребностите на населението на територията на общината се оказват програмите за квалификация и преквалификация, които водят до придобиване на нови и допълнителни умения сред бенефициентите им.

На таблицата по-долу се вижда разпределението на населението на община Велики Преслав през 2011 г. според това как стоят на пазара на труда. Броят на хората, които се намират в трудоспособна възраст е 7852 или 59% от населението в общината като от тях 60% се намират в градовете и 40% в селата. Процентът на лицата, които се намират в над трудоспособна възраст е 27%, а от тях 52% са съсредоточени в град Велики Преслав и 48% в селата. Намиращите се в под трудоспособна възраст са 1886 лица или 14% от населението на община Велики Преслав. От тях 59% живеят в град Велики Преслав, а 41% в селата. От лицата в трудоспособна възраст процента на мъжете е 54%, а на жените 46%. Спрямо броят на всички мъже на територията на общината процентът на мъжете в трудоспособна възраст е 53%, а на жените 64%.

Население под, в и над трудоспособна възраст в община Велики Преслав за 2011 г.

Таблица 25

Община	Общо			В града			В селата		
Възраст в навършени години	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Велики Преслав	13382	6576	6806	7694	3753	3941	5688	2823	2865
Под трудоспособна	1886	1019	867	1115	601	514	771	418	353
В трудоспособна	7852	4211	3641	4677	2459	2218	3175	1752	1423
Над трудоспособна	3644	1346	2298	1902	693	1209	1742	653	1089

4.3. Образование и професионално обучение

Развитието на образованието е една от основните цели на местната власт, чиито принос е основополагащ за обществения напредък в общината. Все повече преобладава мнението за необходимостта от предефиниране на целите на училищното образование и предучилищно възпитание и подготовка, с оглед новите изисквания на динамичната глобална икономика и предизвикателствата на висококонкурентния пазар на труда в рамките на Европейския съюз.

В областта на образованието основен приоритет е укрепване на образователната система и създаване на организационни и финансови предпоставки за разгръщане на съвременни форми и методи за по-добро обучение и подготовка на кадри. Непосредствени задачи са обхващане на всички деца в задължително обучение, разширяване на броя на децата в предучилищно възпитание и особено децата на социално слаби семейства, материално и финансово осигуряване на учебно-възпитателния процес, контролно-методическа дейност и създаване на условия за квалификация и преквалификация на учителските кадри.

Усилията на ръководствата на училищата са насочени към създаване на необходимите предпоставки за повишаване качеството на учебно-възпитателния процес и мотивиране към продължаване на образованието във висши учебни заведения в страната и извън нея.

На територията на община Велики Преслав съществуват следните детски заведения:

Таблица 26

№	ДЕТСКИ ЗАВЕДЕНИЯ	ВИД	ДЕЦА БРОЙ
1	„СНЕЖАНКА“ ГР. ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ /ЦЕНТЪР И ДВА ФИЛИАЛА/	ЦДГ	252
2	„СЛАВЕЙЧЕ“ СЕЛО ДРАГОЕВО	ЦДГ	18
3	„ДЕТЕЛИНА“ СЕЛО МИЛАНОВО	ЦДГ	19
4	„ПЪРВИ ЮНИ“ СЕЛО КОЧОВО	ЦДГ	18
5	„ЧЕРВЕНА ШАПЧИЦА“ СЕЛО ЗЛАТАР	ЦДГ	45
6	„СНЕЖАНКА“ СЕЛО ТРОИЦА	ЦДГ	22
ОБЩО			374

Действащите учебни заведения на територията на общината са:

Таблица 27

№	УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ	ВИД	УЧЕНИЦИ БРОЙ
1	СОУ „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“ ГР. ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	1-12КЛ. ОБЩИНСКО	301
2	ОУ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ ГР. ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	1-8КЛ. ОБЩИНСКО	362
3	ОУ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ СЕЛО ДРАГОЕВО	1-8КЛ. ОБЩИНСКО	55
4	ОУ „ХРИСТО БОТЕВ“ СЕЛО ЗЛАТАР	1-8КЛ. ОБЩИНСКО	74
5	ПРОФЕСИОНАЛНО ТЕХНИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „СИМЕОН ВЕЛИКИ“ ГР. ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	9-13КЛ. ДЪРЖАВНО	197
6	ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СЕЛСКО СТОПАНСТВО ГР. ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	9-13КЛ. ДЪРЖАВНО	196
ОБЩО			1185

Върху образователното равнище на населението оказват влияние, както качествените характеристики на стандарта на живот, така и степента на развитие на производителните сили. Добрата образователната структура стои в основата на качественото развитие на трудовите ресурси като влияние върху самата нея оказва социално-икономическото развитие, половата и възрастова структура на населението.

По данни на НСИ през 2011г. общият брой на населението, което се намира на 7 и повече навършени години по степени на завършено образование е 12596. От тях най-много лица имат завършено средно образование – 38,2%, като веднага след тях се класират хората с придобито основно образование, които представляват 32,1% от населението на 7 и повече навършени години. С начално образование са 13%, а хората на територията на общината, които имат висше образование са едва 6.8%. 1% са хората през 2011 г., които никога не са посещавали училище.

Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование към 2011 г.¹²
Таблица 28

Степен на завършено образование	Община Велики Преслав
Висше	851
Полувисше	441
Средно	4816
Основно	4055
Начално	1590
Незавършено начално	675
Неграмотни	-
Никога непосещавали училище	149
Дете	19

През 2011г. общият брой на учащото население по степен на завършено образование е 1777 души. От тях най-много са тези с основно образование – 563 или 32%, като от тях 95% са на възраст между 15-19 години. Групата на незавършилите начално образование е на второ място по брой и представлява 28% от всички като 491 или 98% са на възраст между 7 и 14 години. Хората, завършили висше образование са едва 42-ма – 2,3%.

Учащо население по степен на завършено образование и възраст към 2011 г.¹³
Таблица 29

ВЪЗРАСТ В НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ									
Общини/степен на завършено образование	Общо	Под 7	7-14	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50+
Велики Преслав	1777	7	916	575	183	37	19	19	21
Висше	42	-	-	-	13	14	7	5	3
Средно	254	-	-	40	165	22	11	8	8
Основно	563	-	8	510	3	6	..
Начално	417	-	391	-	...
Незавършено начално	501	7	491	-	-	-	-

¹² Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, източник НСИ;

¹³ Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, източник НСИ;

Според извършеното от НСИ изследване през 2011 г. общия брой на грамотни в община Велики Преслав е 12149 или 98% от всички, които попадат в изследваната група (на 9 и повече навършени години). От тях 58% се намират в град Велики Преслав и 42% в останалите населени места. Броят на неграмотните е в пъти по-ограничен и се равнява на 220-ет души, от които 141 пребивават в села, а 79 в града.

Процентът на грамотните мъже е 49% от общия брой, участници в изследването. Сред тях по-голяма част се намират в град Велики Преслав. Процентът на грамотни жени е 51% или 6191. От тях, също, по-голяма част живее в административния център на общината.

Грамотност на населението на 9 и повече навършени години по пол и местоживеење към 2011 г.

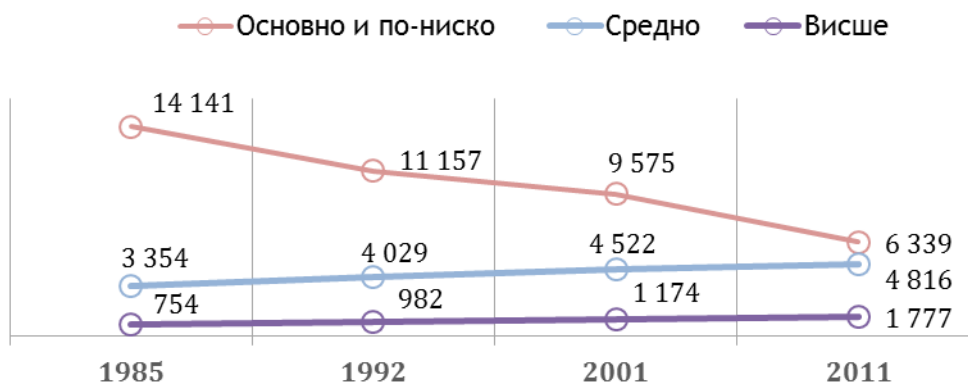
Таблица 30

Общини/пол	Общо	Грамотни		Неграмотни	
		В градове	В села	В градове	В села
Велики Преслав	12369	7027	5122	79	141
Мъже	6038	3423	2535	23	57
Жени	6331	3604	2587	56	84

Обща тенденция на последните десетилетия в страната е нарастване на дела на хората, завършили висше образование, за сметка на намаляващ дял на хората с основно и по-ниско образование. За периода от 1985 г. броят на хората с висше образование в община Велики Преслав е нараснал със 71%, като през 1985 г. е имало 754 човека с висше образование, а през 2011 г. - 1 777 човека. Делът на завършилите средна образователна степен се е увеличил с 44% за същия период. През 1985 г. те са били 3 354, а през 2011 г. са преброени 4 816 човека със средно образование. Съществено нарастване на хората с по-висока образователна степен се отчита предимно след 1992 г. От друга страна хората с основно и по-ниско образование са намалели с близо 50%.

Динамика на населението по образование в община Велики Преслав в периода 1985-2011 г.

Графика 13

През 2011 г. НСИ отчита дял от 36% от населението на община Велики Преслав с достъп до интернет от дома си, което е с 14 процентни пункта по-малко от средното за страната

(50%). За сравнение, в община София 65% от населението имат достъп до интернет, а община Варна е на първо място сред най-големите общини в страната по този показател с дял от 66%.

По етнически признак сред самоопределящото се население на общината, преобладаваща етническа група е българската, която е 59,3% (7936 души). Представителите на турската и ромска са както следва 23% и 7%.

В извършеното през 2011 г. преброяване на НСИ на въпроса за определяне на етническата структура в населените места по-голяма част от респондентите са отговорили – 12212 или 91,2%. Под един процент са неотговорилите, които не могат да определят своята етническа принадлежност, а 1,2% са лицата, които посочват, че притежават различен от български, турски или ромски етнос.

Население на община Велики Преслав по етническа група към 2011 г.¹⁴

Таблица 31

Община	Общо
Велики Преслав	13382
В т.ч. отговорили	12212
Българска	7936
Турска	3078
Ромска	943
Друга	157
Не се самоопределят	98

Графика 14

В община Велики Преслав сред представителите на българския етнос има най-много лица, завършили висше образование – 1163 или 93% от всички реални участници в изследването. Средното образование е отново по-силно застъпено сред българския етнос – 80% и 16% за турския. Сред ромите едва 1,7% имат завършена степен на средно образование. 1965-ма души или 53% от самоопределящите се като българи са завършили или имат към 2011 г. степен на основно образование. Турския етнос се представлява от 37%, а ромите са едва 8,2%. Със завършена степен на начално образование са 42%

¹⁴ Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, източник НСИ;

българи, 33% турци, 22% роми. От общия брой на незавършилите начално образование с най-голям процент е българският етнос – 42%, турския – 32%, ромския – 21%.

Редно е да уточним, че макар и населението, което попада в обхвата на изследването да е 12596, реалните участници са 11549 или 8% от изследваните не са отговорили.

Население на 7 и повече навършени години по етническа група и степен на завършено образование към 2011¹⁵ г.

Таблица 32

Община	Общо	Степен на завършено образование					Никога непосещавали училище	Дете
		Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално		
Велики Преслав	12596	1292	4816	4055	1590	675	149	19
В т.ч. отговорили	11549	1250	4489	3688	1416	566	125	15
Българска	7609	1163	3613	1965	595	241	24	8
Турска	2876	69	746	1354	470	183	50	4
Ромска	853	3	74	304	307	119	43	3
Друга	146	11	38	47	40	6	4	-
Не се самоопределят	65	4	18	18	4	17	4	-

За периода 2007-2013 г. са предприети редица мерки за подобряване на качествената характеристика на образованието. Засилено е компютърното и чуждоезиково обучение в училищата, съгласно разработените и действащи учебни планове. Осъществена е компютързация на образователните институции, като за учениците се предлага широко достъпно обучение в компютърни умения и ползване на съвременни информационни технологии. Стимулира се участието на родителите в образователния процес и извънучилищните дейности.

В следствие на разработената програма от общината за реструктуриране на общообразователните училища са закрити тези от тях, в които преобладава малък брой ученици. На децата, които живеят в отдалечени населени се осигурява транспортно обслужване до най-близкото базово училище.

Извършен е ремонт и рехабилитация на част от спортната база на територията на община Велики Преслав – физкултурен салон в ОУ В Преслав, ОУ „Св. Св Кирил и Методий” – с. Драгоево и спортна площадка в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” В. Преслав. Изпълнени са проекти за реконструкция и въвеждане на енергоспестяващи мерки в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” и СОУ „Черноризец Храбър”.

Детските заведения (ясли, градини, и Дом за деца) са оборудвани с компютри и с климатици. Предприети са мерки към ремонт на съоръженията и подмяна на транспортните средства, които ги обслужват.

¹⁵ Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, източник НСИ

4.4. Здравеопазване

Здравната инфраструктура в община Велики Преслав е представена от едно лечебно заведение за болнична помощ, първична и специализирана извънболнична помощ и присъстващите здравни кабинети в детски заведения и училища.

• **Болнична помощ**

Основното болнично заведение на територията на общината е “Многопрофилна болница за активно лечение – Велики Преслав” ЕООД. “МБАЛ – Велики Преслав” ЕООД е 100 % общинска собственост с предмет на дейност - диагностика и лечение.

Структурата на болницата включва:

- Диагностично-консултативен блок;
- Стационарен блок с 4 отделения – Вътрешно; Неврологично; Рехабилитационно и психиатрично отделение;
- Административно-стопански блок;
- Болнична аптека.

Болницата обслужва основно населението на Община Велики Преслав. Освен пациенти от съседните общини Върбица и Смядово, в здравното заведение постъпват пациенти от Шумен, Търговище, Варна и др.

Деятност на "МБАЛ Велики Преслав" ЕООД - Велики Преслав

Таблица 33

Показатели	2011г.	2012г.
Средномесечен брой легла	50	42
Брой преминали болни	1703	1708
Брой леглодни	10 338	9 395
Средна продължителност на престоя	6,1	5,5

• **Първична извънболнична медицинска помощ**

За община Велики Преслав в Националната здравна карта е заложен минимален брой на лекарите в първичната извънболнична помощ – 9, от които 6 за Велики Преслав, Хан Крум, Миланово, Мостич и Имренчево, 1 за Троица, Кочово, Осмар, 1 за Златар, Суха река и 1 за Драгоево и Мокреш. Към момента общинският център се обслужва от 3-ма общопрактикуващи лекари /ОПЛ/.

Населението на селата в общината се обслужва както следва:

- - 1 ОПЛ – за селата Драгоево и Златар
- - ОПЛ /от Шумен/ – за селата Кочово и Осмар
- - ОПЛ /от Шумен/ – за село Хан Крум
- - ОПЛ /от Шумен/ – за село Троица

• **Специализирана извънболнична помощ**

В града работят 10 индивидуални практики в специализирана извънболнична помощ и една медико-техническа лаборатория.

• **Първична извънболнична дентална помощ**

Първичната дентална помощ се осъществява от 6 индивидуални практики на лекари по дентална медицина и от 1 груповата практика.

- **Спешна помощ**

Спешната медицинска помощ се оказва от филиала на Центъра за спешна медицинска помощ във Велики Преслав.

- **Други дейности на здравеопазването**

В системата на здравеопазването на община Велики Преслав е включено заведение „Детски ясли” в общинския център. То е с капацитет от 40 места. В четирите градски училища има здравни кабинети, които се обслужват от 3 медицински лица. Към ЦДГ Велики Преслав и детските градини в селата Кочово и Троица работят 3 медицински сестри. В община Велики Преслав работи здравен медиатор, който подпомага достъпа на уязвими малцинствени групи до услуги в сферата на здравеопазването и им оказва помощ при комуникацията с различни институции.

4.5. Социални дейности

В община Велики Преслав се предоставят следните социални услуги:

- Домашен социален патронаж;
- Социална услуга „личен асистент”;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа;
- Център за настаняване от семеен тип;
- Семейно-консултативен център;
- Център за социална рехабилитация и интеграция за хора с увреждания;
- Наблюдавано жилище за лица, напускащи ДДЛРГ.

Домашният социален патронаж (ДСП) включва комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете – доставка на храна, поддържане на личната и жилищната хигиена, помощ при получаване и извършване на административни услуги. Целевата група, която се обслужва, се състои от лица с намалена работоспособност над 70 %, деца с увреждания, лица над 60-годишна възраст. ДСП доставя храна на 190 потребители в град Велики Преслав и кв. Кирково и в селата Мостич и Имренчево.

Социални услуги "личен асистент" и "домашен помощник" – осъществяват се по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР – проект "Подкрепа за достоен живот" с бенефициент Агенция за социално подпомагане, към 31.12.2013 г. са назначени 22 лични асистенти, които обслужват 24 потребители.

По проект "Помощ в дома" към ОП РЧР е разкрито звено към Домашен социален патронаж, по който са назначени 4 домашни помощници и хигиенисти, които обслужват 12 потребители.

Дом за деца, лишени от родителска грижа (ДДЛРГ) - представлява специализирана институция за социални услуги, функционираща като делегирана от държавата дейност. ДДЛРГ предлага постоянна грижа на 40 деца на възраст от 7 до 18 години включително, или до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст.

Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) – институция, разкрита като държавна делегирана дейност, с капацитет 15 места. ЦНСТ е социална услуга, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за

връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Целта е да се осигури живот на детето в неинституционална среда и условия на живот, доближаващи се в максимална степен до домашния бит и семейната атмосфера, както и на индивидуализирана грижа и подкрепа за всяко дете.

Семейно-консултативен център - Дейността на Семейно-консултативния център във Велики Преслав стартира на 18.06.2012 г. Той е създаден и се финансира по проекта "Семейство за всяко дете" на УНИЦЕФ. Ключов аспект от дейността на Центъра е мобилната работа за идентифициране на проблемите на семействата в общността. Мобилните групи имат за цел да достигнат до най-уязвимите общности, да повишат информираността на семействата и да предоставят социални, здравни и психологически консултации. Мобилната работа на Центъра позволява да се идентифицират и подкрепят социално слаби, здравно неосигурени жени и бременни за посещение на мобилен АГ кабинет. Извършва се диагностика на деца с увреждания и подкрепа на родителите в грижата им за тях.

Център за социална рехабилитация и интеграция за хора с увреждания - Центърът за социална рехабилитация и интеграция е с капацитет 20 места. С предоставянето на социалната услуга се цели създаване на условия за извеждане от социална изолация и осъществяване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение на хора с увреждания.

Наблюдавано жилище за лица, напускащи Дом за деца, лишени от родителска грижа (ДДЛРГ) - Наблюдаваното жилище е с капацитет 6 места и в него са настанени младежи, навършили 18 години, които напускат ДДЛРГ – Велики Преслав. Целта на социалната услуга е създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита, социална интеграция и осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, близка до семейната, с възможност за подкрепа и изява.

4.6. Култура

За реализирането на културната политика в община Велики Преслав се изготвя културен календар, който е обвързан с ангажиментите на местната власт в организирането на културния живот на територията на общината, изявата и развитието на собствения творчески потенциал, координирането и подпомагането на инициативите на културните организации, както и дейностите по формиране и задоволяване на културните потребности на общността. Културният календар е основният инструмент, чрез който общината гарантира организацията и честванията на всички празници с възможния бюджет, формиран от обективните разходи за тяхната реализация. Чрез приоритизиране на национални и официални празници, исторически дати и годишнини, празници от обредния календар, други празници с общоградски и регионален характер, конкурси, фестивали и др. се цели съществуващите дадености и традиции да получат добре осмислена интерпретация и да бъдат открити оригиналните акценти, с които Велики Преслав може да участва активно в националния културен календар.

Традиционното честване на годишнините от Преславския събор и обявяването на Преслав за столица на България, отбелязването на т.н. „Преславска пролет” по време на май са неизменно съществена част от културния календар на общината.

Част от по-известните местни празници, които се честват:

Трифон Зарезан - 14 февруари

Празникът е свързан с местния поминък - отглеждането на лозя и производството на хубаво вино, ракия и коняк. Участници: местните лозари от Земеделските кооперации, винопроизводители от “Винекс Преслав” и Хан Крум, граждани, гости на града. Празникът във В. Преслав започва на площада пред читалището, където под звуците на оркестъра се събират местните лозари, винопроизводители, гости, граждани. С празнично поздравление към присъстващите се обръща кмета на общината. Трифон Зарезан тържествено обявява и награждава най-добрия производител в конкурса за най – добро домашно вино “Баш винар на годината”. Следва празнична програма/хумористични скетчове, народни песни и танци/, съпътствана от дегустация на бяло и червено вино, произведено от “Винекс Преслав”. Участниците в тържеството се отправят към близкия лозов масив, където се извършва ритуално “зарязване” – свещенослужители отслужват водосвет за здраве и берекет, зарязване на лозето от Трифон Зарезан, кмета, гостите. Празникът завършва с народни хора и общоградско веселие.

Майски културни тържества ”Преславска пролет” /1май-31 май/

Майските тържества “Преславска пролет” са вълнуващо културно събитие в живота на общината и града. В рамките на целия месец с участието и съдействието на Общинска администрация, читалищата в общината, училища, детски градини, спортни клубове, местни творци, Археологически музей “Велики Преслав” се провеждат редица културни дейности като: изложби, юбилейни концерти на самодейни и училищни състави и формации, концерти на известни български изпълнители, научни конференции, театрални премиери, представяне на книги на местни творци, патронни училищни празници, детски празници, празнични срещи с учители и културни дейци, общоградско тържество по случай 24 май - празник на града, което включва: връчване на общинската награда “Златен век” за значими, стойностни постижения в областта на образованието, културата, спорта и обществената дейност, обявяване и награждаване първенеца на випуска за съответната година, тържествен концерт.

Общински събор „Петровска китка”

Провежда се последната събота на юни в местността “Борова гора” в стария град. Съборът е посветен на празника на най – стария храм „Св. Апостоли Петър и Павел”. Целта е изява на любителски колективи от общината и региона в областта на българския фолклор, представяне на традиционни занаяти чрез организиране на пазар с тяхна продукция, възпитаване на патриотизъм чрез възстановки на моменти от българската история от членове на патриотични дружества. Съборът няма конкурсен характер и се превръща в истински празник на българския дух.

Народни читалища

Средища на културен живот в община Велики Преслав са читалищата, които присъстват в почти всяко населено място. Те развиват разнообразна културна дейност. Читалищата предлагат комплекс от културни дейности, които имат подчертан местен характер, базиран на богатата история и традиции в общината. Това е и причината те да имат по-добре развита инфраструктура в сравнение с останалите културни институции. Читалищата развиват основни културни дейности като любителското творчество, което е допълвано от библиотечна дейност и от различни арт, езикови, музикални и др. типове школи. Този тип културна институция присъства в почти всички населени места в общината с изключение на с. Суха река. Читалищата разполагат със салони, които предоставят общо 3120 места.

Към 2014 г. на територията на община Велики Преслав функционират 10 читалища.

Читалищата и съставите към тях са както следва:

Народно читалище "Развитие 1874" - гр. В. Преслав

Най-голямото в общината, разполага с огромен книжен фонд, богата материална база, множество изявени художествени колективи, отличени с национални и международни награди. Основано е през 1874 год.

Днес към читалището са изградени следните художествени колективи:

- Детска формация „Здравец“
- Школа за народни танци
- Танцова формация „Веселото хоро“
- Квартет „Преслава“
- Група за стари градски песни „Патлейна“
- Рок група „Черноризците“
- Творчески клуб „Паралел 44“
- Школа по спортни танци
- Група по художествено тъкане
- Група по квилинг
- Група за художествено слово

Народно читалище "Васил Друмев 1881" - с. Драгоево

Към него работят:

- Театрален колектив „Г. Лунгов“
- Група за автентичен фолклор
- Група за двугласно пеене
- Детски танцов състав „Драгоевче“
- Група за автентични обичаи
- Танцов ансамбъл „Дядо Драгой“
- Куклен театър
- Коледарска и лазарска група
- Кръжок по краезнание
- Школа по танци

Самодейните колективи са носители на национални и международни награди.

Народно читалище „Зора 1908“ - с. Златар

Към него са сформирани:

- Детска фолклорна група
- Женска певческа група

Народно читалище "Съединение 1905" - с. Кочово

Изградени художествени колективи

- Женска фолклорна група за изворен фолклор
- Група за народни обичаи и обреди
- Детска група за модерни танци
- Мъжка група за етнически танци
- Кръжок изобразително изкуство
- Кръжок литературно четене

Народно читалище "Надежда 1903" - с. Имренчево

Към него работят:

- ДФГ "Преславейче"
- Женска фолклорна група

- Група за стари градски песни
- Група за художествено слово
- Оркестър „Надежда”

Народно читалище „Самообразование 1897” - кв. Кирково, гр. В. Преслав

Сградата е проектирана и построена през 1960/ 61 год. Развива активна културна дейност. Съществуващите Детската фолклорна група и Женската фолклорна група „Предела” са отличени с множество награди за участие в Национални и регионални фолклорни изяви.

Народно читалище ”Съгласие 1882” - с. Осмар

Основано през 1882 год. Към читалището развива дейност група за изворен фолклор.

Народно читалище „Просвета 1928” - с. Тройца

Основано през 1928 год. През годините активна дейност развиват Женска певческа група и Детска вокална група, Детски танцов състав и Коледарска група.

Народно читалище „Съзнание 1928” - с. Хан Крум

Създадено през 1928 год. Женската певческа група към читалището взема участие в местни, общински и национални фолклорни прояви.

Народно читалище „Победа 1930” – с. Миланово

На територията на община Велики Преслав функционират следните религиозни институции:

Гр. Велики Преслав

1. Местонахождение, гр. В. Преслав, ИАР местност „Борова гора”
2. Вид на обекта- Храм паметник,източно православно вероизповедание
3. Служение-редовно действащ
4. Наименование-„ Св.Св.Кирил и Методий ”
5. Година на изграждане- 1929 г.
6. Архитектурно състояние – лошо

1. Местонахождение, гр. В. Преслав, ул.”Еп. Григорий”
2. Вид на обекта - Православен храм, източноправославно вероизповедание
3. Редовно действащ
4. Православен храм ”Петър и Павел”
5. Изграден 1808 г.
6. Добро архитектурно състояние

1. Местонахождение, гр.В.Преслав
2. Вид на обекта - Православен храм,източноправославно вероизповедание
3. Служение - действащ
4. Православен храм „Архангел Михаил”
5. Изграден 1929 г.
6. Архитектурно състояние - средно

1. Местонахождение, гр.В.Преслав, ул.”Петрини” № 8
2. Вид на обекта - Евангелистка петдесятна църква

3. Служение - действаща ; Вероизповедание - протестанство
4. Наименовани на обекта – Евангелистка петдесатна църква
5. Година на изграждане – няма данни
6. Архитектурно състояние - средно

Квартал Кирково, град Велики Преслав

1. Местонахождение и адрес на обекта – кв.Кирково”,ул.”Съединение”
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание – източно православно
3. Служението се извършва по повод
4. Наименование на обекта – Православен храм „Св. Троица”
5. Година на изграждане- 1873 г
6. Архитектурно състояние – добро

1. Местонахождение и адрес на обекта – кв.”Кирково”,ул.”Обзор”
2. Вид на обекта – Молитвен дом – Джамя; Вероизповедание - Ислям
3. Служение - редовно
4. Джамя
5. Година на изграждане – 2002 г.
6. Архитектурно състояние – добро

с. Мостич, Община Велики Преслав

1. Местонахождение и адрес на обекта – с.Мостич,ул.”Дунав” № 6
2. Вид на обекта – Джамя; Вероизповедание – Ислям
3. Служение – редовно действащ
4. Наименование на обекта – Джамя
5. Година на изграждане – 1905 г.
6. Архитектурно състояние на обекта – Добро

с. Златар, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с.Златар,ул.” Васил Левски”№ 12
2. Вид на обекта – Джамя; Вероизповедание Ислям
3. Служение – действаща редовно
4. Наименование на обекта – Джамя
5. Година на изграждане – няма данни
6. Архитектурно състояние - добро

1. Местонахождение на обекта – с.Златар,ул.”Александър Стамболийски”№ 28
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание – източно православно
3. Служение – редовно действаща
4. Наименование на обекта – „ Свети Димитър „
5. Година на изграждане – няма данни
6. Архитектурно състояние – добро

1. Местонахождение на обекта – с.Златар
2. Вид на обекта – манастир; Вероизповедани - източно православно
3. Служение – действащ редовно
4. Наименование на обекта – „Св. Петър и Павел”

с. Осмар, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с.Осмар,ул.”Баба Тонка „№ 7
2. Вид на обекта – Молитвен Храм; Вероизповедание – източно православно
3. Служение - два пъти в месеца и по повод
4. Наименование на обекта – „ Св. Св. Константин и Елена”
5. Година на изграждане – 1862г.
6. Архитектурно състояние – добро

с. Троица, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с.Троица,ул.”Захари Стоянов „№ 4
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание – източно православно
3. Служение – действащ свещеник
4. Наименование на обекта – „Св.Троица”
5. Година на изграждане – 2002г.
6. Архитектурно състояние – добро

1. Местонахождение на обекта – с.Троица,ул.”Цар Калоян”№ 5
2. Вид на обекта – Джамя, Вероизповедание – Ислям
3. Служение – редовно
4. Джамя
5. Година на изграждане – 1930 г.
6. Архитектурно състояние – добро

с. Хан Крум, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта- ул. ”Св.Св. Кирил и Методий”№ 22
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание – православно християнство.
3. Църквата е действаща, с редовни служби
4. Наименование на обекта – Храм „Света Троица”
5. Година на изграждане – 1905 г.
6. Архитектурно състояние – средно / Храмът се нуждае от спешен ремонт /

с. Драгоево, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с. Драгоево, ул. „ Килийна” № 1
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание – източноправославно
3. Служението се извършва по повод
4. Наименование на обекта – „Света Параскева”
5. Година на изграждане – 1871 г.
6. Архитектурно състояние на обекта- средно – има нужда от препокриване, Подмяна на дограма,подова настилка,вътрешно саниране,подмяна на ЕЛ инсталация.

с. Мокреш, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с. Мокреш,ул.”Маркиш” № 15
2. Вид на обекта – Джамя; Вероизповедание – Ислям

3. Служение – редовно
4. Наименование на обекта – Джамия
5. Година на изграждане – 1871 г.
6. Архитектурно състояние – средно / обекта има нужда от ремонт на покривната конструкция /

с. Миланово, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с. Миланово, ул. ” Камчия” № 19
2. Вид на обекта – Джамия; Вероизповедание – Ислям
3. Служение – действащ редовно
4. Наименование на обекта - Джамия
5. Година на изграждане – 1892 г.
6. Архитектурно състояние – добро

с. Имренчево, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с.Имренчево, ул. „ Преслав” № 22
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание източно православно
3. Служение - по повод
4. Наименование на обекта – „ Свето Възнесение Господне”
5. Година на изграждане – 1925 г.
6. Архитектурно състояние – добро

с. Кочово, Община Велики Преслав

1. Местонахождение на обекта – с. Кочово, ул. „ Кирил и Методий” № 32
2. Вид на обекта – Църква; Вероизповедание – източно православно
3. Служение – по повод
4. Наименование на обекта – „Света Троица”
5. Година на изграждане – 1894 г.
6. Архитектурно състояние на обекта – добро

1. Местонахождение на обекта – с. Кочово, ул. „ Кирил и Методий ” № 32
2. Вид на обекта – Джамия; Вероизповедание – Ислям
3. Служение - редовно
4. Наименование – Джамия
5. Година на изграждане – 1855 г.
6. Архитектурно състояние на обекта-добро

4.7. Спорт

На територията на общината се развива богата спортна дейност. Всяка година се изготвя програма за развитието на спорта с различни мероприятия през цялата година. Преобладаващи са футболните клубове, а от там и футболните събития. Като административен център на общината гр. Велики Преслав има най-добре развита спортна база.

Регистриран по ЗЮЛНЦ в обществена полза на 23.07.2008 г. ФК „В. Преслав” работи с 4 /четири/ възрастови групи - деца, юноши младша, юноши старша и

мъже. Отборите деца, юноши младша и юноши старша участват в първенствата на зона Варна, а мъжете - в Североизточна „В” Аматьорска Футболна Група.

С цел доброто развитие на спорта в общината се извършват различни мероприятия и се изграждат нови площадки. Спортна площадка с фитнес уреди на открито е изградена от Община Велики Преслав през 2011 година в градския парк. Това е първата такава площадка в област Шумен.

Община Велики Преслав подпомага финансово дейността на 9 спортни клуба на територията на града и селата. Осигурява издръжката на Спортната зала в гр. Велики Преслав и Градския стадион, с което създава условия за организирана и индивидуална спортна дейност. Възстановена е общинската собственост върху Спортната зала, като се осъществява проект по Програма за развитие на селските райони, за нейното преустройство, реконструкция и модернизация.

Традиционно функциониращи Спортни и Футболни клубове в Община Велики Преслав са:

- **Волейболен клуб “В. Преслав”**
гр. Велики Преслав
- **“Спортен клуб вдигане на тежести и културизъм - Преслав”**
гр. Велики Преслав
- **Спортен клуб вдигане на тежести „Бомитекс”**
гр. Велики Преслав
- **Спортен клуб по лека атлетика “Атлетик”**
гр. Велики Преслав
- **Спортен клуб по борба “Дан Колов”**
гр. Велики Преслав
- **Спортен клуб по културизъм и фитнес – 2006** гр. Велики Преслав
- **“Баскетболен клуб Преслав”**
гр. Велики Преслав
- **Тенис клуб “Златен век”**
гр. Велики Преслав
- **Риболовен клуб „Чисти брегове”**
- **Футболни клубове**

МФВС-Спортни обекти в Община Велики Преслав;

Таблица 34

№	Вид на обекта	Населено място	Акт № Дата	Местонахождение на имота	Площ кв.м.	РЗП Кв.м.	Балансова стойност	Годишна издръжка	Изт. на финанс.
1.	Спортна зала	гр. В.Преслав - 9850	1543 13.09.2011 г.	гр. В. Преслав, общ. В.Преслав, обл. .Ш., УПИ-II в кв. 106 по плана на града	2 631	1263	179 815.20	Община Велики Преслав	Общински бюджет
2.	Комплекс "Стадиона"	гр. В.Преслав - 9850	801 11.03.2009 г.	гр. В. Преслав, обл. Шумен - извън регулация на тер. на НИАР "В. Преслав"	13 636	325.50	24 879.00	Община Велики Преслав	Общински бюджет
3.	Спортен терен	гр. В.Преслав кв.Кирково - 9850	1541 13.09.2011 г.	кв. Кирково, гр. В.Преслав, община В. Преслав, обл. Шумен УПИ-I от кв. 5 по плана на квартала	20 665	0	116 860.60	Община Велики Преслав	Общински бюджет
4.	Спортен терен	с. Осмар - 9879	1788 09.07.2012 г.	с. Осмар, общ. В. Преслав, обл. Шумен-извън регулацията имот № 000291	23 936	234	44 214.50	Община Велики Преслав	Общински бюджет
5.	Спортен терен л. атл., футбол	с.Хан Крум - 9863	356 29.11.2009 г.	в землището на Х.Кр, общ. В. Преслав, обл. Шумен. извън регулацията имот № 000132	7 911	42	5 135.00	Община Велики Преслав	Общински бюджет
6.	Спортен терен	с. Кочово - 9862	357 29.11.2005 г.	в землището на с. К., общ. В.Преслав, област Шумен-извън регулация-имот № 000135	18 990	42	11 786.00	Община Велики Преслав	Общински бюджет
7.	Спортен терен-стадион	с. Троица - 9864	1770 24.04.2012 г.	с. Троица, общ. В.Пр.,обл. Шумен - УПИ-I от кв.6 по плана на селото	25 660	42	37 618.60	Община Велики Преслав	Общински бюджет
8.	Спортен терен	с. Мокреш - 9861	891 26.10.2009 г.	с. Мокреш, общ. В.Преслав, обл. Шумен-УПИ-II от кв. 20 по плана на селото	14 775	42	26 949.60	Община Велики Преслав	Общински бюджет
9.	Футболно игрище	с. Златар - 9880	892 26.10.2009 г.	с. Златар, общ. В.Преслав, обл. Шумен УПИ-III от кв. 66 по плана на селото	9 015	0	17 957.90	Община Велики Преслав	Общински бюджет
10.	СОУ" Ч. Храбър" Физкултурен салон	гр.В.Преслав 9850	1439 14.07.2011 г.	обл. Шумен, общ. В.Преслав, гр. В.Преслав с ЕКТЕ 58222 по кадастралната карта на града - ул. "Виница"	12 396	380	38 983.04	Община Велики Преслав	Общински бюджет
11.	СОУ "Ч. Храбър" Сп. площадка	гр.В.Преслав 9850	1439 14.07.2011 г.	обл. Шумен, общ. В. Преслав, гр. В.Преслав с ЕКАТЕ 58222 по кадастралната карта на града - ул. "Виница"	1 700	0	11 696.00	Община Велики Преслав	Общински бюджет
12.	ОУ"Св.св.К.и М." Физкулт.салон	гр.В.Преслав 9850	1565 20.09.2011 г.	обл.Шумен, общ. В. Преслав, гр. В. Преслав с ЕКАТЕ 58222, ул."С.Велики" № 21	19 760	210	80 176.88	Община Велики Преслав	Общински бюджет
13.	ОУ"Св.св. К.и М." Сп. площадка	гр.В.Преслав 9850	1565 20.09.2011 г.	обл. Шумен, общ. В.Преслав, гр. В.Преслав с ЕКАТЕ 58222, ул."С.Велики" № 21	1 800	0	12 384.00	Община Велики Преслав	Общински бюджет
14.	ОУ"Св.св.К.и М." Сп. площадка	с.Драгоево 05332	1771 27.04.2012	обл. Шумен, общ. В.Преслав, с. Драгоево ЕКАТЕ 23340, УПИ-I в кв.1 по устройствения план на селото	680	0	1 700.00	Община Велики Преслав	Общински бюджет
15.	Туристическа спалня	Гр. В.Преслав 9850	732 12.06.2008 г.	гр. В. Преслав, обл. Шумен-УПИ-I в кв. 105 по плана на града-I-ви етаж от пет етажна сграда "Дом за деца и юноши", ул."Симеон Велики" № 21	0	390	27 713.30	ТД "Патлейна" Б Т С	Общински бюджет

• Изводи

Високият процент на безработица и ниското качество на живот в общината са една от причините за запазване на отрицателния механичен прираст и повишаване на миграцията сред населението.

През периода се наблюдава тенденция към развитие на следната прогресия - висока безработица - нисък жизнен стандарт – засилена миграция – отрицателен естествен прираст - обезлюдяване на селата, която се дължи на следните фактори:

- Липса на разкрити нови работни места;
- Недобри условия, в т.ч. инфраструктурни, които да улеснят достъпа до работни места, които се намират в други населени места, като се запази местоживеенето;
- Висок дял на трайно безработните лица без специалност/професия и с ниска степен на образование - по-нисък коефициент на заетост от средния за област Шумен;
- Увеличаване на застаряващото и инвалидизираното население - висок брой неработоспособни и възрастни жители
- Висок дял на подпомаганите лица и семейства по линия на социалното подпомагане – наличие на многодетни социално-слаби семейства, представители на различни етнически групи;
- Проблеми с интеграцията на малцинствени етнически групи;
- Непопълнени лекарски практики, относително висок дял на лицата с прекъснати здравноосигурителни права;
- Намаление броя на учениците в общообразователните училища – затруднено функциониране на училищата в селата, налагащо оптимизиране на местната образователна система в сферата на основното и средното общо образование;
- Влошаване на качеството в образованието поради липса на средства за инвестиция за подобряване на педагогическия капацитет;
- Липса на дневни форми за социално обслужване на децата от специализираните заведения за лица със специфични потребности;
Непълнен териториален обхват на услугата домашен социален патронаж

5. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ , СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

5.1. Транспорт

а) Състояние на пътната инфраструктура

Географското разположение на община Велики Преслав съдейства за доброто ѝ включване към националната транспортна система. Пътната мрежа е представена от всички класове пътища, с изключение на автомагистралните. Републиканската пътна мрежа е с дължина 41.8 km и е кръстовидно развита, предимно, в южната част на общината. Град Велики Преслав попада в точката на пресичане на пътищата от трите основни класа. Основният транспортен коридор се формира от вертикално преминаващото трасе на път I-7 по направление Шумен – Върбица – петолъчка – Ямбол – ГКПП “Лесово” и връзка с Р. Турция. Дължината на участък от пътя на територията

на общината е 18.5 km и директно осигурява връзката с областния център Шумен. Този път обслужва населените места от централната част на общината – основно с. Хан Крум, с. Миланово, кв. Кирково, гр. В. Преслав както и други населени места, и попада пряко в зоната за достъп (селата Троица и Драгоево). Второкласната пътна мрежа е представена от пътя II-74 с дължина 9.1 km, който осигурява връзката на общинския център през селата Мостич и Имренчево с областния център гр. Търговище. Чрез третокласния път 7302 (В. Преслав– гр. Смядово) с дължина 14.2 km се осигуряват връзките на общинския център със селата Драгоево, Мокреш, Златар и Суха река, а от там и с община Смядово и южната част на община Шумен. Посочените два пътя формират напречния транспортен коридор “запад–изток”. Общата характеристика на пътната мрежа и относителният дял на пътищата по класове за общината в сравнение със страната, Североизточния район за планиране и област Шумен са посочени в таблицата по-долу:

Дължина на пътната мрежа и относителен дял на пътищата по класове;

Таблица 35

	Обща дължина	%	АМ	%	I-кл.	%	II-кл.	%	III-кл.	%
България	19280	100	328	1.7	3012	15.6	3827	19.9	12113	62.8
СИ район	3624	18.8	72	2.0	597	16.5	748	20.6	2207	60.9
Област Шумен	591	16.3	14	2.4	188	31.8	78	13.2	311	52.6
Община Велики Преслав	41.8	100	-	-	18.5	44.3	9.1	21.8	14.2	34

Местната пътна мрежа в общината е с дължина 71.28 km, от които 7.8 km без настилка. Общата дължина на местната пътна мрежа за страната е около 18 000 km, като частта от общинската спрямо общата е 0.4%. Тази мрежа включва пътища от бившата четвъртокласна пътна мрежа и е в много лошо състояние, със сериозни повреди на пътната настилка като около 70% се нуждаят от ремонт. Гъстотата на пътната мрежа е 407.3 km/1000 km² и надвишава средната за страната. С изключение на гъстотата на първокласната пътна мрежа, по всички останали параметри общината има по-добри характеристики. Сравнителните данни за гъстотата на пътната мрежа за страната, областта и общината са представени в таблицата по-долу:

Гъстота на пътната мрежа за страната, областта и община Велики Преслав

Таблица 36

	Гъстота на пътна мрежа общо km/1000km ²	Гъстота реп. пътна мрежа km/1000km ²	Гъстота местна пътна мрежа km/1000km ²	Отн. дял АМ и I кл. %	Отн. дял АМ, I и II кл. %
Р. България	336	173.7	162.0	17.3	37.2
СИ район	358.3	181.9	179.5	18.5	39.1
Област Шумен	335.6	174.3	161.3	34.2	47.4
Община Велики Преслав	407.3	150.6	256.8	66.6	99.4

Развитието на пътната мрежа в община Велики Преслав предоставя добри възможности за организирането на рационални транспортни връзки и вариантни схеми за осъществяване на транспортното обслужване в почти всички посоки. Редовни автобусни превози свързват общинския център с градовете София, Шумен, Върбица. Интензивността на връзките с областния център е регулярна. Освен редовните автобуси по линията минават и автобуси от съседни общински центрове. Общинският център гр. В. Преслав има преки транспортни връзки до всички селища от общината, като се осъществяват средно дневно над 30 курса. Отделните населени места имат различна дневна интензивност на обслужване с автобуси на обществения транспорт между 3 и 7 редовни връзки. Транспортният изохрон и достъпността от центъра до селата Имренчево, Мостич, Кочово, Драгоево, Миланово е в рамките на 15 минути, а с останалите населени места – до 30 минути. Общината разполага с подновен автопарк, но автогарата е амортизирана и се нуждае от подобряване.

За подобряване на транспортното обслужване се налага да се разработи нова схема и организация на превозите, с която следва да се осигурят допълнителни курсове по определени маршрути, както и създаване на вътрешно селищна линия по формирания транспортен ринг. Освен това е належащо да се подобри достъпът до основните исторически обекти, които са с местно и национално значение, така че да се облекчи посещението на туристите.

б) Състояние на жп инфраструктурата в община Велики Преслав

През територията на общината минава магистралната, електрифицирана жп линия София – Варна. Гъстотата на жп мрежата за общината е $7.5 \text{ km}/100 \text{ km}^2$ при средна за страната $4 \text{ km}/100 \text{ km}^2$. На територията на общината функционира една гара - Хан Крум, и една спирка - с. Кочово. Гарата разполага с добре развита коловозна мрежа, рампи, разтоварища и магазин.

Главната линия, която минава през северната част от територията, създава условия за бързи и удобни комуникации както към областните центрове от Североизточния район на планиране, така и към другите части на страната. Независимо че жп транспортът има предимно транзитен характер, с оглед перспективното развитие на дейността могат да се предвидят конкретни мерки, свързани с подобряването на благоустрояването на транспортните ареали и приемането на специална програма от общината, с която да се защити възстановяването на пътническите превози. За целта може да се търси решение чрез създаване на публично-частно партньорство за осъществяване на съответните транспортни дейности.

Изведени са следните изводи и характеристики на пътната мрежа:

- **По състоянието на мрежата:**

В добро и средно състояние са частта от пътя II-74, част от пътя I-7 и малка част от третокласната пътна мрежа, т.е около 42% от общата дължина на цялата републиканска пътна мрежа.

В лошо състояние е частта от местната пътна мрежа в южната част на територията и малка част от тази мрежа в северната част.

Преобладаващата част от пътищата са с асфалтова настилка, но са с много кръпки и дупки. Към момента се изпълнява проект за реконструкция на път I-7, който е с много хоризонтални и вертикални криви, остри наклони и малка ширина. Канавките и водосточите не са редовно поддържани и често се запушват, с което наводняват част от пътното платно.

- ***По степен на изграденост***

Като скелет пътната мрежа е почти изградена, с изключение на връзката Кочово-Мостич. Не се налага изграждането на нови пътища.

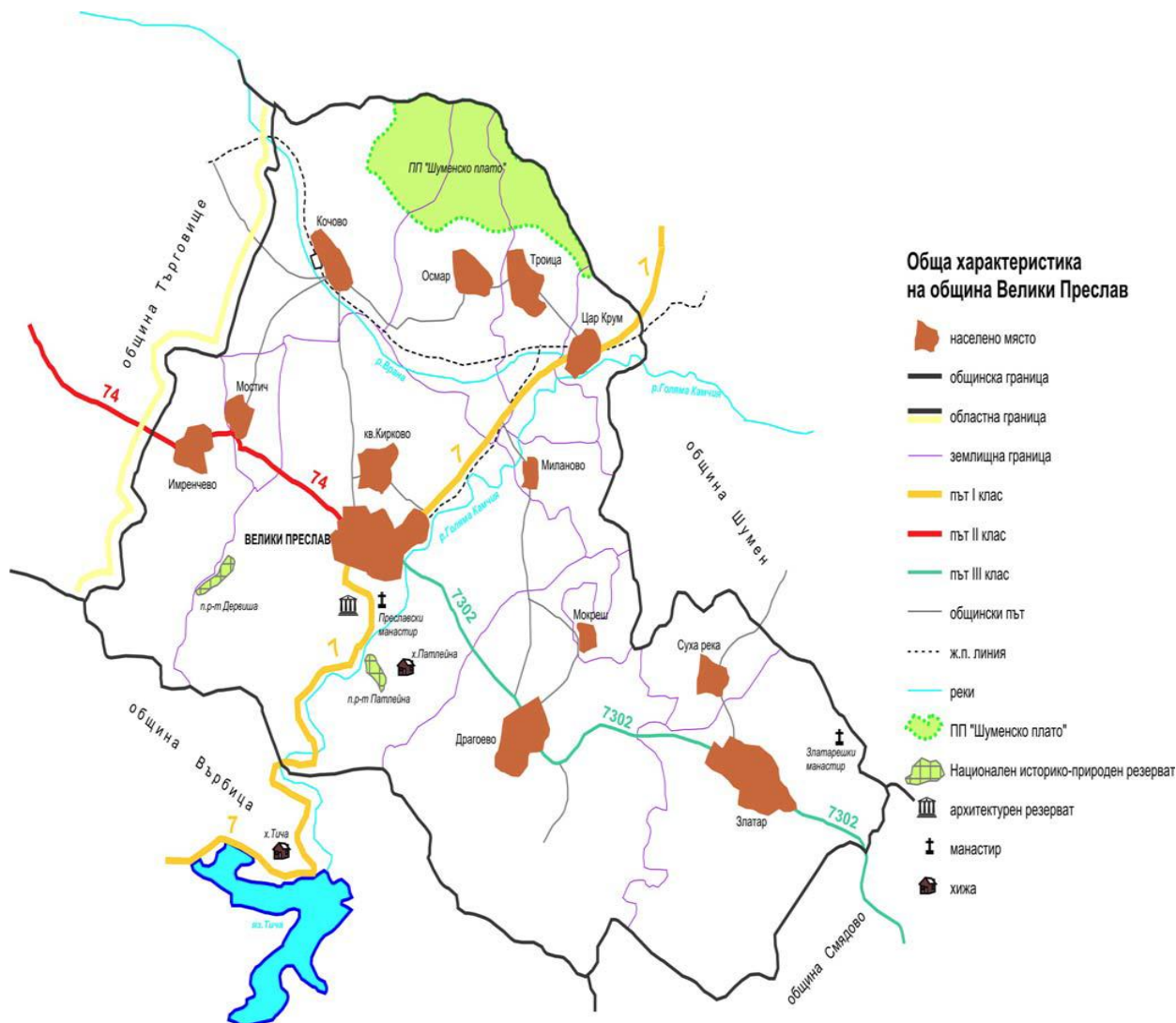
- ***По степен на осигуряване на вътрешните и външните връзки***

Пътната мрежа задоволява потребностите на общината от транспортни връзки. Основна роля в това отношение играят двата взаимно пресичащи се коридора: север-юг и запад-изток. Създаден и успешно се използва вътрешен транспортен ринг, който след изграждането на отсечката Мостич-Кочово се разширява в западна посока, като ще обхваща 10 от населените места в общината.

- ***Финансовият ресурс***

За поддръжка и модернизация на пътната мрежа е недостатъчен и е сериозна пречка за качествено подобряване на самата мрежа. С изграждането на вътрешноградската връзка "Крайречен булевард" се осъществи и безпроблемното обвързване на пътищата от републиканската пътна мрежа в рамките на града.

Във връзка с перспективното курортно-туристическо развитие на гр. Велики Преслав и архитектурно-историческото експониране на културното наследство ще се наложи търсенето на ново решение за развитие на пътните връзки, което предполага създаването на схема и организация на пътното движение, изискваща създаването на програма за развитие на пътната мрежа.

Фиг. 3

5.2. Енергийни мрежи

Източник на електроенергия за община Велики Преслав е националната електроенергийна система. На територията на общината няма изградени значителни по мащаб енергийни източници – ТЕЦ или ВЕЦ (в близост до с. Миланово от 1943 г. има изградена малка ВЕЦ с мощност 800 kW – два генератора в добро състояние). Общината получава захранване от подстанция "Преслав" – 110/20 kV. Общината има двустранно захранване, имайки връзки с подстанция "Търговище" и подстанция "Шумен-I", като по този начин се осъществява възможност за резервно захранване и достатъчна сигурност при аварии.

Всички населени места в общината са електрифицирани като селата се электроснабдяват от въздушни изводи 20 kV (5 броя), а в централната градска част мрежата е частично кабелизирана. Изградените трафопостове за битови, стопански и обществени консуматори са 74 (от които 33 в гр. В. Преслав). Като цяло електроразпределителната

система е реконструирана и е на добро равнище, с добри механични и електрически параметри. В системата на електроснабдяването работят 20 човека.

Добре развитата мрежа има достатъчно капацитет за поемане на допълнителни товари. Реконструкцията на въздушните изводи 20 kV и подмяната на кабелната мрежа средно напрежение са текущи приоритети. С преустройството на уличното осветление на гр. Велики Преслав и част от селата с енергоспестяващи осветителни тела се решава за в бъдеще проблемът на уличното осветление. С оглед развитието на туризма в общината се налага усъвършенстване на електрозахранването на местата, свързани с културно-исторически, курортни и други нужди (спорт и отдих).

Община Велики Преслав попада в газоразпределителния регион “Добруджа”, определен за издаване на лицензии за изграждане на газоснабдителни мрежи с ниско налягане в общините от Шуменска, Добричка и Варненска области.

През 2013 г. е стартирала процедура за газификацията в общината – в проект е изграждане на Индустриалната зона на площадка за декомпресиране на природен газ, а в следствие и захранване с довеждащ газопровод от посока Шумен. Като първи етап се предвижда газифициране на промишлени и общински обществени сгради. На настоящия етап трябва да се съдейства за ускоряване на процеса на газификация.

5.3. ВЕИ и енергийна ефективност

Уличното осветление в община Велики Преслав е преустроено като част от селата разполагат с енергоспестяващи осветителни тела. С оглед развитието на туризма и популяризирането на общината, като интересна културна дестинация се налага усъвършенстване на електрозахранването на местата, свързани с културно-исторически и други нужди (спорт и отдих) и подобряване на тяхната енергийна ефективност.

Необходимо е да се подобри енергийната ефективност на МБАЛ-Велики Преслав.

5.4. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

• Водоснабдителна инфраструктура

Община Велики Преслав се водоснабдява основно от язовир “Тича”, разположен на територията на община Върбица, както и от местни водоизточници – дренажни и шахтови кладенци, извори, открити водоеми. Средногодишно се подават 2300 хил. м3 водна маса, равняващо се на 74 л/сек. 89% от нея постъпват помпажно и 11% - гравитачно. Съществуват резервни водоизточници – шахтови кладенци в поречието на р. Врана край с. Кочово и дренаж “Кюнта”. Основният консуматор на питейна вода в общината е гр. В. Преслав, който се водоснабдява от язовира чрез магистрален водопровод. Има изградена Микрофилтърна озонаторна пречиствателна станция (МФОС) с мощност 400 l/s, от която за града и кв. Кирково се ползва около 150 l/s, като останалата мощност е свободна. Съществуващата водопроводна мрежа на града е 52 km, приблизително 95% от дължината на уличната мрежа. Над 70% от мрежата е строена с етернитови тръби и е силно амортизирана и често аварира. Общата водопроводна мрежа

на общината е с дължина 224 km, от които 154 km са външни водопроводи, вътрешната водопроводна мрежа е 70 km. Всички населени места имат външно и вътрешно

водоснабдяване, но само в 7 от тях е осигурена вода в рамките на норматива. За останалите населени места е осигурена вода от 50 до 75% поради спада на дебитите на водоизточниците през летния сезон и голямата амортизация на мрежата. Водоснабдяването в общината е обособено в 3 водоснабдителни групи – В. Преслав, Драгоево и Имренчево. Групите Преслав и Имренчево след направените подобрения осигуряват необходимото количество питейна вода за населението и за момента нямат проблеми с водоснабдяването. След предприетото допълнително водоснабдяване на група Драгоево до голяма степен проблемите с водоснабдяването на селата Златар и Суха река са частично решени. Определени затруднения с водоподаването съществуват в селата от северната част на общината – Хан Крум, Кочово, Троица и Осмар. С включването и изграждането на новия резервоар – 500 m³, чувствително се подобрява водоподаването за с. Хан Крум. За останалите три села съществуват реални възможности за подобряване на водоподаването, като с разработването на настоящия план за развитие ще се търси и цялостно решаване на проблемите за водоснабдяването на община Велики Преслав.

• Канализационна инфраструктура

Канализационната мрежа в община Велики Преслав е с недобро равнище на изграденост. В значителна степен е конструирана канализацията на града, където дължината на мрежата е над 29km, или около 54 % от дължината на уличната мрежа. Има изградена канализация и в с. Осмар през 1936 година, която не отговаря на съвременните норми и не се експлоатира от ВиК дружеството. Мрежата е сравнително добре поддържана. В общината предстои пускане на ГПСОВ, след изграждане на свързващия колектор и завършване на оборудването ѝ. Предвижда се рехабилитация на канализационната мрежа с оглед нормалното въвеждане в експлоатация на пречиствателната станция, като се изгражда нова улична канална мрежа в кв. Кирково и предстои нейното включване към градската пречиствателна мрежа. Останалите населени места от общината имат отделни канализирани участъци, но предимно проблемът с отпадъчните води се решава със септични ями. Липсва канализация и за част от основните промишлени предприятия на територията на общината.

• Отпадъчни води - степен на изграденост, използваемост и състояние на канализационната система в населените места

Дейностите по изграждането на канализационните системи в населените места в Община Велики Преслав изостават. С най-добре изградена канализационна мрежа се остава гр. Велики Преслав. В селата Хан Крум, Осмар и Троица частично изградената канализация е предназначена за събиране и отвеждане само на дъждовните и дренажните води, но в нея са включени и частни имоти с битово - фекални отпадни води. В тези села канализацията е изградена по стопански начин, като диаметърът на тръбите не отговаря на изискванията и нормите за проектиране на канализационни системи. Тези села заустват отпадните води в дерета, които се вливат в р. Камчия.

Във всички селища на общината битово-фекалните води от населението се заустват в септични ями, които периодично се почистват от специализирани автомобили. Съществуващата канализационна мрежа в гр. Велики Преслав е изградена след 1960г. и е смесен тип, т.е. дъждовните и отпадните води се стичат в една и съща колекторна мрежа. Изградени са множество дъждопреливници по главните колектори, които при обилни валежи преливат в р. Дервишка. Главните колектори преминават през центъра на

града от двата бряга на р. Дервишка, които се включват югоизточно в довеждащия колектор за отпадни води към ГПСОВ.

5.5. Информационна и комуникационна инфраструктура

Телекомуникационната мрежа в община Велики Преслав обхваща 12 населени места чрез изградени селищни телефонни мрежи от конвенционален тип и монтирани 9 автоматични телефонни централи - 1 брой А-29 и в селата 8 – система Кроспойнт. Общият брой телефонни постове е 4596, от които 4343 са домашни. Монтираният капацитет в централите е 5200 поста.

За голяма част от населението се предлага само традиционната гласова поща, характерна за аналоговите централи, които са с ниско технологично равнище. За общината не се посочват данни за наличие на цифрова автоматична мрежа и осигурен цифров достъп до крайните АТЦ от общината. Освен традиционната телефония се предлага и достъп до Интернет, но предимно по комутируеми линии. Отделните мобилни оператори предлагат обслужване с мобилни комуникации, като общината има добро покритие.

Районната пощенска станция обслужва населението на общината, като на територията функционират 8 ПТТС, от които 1 в града и 7 в селата, като се предлагат универсални услуги и услуги по договор.

Радио-телевизионна мрежа: Общият брой радиоточки на територията на общината е над 4600 броя като над 3250 са домашни. Мрежата е силно повредена, като са възстановени само два основни клона в града. Функционират и два телевизионни ретранслатора, както и кабелна телевизионна мрежа.

Основните проблеми на телекомуникациите за общината са:

- В определени части от територията телефонната мрежа е слабо развита;
- Предлага се предимно традиционно гласова телефония;
- Ограничено се предлагат модерни съобщителни услуги само в общинския център.

5.6. Териториално и урбанистично развитие

Териториалната и функционална структура на селищната мрежа в община Велики Преслав се е формирала комплексно, под въздействието на природногеографски и обществено-икономически особености, характеристиките на административно-териториалната и нормативна уредба, и множество други фактори.

Селищната мрежа на общината включва 11 села и 1 град - Велики Преслав (7555 жители към 31.12.2013 г.), който попада в категорията “много малки градове” (с население до 10 000 д.). В него е съсредоточено 58% от населението на общината. През последните 5 години измененията в броя на населението на града са с негативен характер, но несъществени. Селското население е съсредоточено в села, от които по-голямата част (8 бр.) са малки по броя на населението си (от 200 до 1000 д.). Те включват близо 2/3 от селското население на общината. Средни села (с население от 1000 до 2000 д.) са Златар и Драгоево, които обхващат 35,5% от селското население. Село Суха река попада към

много малките села, като през извършеното преброяване на населението през 2011 г. жителите наброяват 69 (до 200 д.). Няма населени места с процеси на “обезлюдяване”. Интензитетът в динамиката на селското население на община Велики Преслав е близък до средните стойности на показателя за селското население на област Шумен.

Град Велики Преслав е функционален и пространствен център на общината. В югозападната ѝ част, в района на Преславска и Драгоевска планина, няма населени места, а в останалата територия на общината селищата са равномерно разпределени.

Съгласно категоризацията на общините и населените места¹⁶ община Велики Преслав е 3-та категория, както и самият център гр. Велики Преслав. Селата от общината са шеста (6 бр. – Драгоево, Златар, Кочово, Миланово, Троица и Хан Крум), седма категория (5 бр. – Имренчево, Мокреш, Мостич, Осмар) и осма категория – с. Суха река. В състава на общината влизат общинският център гр. Велики Преслав и 8 кметства. Селата Суха река, с. Осмар и Хан Крум са с кметски наместници.

Средното отстояние между населените места е благоприятна предпоставка за формиране и функциониране на жизнена териториално-селищна структура. Обособени са 5 групи населени места в зависимост от тяхната териториална близост: град Велики Преслав-кв. Кирково; с. Имренчево-с. Мостич; с. Кочово-с. Осмар-с. Троица-с. Хан Крум; с. Драгоево-с. Мокреш; с. Златар - с. Суха река. Във вътрешно-териториален аспект съществуват различия и специфика в състоянието и изградеността на отделните населени места и мрежите на тяхната инфраструктура. В центъра на общината над 90% от уличната мрежа е с трайна настилка. Дължината на водопроводната и канализационните мрежи е съответно 52 km и 28,6 km. Електрифицираната улична мрежа е над 90% от общата улична мрежа.

Проблемите по благоустройството на населените места от общината са аналогични с проблемите на общините от тази категория в страната:

- Ограничени и недостатъчни средства в бюджета на общината за осъществяване на благоустройствени мероприятия и особено за ново строителство и разширение. Целевите субсидии, отпускани от държавния бюджет за изграждане и развитие на инфраструктурата на общината, също са недостатъчни.
- Висока е степента на амортизиране на основните мрежи, което води до честото им ремонтиране, т.е. поддръжката изчерпва голяма част от средствата.
- Състоянието на зелената система следва да бъде един от приоритетите на общината във връзка с изявените ѝ туристически функции.

¹⁶ <http://www.mrrb.government.bg/docs/21d901ddf81f37e0e88b4fa025aac89a.pdf>;

Фиг. 4

5.7. Жилищен сектор

Градоустройственото планиране и изграждането на физическата градска среда през изминалия период на централизирано екстензивно развитие отговаряше на сериозните предизвикателства, причинени от миграцията и бързото нарастване на града, респективно обезлюдяване на селата.

Жилищният фонд към 31.12.2011 г. в община Велики Преслав наброява 5583 жилища, като от тях 72% са обитавани, 24% - необитавани, 3% се употребяват за временно обитаване и 1% представляват сгради за колективно домакинство. Съществува следната пропорционалност в териториалното разпределение на фонда, която може да се изрази по следния начин - в гр. В. Преслав живеят 58% от населението, а жилищният фонд е 38%., като в селата живеят 42% от населението на общината и жилищният фонд с равнява на 62%.

Жилищни сгради по вид в община Велики Преслав към 2011г.¹⁷

Таблица 37

Населено място	Общо	Жилищна обитавана	Жилищна необитавана	Жилищна за временно обитаване (вила)	Жилищна за колективно домакинство	Непоказано
Велики Преслав	5583	4031	1357	193	2	-
гр. Велики Преслав	2113	1598	357	157	1	-
с. Драгоево	726	470	256	-	-	-
с. Златар	643	473	169	-	1	-
с. Имренчево	222	160	62	-	-	-
с. Кочово	389	256	131	2	-	-
с. Миланово	221	182	39	-	-	-
с. Мокреш	112	89	23	-	-	-
с. Мостич	139	102	37	-	-	-
с. Осмар	334	152	153	29	-	-
с. Суха река	97	81	16	-	-	-
с. Троица	353	285	64	4	-	-
с. Хан Крум	234	183	50	1	-	-

¹⁷ Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 година, източник НСИ;

Средностатистическата жилищна задоволеност в общината е значително над средната за страната. Общината не се нуждае от ново жилищно строителство. Моментното състояние на фонда е задоволително, но за да се поддържа и подобрява, са необходими големи частни и обществени инвестиции. Физическата наличност на благоустройствените елементи не е много добра и не допринася за качеството на обитаване в съответната степен поради лошо техническо състояние на инженерните мрежи и ниска платежоспособност на хората. Социалните жилища са недостатъчни и системата за осигуряването им се нуждае от радикална реформа. Жилищните пазари не са развити (в съвсем слаба степен само във Велики Преслав).

Основният извод е, че приоритетите в този сектор е в следните три насоки:

- Обновяване и саниране на съществуващия фонд;
- Повишаване на използваемостта на наличния фонд;
- Осигуряване на социални жилища за маргиналните групи (чрез ново строителство или адаптиране на съществуващ сграден фонд);
- Повишаване на енергийната ефективност на съществуващия фонд.

Важен проблем, свързан с жилищното изграждане и с развитието на общинския жилищен фонд, е нуждата от разработване на основни насоки за една **общинска жилищна политика**, които следва да се определят на местно ниво. Нейната **основна цел** трябва да бъде изграждането на такава жилищна система, която да създава достъп и възможност за адекватно жилище на всички хора, живеещи и работещи в община Велики Преслав. Това означава да се анализират проблемите на целия жилищен фонд, на развитието на всички населени места.

• Изводи:

Административният подход към тези проблеми е недостатъчен и неефективен. Общината няма нито прякото задължение, нито ресурсите, за да ги реши. В тях са отразени интересите на всички - граждани, строителни фирми, банки, местен бизнес, местна власт. Необходима е организация, фокусираща тези интереси и мобилизираща ресурсите им. Инициативата за създаването ѝ трябва да бъде на общината. Принципните основи на общинската **жилищна политика** предполагат общината да изследва, регистрира и прогнозира всичките обществено значими аспекти на жилищния проблем както в обществения, така и в частния сектор. Тя изработва и местна жилищна политика, визираща развитието на цялата жилищна система. Прякото ангажиране на гражданите и съгласуването с всички "актьори" в жилищния сектор е фактор за успешното ѝ провеждане. Общината следва да смени позицията си от "осигуряваща жилища" в "осигуряваща възможности". Така тежестта на ангажиментите ѝ към жилището се пренася от инвестиции за социални жилища към организационни усилия за развитие на целия жилищен сектор. Общината се ангажира с пряко осигуряване на жилища само за маргиналните групи, разчитайки и на държавна финансова подкрепа. Тя се "еманципира" в пазарната среда, следва поведение на предприемач и се стреми да привлича частен капитал за обществено-частни проекти за достъпни жилища, като укрепва стратегическите си ресурси - поземлена банка и фондове за инфраструктура и градоустройствено проектиране.

6. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

6.1. Състояние на околната среда

Състоянието на околната среда в община Велики Преслав е пряко обвързано с протичащите урбанизационни процеси на нейната територията, използването на ресурсите ѝ, развитието на промишлеността, дългогодишните дейности в селското и горското стопанство, както и усилията, насочени към подобряване на инфраструктура и пречистване на отпадъчни води.

Контролът върху състоянието на околната среда зависи от компоненти на средата и фактори, които се намират в съответствие с поредицата от специализирани нормативни и ненормативни актове за управление на околната среда, приети през годините за координиране и сближаване със законодателството на ЕС.

Като цяло районът на община Велики Преслав е екологично чист, което в по-голямата си степен се дължи на преустановената дейност и намален капацитет на голяма част от съществуващите производствени предприятия. Това от своя страна оказва въздействие върху редуцирането на вредните емисии, които замърсяват въздуха, водата и почвата и доведе до подобряване на състоянието на околната среда, като цяло.

Изследванията на компонентите на околната среда в община Велики Преслав се извършват от РИОСВ – Шумен. Сериозни проблеми по опазване на околната среда на територията на общината не са регистрирани.

• *Води*

През територията на община Велики Преслав преминава р. Камчия – сравнително голям воден обект и притоците, заустващи е в нея, към поречие р. Камчия. За гр. Велики Преслав ГПСОВ не е била в експлоатация и не е извършвала пречистване на отпадъчни води през 2013 г., но сравнително малкия дебит на заустваните отпадъчни води не е оказвал значимо въздействие върху състоянието на водоприемника.

За р. Врана, заустваща се в р. Камчия на територията на общината, също има данни от контролния пункт за мониторинг при с. Кочово и с. Хан Крум. Малкото разстояние до устието не позволява ефективна самопречистващата способност на водния обект, поради което състоянието на реката зависи от ефективността на ГПСОВ-Търговище.

Основните проблеми за нормално водоснабдяване в района произтичат от състоянието на водопроводната мрежа, която е технически амортизирана с висока степен на аварийност и големи загуби на вода. За намаляване загубите на вода е необходима реконструкция и модернизация на водопроводната мрежа.

Много висок екологичен риск създава липсата на канализационна мрежа в населените места в общината, което води до замърсяване с битово-фекални води. Необходимо е изграждане на канализационна мрежа за отпадни води първо в по-големите населени места (с. Драгоево, с. Хан Крум, с. Троица, с. Осмар, с. Златар), а след това и в останалите;

За запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води е необходимо:

- пускане в експлоатация на ГПСОВ Велики Преслав;
- ускорено изграждане на канализационни мрежи във всички населени места в общината и заустването на отпадните води в локални ПСОВ.

Качеството на повърхностните води не може да бъде прецизно оценено поради липса на пълен мониторинг на водите в общината

• *Почви*

Замърсяването на почвите се осъществява предимно при неправилно торене и съхраняване на негодни за употреба изкуствени торове и пестициди в селскостопанските дворове. Потенциален източник на замърсяване на почвата с органични вещества са торищата на животновъдните ферми, които доскоро са съществували. Торовите отпадъци от фермите неправилно са съхранявани на открити площадки върху земеделска земя. Опасност от замърсяване на почвата са и депата за битови и промишлени отпадъци. В повечето населени места и особено около тях безразборно се изхвърлят битови, строителни и други отпадъци.

Стопанската дейност се отразява неблагоприятно върху почвените ресурси в две посоки - намаляване на обработваемите земи, увеличаване на деградираните земи. Намаляването на почвения фонд е свързано с отнемане на земи за строителство на промишлени обекти, пътища, тръбопроводи и др. Деградирането на земите е свързано на първо място с ерозията. Голям процент от земеделските земи са подложени на водна и ветрова ерозия. Има значителна част от земята, която е изоставена и не се обработва. Не е регистрирано замърсяване над ПДК на почвите в общината, което ги прави подходящи за развитие на екологично земеделие.

Наличието на терени с ерозирали почви налага прилагането на конкретни почвозащитни, агротехнически и противоерозионни мероприятия. Такава необходимост е разработване на Общинска наредба за почвените ресурси, като част от природната среда. Замърсявания на почви в общината се предизвиква от незаконното депониране на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер, вкл. и опасни). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по събирането на отпадъците ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците. Намаляване на процента на изоставените и необработвани площи.

В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция (естествен процес) за киселяване и засоляване на почвите. Решен е проблема с пестицидите.

• *Шум*

Общината не е определена като критичен район в акустично отношение, поради което не са предприемани мерки за борба с шумовото натоварване. Основните фактори, влияещи върху акустичното състояние на населените места в общината: транспортен и промишлен шуми шум от търговски и подобни на тях дейности са слабо изразени. По-

големите промишлени предприятия на територията на Община Велики Преслав се намират извън жилищните зони.

Във връзка с редуцирането на нивото на шум на територията на община Велики Преслав е коригирана Наредба №1в частта, която регламентира употребата на озвучителна техника по различни поводи. Въпреки че са постигнати известни резултати в тази насока, контролът по прилагане на Наредбата е все още недостатъчен и неефективен.

6.2. Защитени територии и местности

На територията на община Велики Преслав съществуват следните защитени местности и територии:

Таблица 38

№	Наименование	Категория	Територия (ха)	Цели на обявяване	Местонахождение	Документ за обявяване
1.	ДЕРВИША	Поддържан резерват	11.21	Естествено находище на конски кестен	гр. Велики Преслав	ПМС No. 13427 от 23.10.1948 г
2.	ДИВ РОЖКОВ	Защитена местност	72.7 хектара	-	гр. Велики Преслав	Заповед No.РД-521 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник
3.	КАЛПУНАР	Защитена местност	12.0 хектара	Опазване на естествено находище на блатно кокиче;	с. Кочово	Заповед No.1938 от 03.07.1970 г., бр. 65/1970 на Държавен вестник
4.	КОНСКИ КЕСТЕН	Защитена местност	59.1 хектара	-	гр. Велики Преслав	Заповед No.РД-512 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник
5.	ОСМАР	Защитена местност	19.0 хектара	Опазване на естествено находище на блатно кокиче;	с. Осмар	Заповед No.608 от 23.08.1979 г., бр. 73/1979 на Държавен вестник
6.	ПАТЛЕЙНА	Поддържан резерват	40.62 хектара	Най-голямото в България находище на див рошков	гр. Велики Преслав	ПМС No.13428 от 23.10.1948 г.
7.	ШУМЕНСКО ПЛАТО	Природен парк	3895.8 хектара	Запазване на ценни растителни и животински общности, както и запазване на голямото разнообразие и красотата на местата, подходящи за почивка и туризъм	с. Кочово, с. Осмар, с. Троица	Заповед No.РД-79 от 05.02.1980 г., бр. 21/1980 на Държавен вестник

Съществуващите на територията на община Велики Преслав защитени зони са както следва:

Таблица 39

№	Наименование	Категория	Територия (ха)	Цели на обявяване	Местонахождение	Документ за обявяване
1.	Голяма Камчия	33 по директивата за местообитанията	216.69 хектара	-	гр. Велики Преслав, с. Миланово, с. Троица, с. Хан Крум	Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник
2.	Екокоридор Камчия-Емине	3 по директивата за местообитанията	28054.79 хектара	-	с. Драгоєво	Решение No.611 от 16.10.2007 г., бр. 85/2007 на Държавен вестник
3.	Преславска планина	33 по директивата за местообитанията	14060.01 хектара	-	гр. Велики Преслав, с. Имренчево	Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник
4.	Тича	33 по директивата за местообитанията	2704.64 хектара	-	гр. Велики Преслав, с. Имренчево	Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник
5.	Шуменско плато	33 по директивата за местообитанията	4490.62 хектара	-	с. Кочово, с. Осмар, с. Троица	Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник

6.3. Управление на отпадъците

На територията на община Велики Преслав е организирано сметосъбиране и сметоизвозване към регионално депо-Шумен.

Брой¹⁸ жители и процентно съотношение на населението в община Велики Преслав
Таблица 40

Община	Брой жители	Брой населени места в общината	Брой населени места с въведена система за събиране и транспортиране на БО	% население, обхванато в организирана система за събиране и транспортиране на БО	Брой на обслужваното население
Велики Преслав	13382	12	12	100	13382

Процентното обхванато население в община Велики Преслав от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки е 94%. Община Велики Преслав е една от четирите общини на територията на област Шумен, в която има реализирани проекти за фамилно компостиране – 265 броя компостера. По отношение на строителните отпадъци в

¹⁸ Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2012-та година – РИОСВ Шумен;

общината е възприета практика да се определят терени за строителни отпадъци с даване на строителното разрешение на обектите. По-голямата част от тях отиват на регионалните депа за неопасни отпадъци, като много малка част се използват от общината за запълване, укрепване и корекции на терени.

През 2012 г. на територията на община Велики Преслав са закрити 23 незаконни сметища, които са заемали територия от 16,7 дка.

Проекти с екологично значение на територията на община Велики Преслав / 2012г./

Таблица 41

№	Наименование на проекта	Кратка характеристика	Източници на финансиране	Стойност на проекта	Етап на развитие	Наименование на проекта
1.	Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води на територията на гр.Велики Преслав	Проекта е по ОПОС по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 екв. ж.	ОПОС, съфинансирана от ЕС чрез ЕФРР	11 766 541 лв.	Сключен е договор за изпълнение на проекта	Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води на територията на гр.Велики Преслав
2.	Енергоспестяващи мерки в СОУ Черноризец Храбър" и детски ясли в гр.Велики Преслав	Проекта е по ОПРР, схема "Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура в 178 малки общини"	ОПРР, съфинансирана от ЕС чрез ЕФРР	882 425 лв.	Изпълнен	Енергоспестяващи мерки в СОУ Черноризец Храбър" и детски ясли в гр.Велики Преслав
3.	Укрепване на речното корито на р.Драгоевска, с.Драгоево, общ.Велики Преслав	Проекта е по ОПРР, схема "Подкрепа за дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения в 178 малки общини"	ОПРР, съфинансирана от ЕС чрез ЕФРР	1 038 985 лв.	Изпълнен	Укрепване на речното корито на р.Драгоевска, с.Драгоево, общ.Велики Преслав
4.	Изготвяне на работен проект за закриване на съществуващото общинско депо за твърди битови отпадъци в землището на гр.Велики Преслав	Подготовката на работния проект е във връзка с кандидатстване на общината за финансиране по реда на ПМС №209/20.08.2009 г.	Работния проект е за сметка на общинския бюджет	30 000 лв.	Одобрен за финансиране	Изготвяне на работен проект за закриване на съществуващото общинско депо за твърди битови отпадъци в землището на гр.Велики Преслав

Информация относно стратегии, планове и програми, които се изпълняват в областта на опазване на околната среда

Таблица 42

Община	Наименование на документа	Приет (година)	Период на действие (от-до)	Брой изпълнени мерки по плановите и програмите
Община Велики Преслав	Програма за опазване на околната среда	2012г.	2012-2015г.	15бр.
	Програма за управление на отпадъците	2008 г.	2008-2013 г.	10 бр.
	Програма за управление на утайките от ПСОВ Велики Преслав	2012 г.	2012-2014 г.	ПСОВ не е въведена в експлоатация

7. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Организационната структура на администрацията е адаптирана към поставените пред нея изисквания, посредством вътрешни промени при промяна на общата численост от 69.5 бр. през 2009 г. на 67.5 души през 2013 г. бр., от които 18 в селата и 49.5 в град Велики Преслав.

В дирекциите, отделите и службите на Общинска администрация-Велики Преслав работят 39 специалисти с висше образование – 29 магистри, 9 бакалаври и 1 специалист. Двама от служителите са с основно образование, а останалите със средно.

По възраст разпределението е следното: до 29г.-2-ма служители, от 30 до 44- 30 служители, от 45 до 59 год. - 30 и на 60 и над 60- 5-ма.

Повишаването на квалификацията на служителите се извършва чрез индивидуални участия в задочни форми на обучение във висши училища (1 служител за 2013 г.), както и посредством реализация на Годишни планове за обучение на служителите в администрацията. През 2013 г. са проведени 25 обучения, като участие са взели общо 79 служители. Те са посетили курсове и семинари, съобразно своите конкретни потребности. Преобладават обученията в областта на финансовото и стопанско управление – 40 служители, управление на проекти – 11, опазване на околната среда – 4.

Ефективно се използва годишното атестиране на служителите като начин за стимулиране на личния стремеж към повишаване на квалификацията. През 2013 г. 50

служители са преминали през процедурата на годишно атестиране, като форма на оценка и стимулиране на личния стремеж към повишаване на квалификацията. Получените

оценки по петобалната система са: няма служители с оценка 1 за изключително изпълнение, 4, оценени с 2 – изпълнението е над изискванията, 46 служители имат оценка 3 – изпълнението отговаря на изискванията. Няма служители, които да са оценени с оценки 4 и 5, за неприемливо изпълнение.

Изготвени са всички необходими за работата на служителите от общинска администрация нормативни актове като правилници, инструкции, наредби, вътрешни правила и др. Чрез вътрешна компютърна система в Общината е осигурен пряк достъп на служителите до тях, а чрез сайта на общината в интернет, гражданите имат възможност да се информират, както за нормативната уредба, така и за изготвените стратегически, планови и програмни документи. В съответствие с чл. 62 от Закона за администрацията се изготвя и публикува в интернет Отчетен доклад за състоянието на администрацията.

Като цяло Общинска администрация разполага с необходимите и техника за нормална работа. Като проблем се очертава финансовата невъзможност за закупуване на специализиран софтуер.

Заложените в Общинския план за развитие на община Велики Преслав мерки за периода 2007-2013 г., които имат отношение към развитие на системата за административното техническо обслужване на физическите лица са изпълнени като:

- Общинската администрация е преместена от сградата на ул. "Б.Спиров" №76 в сградата на ул. "Б. Спиров" № 58, при което същата е обновена и приведена в съответствие с изискванията на контролните органи. През 2009 г. е ремонтирана котелна инсталация за 7304 лв., изградени са димопреградни врати и аварийни изходи за 9999 лв., обезопасена е външната тераса на сградата – 5760 лв.
- Изграден е Център за информация и услуги. Работещите в него служители са обучени за работа с клиенти. Изградени са съоръжения за пълен достъп до общинската сграда и санитарен възел за граждани с проблеми на опорно-двигателния апарат.
- Реализирани са редица мерки за осигуряване публичност и откритост в работата в администрацията – публични регистри в интернет, информационни табла, брошури, указателни табели.
- Чрез проектите на бившето МДААР, кметските администрации са компютризирани. С оглед удобство за клиентите в тях е запазено и се развива административното обслужване – плащане на местни данъци и такси, получаване на административните услуги, нотариални заверки и др.

Извършва се подготовка за въвеждане на електронно обслужване на гражданите като към момента по електронен път се осигурява информация и формуляри. Основните пречки са отсъствие на Информационна система и недостатъчен административен капацитет при ползване на електронните технологии.

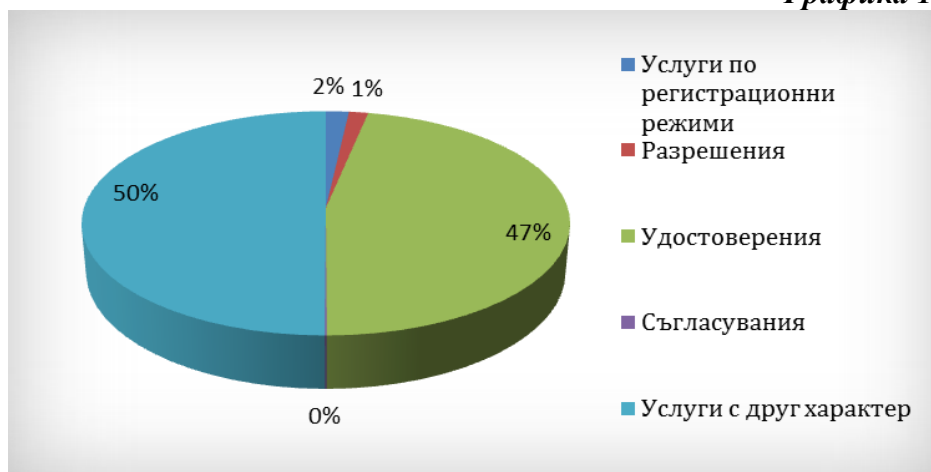
За 2013 г. служителите от Общинска администрация Велики Преслав са предоставили на граждани и фирми 18 515 услуги, от които 15567 бр. в административния център в гр. Велики Преслав и 2948 бр. – в селата.

Най-често исканите услуги са за издаване на удостоверения за наследници – 1357 бр., удостоверения за адресни регистрации – 1117 бр. и данъчни оценки - 2225 бр. Нотариалните заверки са най-търсената услуга в селата – 1181 броя.

В сравнение с предходната година, броят на услугите има малък ръст от 2,5%. Спадът на услугите в селата (-28,9%) е компенсирал с ръст в града (12%).

За 2013 г. структурата на услугите, в зависимост от техния характер е следният:

Графика 15

Услугите, които предоставя Общинска администрация се характеризират с:

- Ниски такси, възможности за плащане по избор на клиентите
- Спазване на нормативно определените срокове
- Лесен достъп
- Добро качество
- Откритост и прозрачност

• Изводи

Идентифицирани са следните проблеми за решаване по подобряване на административното обслужване:

1. Необходимост от въвеждане на електронна система за документооборота и система за управление на качеството;

Софтуерът по управление на информационните процеси е скъп и съществува огромна вероятност доставката му да стане централизирано, тъй като е необходимо да бъде съвместим с останалите програмни продукти за нуждите на електронното правителство. Именно това са основните причини, поради които община Велики Преслав все още се въздържа от доставка и внедряване на електронна система за документооборот.

Въвеждането на системи за управление на качеството и най-вече поддръжката им също изисква значителен финансов ресурс.

2. Необходимост от непрекъснато повишаване на административния капацитет на служителите от Общинска администрация – Велики Преслав.

През 2013г. повечето кметове и кметовете и кметски наместници са посетили курс, организиран от Националното Сдружение на Общините на Република България (НСОРБ)

в учебната база в с. Гургини за правомощията на кметовете, кметските наместници и за проблемите на нотариалното удостоверяване. Всички секретари и кметски наместници също са преминали курс на обучение по издаване удостоверения за наследници и по прилагане на новите наредби в областта на административното обслужване по гражданско състояние.

През 2013 г. в общината стартира проект по ОП Административен капацитет – „Община В.Преслав – компетентна и ефективна администрация”, чиято основна цел е повишаване на знанията и уменията на общинските служители.

През последните няколко години не е доставяна нова офис техника за Центъра за информация и услуги във Велики Преслав и за кметствата, което в близко време ще се превърне в проблем.

На Интернет-сайта на общината периодично се публикува информация за развитието на общината, дейността на Общински съвет и Общинска администрация, проекти и приети нормативни документи, новини и съобщения за предстоящи събития и други данни в услуга на гражданите и бизнеса. Чрез него те подават сигнали към администрацията за нередности и правят предложения. Интернет-сайтът непрекъснато се обновява, надгражда и усъвършенства.

8. SWOT- АНАЛИЗ

Проблемният анализ изследва вътрешните за дадена организация, регион, община силни (strengths) и слаби (weakness) страни, както и външните за организацията, региона или общината заплахи (threats) и възможности (opportunities). Приема се, че вътрешните страни (силни и слаби) са резултат от състоянието на организацията и могат да се контролират от нея, докато външните (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията, региона или общината.

Проблемният или още **SWOT**-анализ се е утвърдил като задължителен елемент от стратегическото планиране, чието значение се подсилва от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз.

С извеждането на проблемен анализ се постига по-точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината, а резултатите позволяват идентифицирането, планирането и реализирането на конкретни мерки за коригиране на състоянието.

ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ И ТЕРИТОРИЯ

(Климат, релеф, природи ресурси, селищна структура, социално-икономическо развитие)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">▪ Благоприятен климат▪ Съхранена природна среда▪ Наличие на биоклиматичен потенциал и възможност за развитие на екологично селско стопанство▪ Богато културно и историческо наследство▪ Наличие на защитени застрашени растителни и животински видове▪ Наличие на големи защитни и рекреационни гори и земи▪ Осъществяване на важна транспортна връзка с Югоизточен район▪ Близост до морски общини	<ul style="list-style-type: none">▪ Част от недобре развит Североизточен район▪ Сравнителна отдалеченост от столицата, където е съсредоточена по-голямата част от икономическата активност▪ Съсредоточаване на по-голямата част от населението в град Велики Преслав▪ Все още неблагоприятна икономическа конюнктура в следствие от финансовата криза през 2008 г.▪ Наличие на процес на изоставане на земи и обезлюдяване на селата на територията на общината▪ Наличие на земна и водна ерозия▪ Отсъствие на находища на полезни изкопаеми
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">▪ Изграждане на нови и подобряване на съществуващите транспортни връзки на общината с останалите райони▪ Изготвяне на местна стратегия за развитие на селските райони на територията на общината и за преодоляване на процеса по масово изоставане на земи и обезлюдяване на села▪ Популяризиране и разпространение на информация за културно-историческото наследство, което съществува на територията на общината▪ Развитие на екологично селско стопанство▪ Използване на природните, културни и др. фактори за превръщането на община Велики Преслав във важен регионален участник, чрез предприемането на сътрудничество с други общини и участници	<ul style="list-style-type: none">▪ Ограничен допълнителен финансов ресурс на общината за формиране на качествени местни политики▪ Ерозиране на земите, които не се използват▪ Изменения в климатичните условия, характерни за общината▪ Влошаване на транспортните връзки, които свързват общината с другите общини

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">▪ Съхранени културни ценности – символи на античността и средновековната българска държава и др.▪ Утвърден културен календар▪ Богатство на традиции и обичаи▪ Изпълняващ се по ОПРР проект „Векът на цар Симеон Велики оживява”▪ Изпълняващ се проект „Корените на България” по ОПРР▪ Наличие на ИАР „Велики Преслав”▪ Наличие на уникални системи от скални манастири на територията на Природен парк „Шуменско плато” достъпни за масовия турист.	<ul style="list-style-type: none">▪ Наличие на културни ценности, които са в риск от физическо разрушаване или загуба на автентичност▪ Недостатъчно опит в партнирането с други организации в сферата на управлението и опазването на културното наследство▪ Недостатъчно популярни културни ценности и природни забележителности в периферията на общината▪ Затруднен достъп до основни курортни и исторически обекти, които са с национално значение▪ Недостатъчно използване на възможностите от ЕС за популяризиране на културното наследство.▪ Липса на план за опазване и управление на ИАР „Велики Преслав”
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">▪ Изготвяне на местна стратегия, която съдържа мерки към засилване на интереса към културното и историческо богатство на община Велики Преслав▪ Подобряване на достъпа до национално значимите културни и исторически обекти и социализация на туристически и природни атракции▪ Създаване на нови и подобряване на съществуващите отношения с организации на национално и европейско ниво в сферата на културата▪ Подобряване на състоянието на историческите и културни паметници чрез кандидатстване по различни донорски програми, свързани с културното наследство.	<ul style="list-style-type: none">▪ Увеличаваща се контрабанда на ценни културни обекти от територията на общината▪ Недостатъчно средства в общинския бюджет от Държавата за реставриране и поддържане на културните и исторически обекти▪ Разрушаване на археологически структури на територията на общината

РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУСИ
(Спорт, социални услуги, заетост/безработица, образование и професионално обучение, здравеопазване)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">▪ Работещо общинско предприятие „Трудова заетост”, което администрира програми за субсидирана трудова заетост;▪ Реализиран проект „Ново начало – от образование към заетост” - 6 месечна програма с наставници за завършили младежи без трудов стаж”▪ Създаден Семейно-консултативен център за подпомагане на родители и деца в риск и предоставяне на помощ с цел предотвратяване на изоставане на деца в специализирани заведения (разкрити 8 работни места)▪ Реализиран проект „Грижа в семейна среда на територията на Община Велики Преслав” - Популяризиране и усъвършенстване на услугата “домашен помощник” за подпомагане на самотно живеещи възрастни хора и хора с увреждания в ежедневието им▪ В процес на изпълнение проект - „Помощ в дома на територията на община Велики Преслав” - Осигуряване на достоен живот и предоставяне на услуги в домашна среда на хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация▪ Извършен ремонт на помещения на яслени групи▪ Извършен ремонт на сервизни помещения в ЦДГ „Снежанка”▪ Извършен ремонт на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” и СОУ „Черноризец Храбър▪ Оказване на финансова помощ на МБАЛ „В. Преслав” за преодоляване на натрупани финансови задължения	<ul style="list-style-type: none">▪ Нарастваща безработица▪ Влошени демографски показатели (ниска раждаемост, висока миграция и т.н)▪ Увеличаващо се застаряващо и инвалидизирано население▪ Недостатъчна интеграция на малцинствените групи и тези, които са в неравностойно положение▪ Висок дял на подпомаганите лица и семейства по линията на социалното подпомагане▪ Засилена миграция на по-младото население към по-големи административни центрове▪ Преустановена дейността на МИГ след реализиране на проекта▪ Затруднен достъп и влошено здравно обслужване▪ Висок дял на лицата с прекъснати здравноосигурителни права на територията на общината▪ Отсъствие на дневни форми за социално обслужване на деца от специализираните заведения за лица със специфични потребности▪ Намаляване на броя на децата в учебните заведения на територията на общината▪ Наличие все още на финансови задължения на МБАЛ Велики Преслав▪ Недостатъчен брой лични лекари на територията на Общината▪ Неизползваема медицинска апаратура в част от населените места▪ Преустановяване на дейността на МИГ след реализация на проект „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за територията на потенциалния МИГ в селските райони“ от ПРСР/2007-2013г.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">▪ Анализ на ситуацията с обезлюдяването на малките населени места и предприемане на мерки подобряване на качеството на живот в тях и общината като цяло▪ Разработване на стратегия, насочена към	<ul style="list-style-type: none">▪ Задълбочаване на демографските проблеми на национално и местно ниво и повишаване на миграционните процеси сред населението▪ Невъзможност за привличане/задържане на специалисти и средства за предлагане на

постигане на по-добра трудова заетост на жителите на територията на община Велики Преслав

- Предприемане на мерки, насочени към младите хора и тяхното оставане и реализиране в община Велики Преслав
- Подобряване на образователната, социална и здравна инфраструктура на територията на община Велики Преслав
- Въвеждане на интерактивни методи в процеса на образование на територията на общината
- Насърчаване продължаването на образованието сред по-младото население чрез организиране на семинари и дискусии за ползите и възможностите от образованието сред по-младата част от населението
- Организиране на курсове за квалификация и преквалификация на засегнатите от безработицата в определени професии
- Осигуряване на навременна и лесно достъпна информация от Бюрото по труда за възможностите за работа на територията на общината и извън нея
- Предоставяне на нови социални услуги, делегирани от Държавата
- Разширяване на обхвата и дейността на съществуващите към момента в общината социални услуги
- Разработване на стратегия, насочена към предотвратяване на социалното изключване сред застрашените от това групи

съществуващи и нови социални услуги

- Противоречива нормативна база в областта на образованието
- Невъзможност на Общината за привличане на допълнителни финансови средства за извършване на ремонт и модернизация на читалища, училища, ЦДГ и спортни площадки на територията на община Велики Преслав
- Финансова невъзможност от страна на жителите на община Велики Преслав за ползване на предлаганите социални услуги и превръщането им в нерентабилни за Общината
- Криза за педагогически и медицински кадри, които да работят в образователни и болнични заведения

ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ (Транспорт, енергийни мрежи, информационни и комуникационни структури, жилищен сектор)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">Извършена рехабилитация и подмяна на водопроводната инсталация на част от улиците в гр. Велики ПреславОбщината има двустранно захранване с подстанции "Търговище" и подстанция "Шумен-Г", което осигурява резервно захранване и достатъчна сигурност за жителите при аварииПредстои стартиране на проект за газификация на общината чрез изграждане на площадка за декомпресиране на природен газИзграждане на канализация за битови и отпадни води в кв. КирковоПускане на допълнително водоснабдяване на селата „Драгоево – Златар – Суха река“Извършен ремонт на четвъртокласни пътища (пътни участъци между с. Миланово, Мокреш, Драгоево)Обособяване на система от паркинги в Централната градска частОбособяване на пешеходни зониПодобряване на хоризонталната и вертикална пътна маркировкаРемонт на Спортна зала В. ПреславИзвършен преглед на общински жилищен фонд от специално формирана общинска комисияРазработена програма за ремонт и изграждане на нови детски и спортни площадки	<ul style="list-style-type: none">Амортизирана техническа инфраструктураНедобра транспортна инфраструктура в и между населените места в община Велики ПреславАмортизиран автогараНеобходимост от подобряване и благоустрояване на част от транспортните ареалиАмортизиран сграден и жилищен фондНиска енергийна ефективност на жилищни, обществени и производствени сгради, както и незначително използване на ВЕИОтсъствие на местна стратегия, насочена към жилищното изграждане и развитие на територията на общинатаЛипса на транспортна инфраструктура до туристически обекти с местно и национално значение (Аул на Хан Омуртаг – с. Хан Крум, скален манастир в с. Осмар)
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">Ремонт на инфраструктурата, която е в и свързва населените места на територията на община Велики ПреславПодмяна на съществуващия автогара на територията на общинатаОптимизиране на съществуващата транспортна схема и осигуряване на допълнителни курсове по определени маршрутиСъздаване на програма за развитие на пътната мрежаСъздаване на вътрешно селищна линия по формирания транспортен рингРазработване на специална програма от	<ul style="list-style-type: none">Ограничени финансови средства от алтернативни форми на финансиране за:<ul style="list-style-type: none">реконструкция и ремонт на вътрешни улични мрежиза реконструкция и ремонт на инфраструктурата между населените места на територията на общинатаза продължаване на благоустрояването на жилищните квартали и сгради, за подобряване на енергийната ефективност на сградитеОграничен финансов ресурс на общината за поддържане и надграждане на жилищния фонд на нейната територия

общината за възстановяване на пътническите ЖП превози

- Благоустрояване на централните и крайни квартали (асфалтиране на неасфалтираните улици) на територията на община Велики Преслав
- Подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд на територията на община Велики Преслав
- Разработване на стратегия за задоволяване на жилищните нужди на маргинални и социално изолирани групи, предоставяне на по-високо качество на жилищни условия за жителите на община Велики Преслав
- Започване на втори етап на проект за воден цикъл с акцент върху питейни води

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ (Състояние на околната среда, защитени местности, управление на отпадъци)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">Подобрена схема за организирано сметосъбиране и сметоизвозване в града и селатаВсички населени места на територията на общината са обхванати в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозванеПредприемане на мерки за предотвратяване на образуване на нерегламентирани и криминални сметища чрез извършване на превантивни и периодични подходиОдобрен от ПУДООС „Работен проект за закриване на съществуващото депо за твърди битови отпадъци на гр. Велики Преслав”Подобрена и развита е инфраструктурата за питейни и отпадъчни води на територията на гр. Велики ПреславПриета Програма за опазване на околната среда на община Велики Преслав – 2012-2015 г.Завършено заустване и почистване на р. ДервишкаУкрепено е речното корито на р. Драгоевска, с. Драгоево	<ul style="list-style-type: none">Замърсяване на повърхностите води, породено от отсъствието/ не въведена в експлоатация пречиствателна станция на територията на общинатаНаличие на засегната от ерозия почвена покривка (от средна до силна степен) на територията на общинатаНедостатъчни превантивни мерки за опазване на околната среда на територията на общината
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">Предприемане на действия по почистване на коритата и осигуряване на проходимост на водни теченияИзвършване на ремонт на водостоците по пътищата на територията на общинатаИзвършване на редовни дейности по наблюдение на дигитеНепрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по събирането на отпадъцитеРазработване на стратегия за опазване на околната среда	<ul style="list-style-type: none">Поява на нерегламентирани сметища на територията на община Велики ПреславНаличие на наводнения при интензивни валежи на земеделски земи и съоръжения на инфраструктуратаНедостатъчно средства, насочени към опазване на околната среда спрямо принципите на устойчивото развитиеУвеличени разходи по дейността на сметосъбиране и депониране на отпадъци

СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">Наличие на многоотраслов промишлен комплекс на територията на община Велики ПреславНаличие на висок агроекологичен потенциал на територията на общинатаБогати традиции на земеделските стопани на територията на община Велики Преслав в зърнопроизводството и лозарствотоНаличие на мрежа от значими туристически локализации на територията на община Велики ПреславБлизост на община Велики Преслав до големи черноморски туристически локализацииУвеличаване на интереса на частния сектор към създаване на къщи за гости, селски и еко туризъмПотенциал за развитие на поклоннически туризъм	<ul style="list-style-type: none">Малък брой работещи предприятияНиска диверсификация на икономически секториОграничени местни ресурсиОтсъствие на високотехнологично развити и иновативни производства с висока добавена стойностНаличие на остаряла производствена база на предприятияСлабо използване на съвременни технологииНиска производителност на трудаПреобладаване на неконкурентни и замиращи производства на местната икономикаНаличие на териториални диспропорции в локализацията на производствените мощности на преработващата промишленостНедобро състояние на логистичната бизнес инфраструктураЧастично използван потенциал на общината в развитието на селското стопанствоЗависимост на отраслите (с изключение на хранително-вкусовата промишленост) от външни суровиниНедобри поливни условияНедостатъчно използване на възможностите за развитие на ефективна туристическа дейност на територията на общинатаНедобра туристическа инфраструктура на територията на общинатаНеобходимост от реконструкция на съществуващата база за подслонНеефективно използване на голяма част от земеделските земи
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">Създаване на условия (транспортна, комуникационна инфраструктура) за привличане на инвеститори на територията на общинатаРазвитие на екологични и отличаващи се селскостопански продуктиРазвитие на съвременен диверсифицирано земеделско производствоПроизводство на екологично чисти продукти, посредством внедряването на подходящи форми на стопанисване и технологииПостигане на по-добра ресурсна	<ul style="list-style-type: none">Недостатъчен финансов ресурс - липса на частни инвестиции, слабо усвояване на средства от донорски програми, недостатъчно средства в общинския бюджет за създаване на привлекателни условия за привличане на инвеститориПродължаваща стагнация на основните пазари – във Варна и ШуменНезаинтересованост от страна на пазари към произведени екологични селскостопански продукти, намиращи се в други райони на България, както и в рамките на целия ЕС

обезпеченост за развитие на отраслите

- Изготвяне на маркетингова стратегия, която цели да развие селския, исторически и културен туризъм на територията на общината спрямо съвременните изисквания в сектора
- Развитие и допълване на възможностите за допълване на морски туризъм с културно-познавателен, осигуряване на междуобщинско сътрудничество
- Разработване на програма за ефективно управление на местните туристически забележителности
- Увеличаване на базата за подслон на територията на общината, както и на заведенията за хранене и развлечения

- Увеличаване на цената на транспортните разходи, които водят до намаляване на конкурентоспособността на произведената продукция
- Недостиг на финансов ресурс от общината за поддържане, развитие и популяризиране на туристическите забележителности
- Предоставяне на туристически услуги с качество под очакванията на туристите и ниска конкурентоспособност на сектора
- Икономическа невъзможност в малките и средни предприятия за укрепване, подобряване на качеството и развитие на техния бизнес
- Влошено икономическо състояние на страната в резултат на недобро управление и политически сътресения
- Твърде нисък кредитен рейтинг за страната и липса на инвестиции

МЕСТНО САМОУПРАВЛЕНИЕ
(Общинско управление, административен капацитет)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">Актуализирана и въведена по-ефективна и ефикасна вътрешна система за финансово управление и контрол в общината<ul style="list-style-type: none">Утвърдени инструкции за управление и контрол на общинския бюджет, отдаване под наем и аренда на земеделски земи и общинско имуществоПриемане на вътрешни правила за обществени поръчкиИзменение на Устройствен правилник на Общинска администрацияПриемане на Харта на клиентаПриета Стратегия и програма за управление на общинска собственост и имуществоАктуализиран Интернет-сайт на община Велики Преслав с информация за наличната общинска собственостОрганизирана и проведена среща със земеделски производители и такива наели земеделска земя за подпомагане и насърчаване на инициативи по Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.Създаден консултативен съвет и изработен статут и правилник за дейността на консултативния съвет по икономическо развитиеРазработени и въведени контролни мерки за текущ мониторинг върху управлението и отчетността на общински търговски дружества и предприятияВ процес на изпълнение проект - „Ефективен мониторинг и контрол на разработване на политики и стратегически документи в Община Велики Преслав”Организирани и проведени обучения за служители от администрацията, кметове и кметски наместници	<ul style="list-style-type: none">Недостатъчна информация за съществуващите възможности за кандидатстване по различни оперативни програми и усвояване на средстваНедостатъчно развит административен капацитет за разработване и изпълнение на общински проекти и политикиОстаряла офис техниката в Общинска администрация<ul style="list-style-type: none">Слабо участие на граждани и други заинтересовани страни в местния живот на ОбщинатаНедостатъчно използване на публично-частни партньорства при реализиране на проекти от община Велики ПреславНедостатъчно ефективна координацията между публичните институции и останалите заинтересовани страниОтсъствие на координация при разработване и провеждане на различните местни политикиНеобходимост от подобряване на стратегическото планиране в общинатаНаличие на задължения в общинско предприятие „Седмица” ЕООДНеобходимост от разширяване на дейността на ЕООД „БКС”.Липса на общинско предприятие специализирано в предоставяне и предлагане на туристически услуги, информация, маршрути, обекти.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">Предоставяне на повече информация, насочена към гражданите, бизнеса и неправителствения сектор за възможностите, които ЕС предоставя и насърчаване на усвояването на средства от тях;Повишаване на административния капацитет на Общинска администрация Велики Преслав чрез организиране и провеждане на обучения, семинари и др.	<ul style="list-style-type: none">Ограничен финансов ресурс, предоставян от бюджета на Държавата към общинатаОграничен общински финансов ресурс, с който да се съфинансира кандидатстването по проекти за подобряване на административния капацитет на служителите на общинска администрация, както и други проектиЗабавяне стартирането на новите Оперативни програми

- Формулиране на ясни и измерими цели, обвързани с подобряването на административното обслужване и капацитет, които да присъстват в Общински план за развитие на община Велики Преслав за периода 2014-2020 г.
- Организиране на граждански дискусии, срещи на местната власт с граждани, неправителствени организации и представители на бизнеса, организиране на обществени обсъждания
- Разработване на други, освен ОПР, стратегически документи, които са насочени към подобряване на административното и комплексно обслужване на територията на община Велики Преслав
- Регулярно актуализиране на Интернет-сайта на община Велики Преслав с информация за текущи и бъдещи проекти, по които общината е кандидатствала и такива, които биха могли да бъдат от полза за гражданите и бизнеса
- Разписване на вътрешни правила за осигуряване на информация и публичност по изпълнение на местните политики в общината
- Създаване на връзки с бизнес сектора
- Подобряване на връзките между община Велики Преслав и съседни общини и формиране на междуобщинско сътрудничество по въпроси от общ интерес
- Създаване на възможност за следене на промените в европейското и национално законодателство и актуализиране спрямо характеристиките на местното самоуправление
- Преструктуриране на общинско предприятие „Седмица“ ЕООД като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити по закона за общинските предприятия
- Разширяване на дейността на ЕООД „БКС“ с прехвърляне на дейности по поддръжка на улично осветление, строителство и др.
- Недостатъчна активност от страна на жителите, неправителствените организации и частния сектор в община Велики Преслав при организиране на публични граждански дискусии, обществени обсъждания и срещи с представители на местната власт
- Липса на активност от страна на бизнес сектора при създаване и реализиране на общи проекти с местната власт
- Сътресения в политическата конюнктура в страната и на местно ниво.

III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020

1. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ (2014-2020) И ПРИЕМСТВЕНОСТ ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ (2014-2020)

Съответствие с целите и приоритетите на ЕС в областта на регионалната политика и стратегията „Европа 2020“

Идентифицираните стратегически цели, изискват прилагането на интегриран подход за развитие на територията на общината. Това означава подходящо съчетаване на мерките, действията и проектите за тяхното реализиране, с оглед балансирано изграждане на материалните и социалните предпоставки на развитие върху цялата територия на общината. Логиката на интервенции по приоритетите на Общинския план за развитие е съобразена преди всичко с възможностите на общината за ползване на средства от Структурните и инвестиционни фондове на ЕС, което ще допринесе за балансираното развитие на общината като цяло. Необходимостта от устойчивостта в регионалното развитие е основен хоризонтален приоритет.

Град Велики Преслав е част от мрежата на европейските градове и неговото развитие следва да бъде обвързано с приоритетите и политиките на ЕС. Съгласно стратегията "Европа 2020" от съществено значение за развитието на европейските региони са насърчаването на интегрираното развитие на градовете и подкрепата на селските и специфичните райони. Под интегрирано развитие, се разбира развитие и съхранение на екологичните, ландшафтните и културните ценности на районите; постигане на териториална интеграция в граничните и транснационални региони, осигуряване на конкурентоспособност на районите чрез силни местни икономики и подобряване на териториалната обвързаност.

Балансираната урбанизация извежда на преден план всички инструменти, които допринасят за свързаността и сътрудничеството между отделните градове и региони:

- ☐ Развитие на удобна и щадяща околната среда транспортна мрежа
- ☐ Въвеждане на съвременни информационни технологии и комуникации
- ☐ Използване на възобновяеми източници на енергия
- ☐ Стимулиране на научно-изследователската и развойна дейност
- ☐ Извеждане в приоритет развитие на бизнеса, основан на знанията, иновациите и развитието на човешките ресурси

- ☐ Въвеждане на нови, непознати до този момент за отдалечените населени места технологии като телемедицина (медицина, практикувана от разстояние) и общуване чрез социални мрежи
- ☐ Насърчаване на трансграничното сътрудничество за решаване на общи проблеми и отстояване на регионални политики
- ☐ Развитие на обществените услуги в интерес на гражданите и бизнеса

В „Зелената книга за териториално сближаване” на ЕС (06.10.2008 г.) се изтъква значението на малките и средни градове, които съсредоточават в себе си услуги и инфраструктура, непозволяващи обезлюдяването на по-малките населени места. Концентрираната икономическа дейност е един от позитивите на урбанизационното развитие на териториите, като в динамиката на социално-икономическия живот в градовете трябва да се търси баланса между екологичното равновесие и развитието на всички останали направления на обществения живот.

В настоящия контекст, стратегическите цели, заложи в Общинския план за развитие на община Велики Преслав са в съответствие със заложените цели в Стратегия „Европа 2020“, като общината следва да използва своите ресурси (като например съхранено природно и културно наследство, възможности за развиване на земеделие и туризъм) и да осигурява устойчиво и интегрирано местно развитие в съответните идентифицирани в Стратегията приоритетни направления:

- ☐ Развитие на нови технологии;
- ☐ Авангардни изследвания;
- ☐ Високоскоростен достъп до интернет;
- ☐ Интелигентна транспортна и енергийна инфраструктура;
- ☐ Енергийна ефективност и възобновяеми енергии;
- ☐ Развитие на бизнеса;
- ☐ Квалификация и обучение.

Съответствие с проект на Споразумение за партньорство на Република България, очертаващо помощта от Европейските Структурни и Инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.

В Споразумението за партньорство на България, са формулирани четири стратегически взаимно-допълващи се приоритета за финансиране: три по направленията на стратегията Европа 2020 за приобщаващ, интелигентен и устойчив растеж и един с хоризонтален характер:

1. Стратегически приоритет 1: Образование, заетост, социално включване и здравеопазване за приобщаващ растеж

2. Стратегически приоритет 2: Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж
3. Стратегически приоритет 3: Свързаност и зелена икономика за устойчив растеж
4. Стратегически приоритет 4 (хоризонтален): Добро управление и достъп до качествени административни услуги

Отделно, предвидено е че с цел надграждане и доразвиване на ефектите от прилагането на мерките за териториално въздействие в селските райони в ПРСР за периода 2007-2013 г., за периода 2014-2020 г. се планира запазване на териториалния обхват на селските райони за целите на ПРСР- общини (ниво LAU 1), в които няма населено място с население над 30 000 души.

Политиката за развитие на селските райони в периода 2014-2020 отчита, че икономическото развитие на селските райони следва да е насочена към създаване на условия за разнообразяване на икономическите дейности, увеличаване на възможностите за заетост и подобряване на качеството на живот. Тя ще е насочена към разрешаване на основните проблеми в селските райони – намаляване на бедността и социалното изключване, ограничаване на процесите на обезлюдяване, чрез запазване на земеделската заетост и създаване на заетост извън земеделието, чрез подобряване на достъпа на основни услуги и инфраструктура, в това число достъпа до интернет.

Стратегическата рамка в Общинския план на Община Велики Преслав, мерките за изпълнение на проектите, както и в програмата за реализация са разработени в съответствие с посочените цели, и оперативните програми, учредени въз основа на тях.

Съответствие с Националната програма за развитие България 2020

Програмата „България 2020“ съдържа съобразените с националната специфика и приложимост приоритети на стратегията „Европа 2020“. Националната програма акцентира върху следните ключови фактори за развитие - човешки капитал, заетост, физически капитал, инфраструктура, технологии и информационни системи. В Националната програма за развитие „България 2020“ идентифицира следната визия: Към 2020 г. България е държава с конкурентоспособна икономика, осигуряваща условия за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на личността чрез интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж“. Въз основа на така идентифицирана визия на страната са определени три стратегически цели, както следва:

1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.
2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението.

3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.

Стратегическите цели се реализират посредством осъществяване на осем приоритета за национално развитие, които са в посока на образованието и здравеопазването, достигането до по-високи равнища на заетостта, инфраструктурни подобрения, приложение на иновативни подходи в икономиката, възстановяване на аграрния сектор.

Програмата „България 2020“ изрично идентифицира като Приоритет №3 за развитие на страната - Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал. Приоритетът е насочен към развитие на потенциал на българските райони, намаляване на междурегионалните различия и превръщането на всички региони в привлекателно място за живеене и бизнес със съхранена природа и уникални културни паметници и традиции. Мерките реализирани по този приоритет ще допринасят за намаляване на икономическите и социални неравенства, за интегрирано развитие на градовете, за подобряване на техническата инфраструктура и за засилване на икономическото, социално и териториално сближаване. Специален фокус на приоритета е развитието на селските и изоставащите в развитието си райони, както и усъвършенстването на националната система за планиране. Приоритетът засяга дейности в различни области – икономика, култура, туризъм, околна средата, интегрирано градско развитие, осигуряване на транспортна свързаност на регионално и местно ниво и междурегионално, транснационално сътрудничество.

Политиката за регионално развитие прилага интегриран подход като фокусира политиките върху: /подприоритети/

- Усъвършенстване и интегриране на националната система за планиране и управление на регионалното развитие;
- Стимулиране развитието на градовете;
- Подкрепа за развитието на изоставащите и селските региони;
- Подкрепа за ефективно и устойчиво усвояване на туристическия потенциал на регионите;
- Създаване на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите;
- Засилване на териториалното сближаване.

С оглед изложеното, заложените стратегически цели, съответните приоритети и мерки в Общинския план за развитие на Община Велики Преслав са в пълно съответствие със стратегическите цели и приоритети, идентифицирани в Програмата „България 2020“.

Съответствие с Националната концепция за пространствено развитие (2013-2025 г.)

Устройството и управлението на националната територия до 2025 г. се регламентира от първата Национална концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. НКПР осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии.

Националната концепция изтъква важността на успешната териториална интеграция на страната ни в европейското пространство чрез развитието на български транспортни, екологични и културни оси и свързването им с международните коридори. Акцент се поставя върху постигането и поддържането на умерено полицентрична мрежа от градове, предпоставка за по-балансирано териториално развитие, редуциране на дисбалансиите и съживяване на селските и периферните райони, което да засели слабо заселени или обезлюдени вече територии. Грижливо планиране на устойчивото градско развитие чрез прилагане на интегриран подход при реконструкцията и обновяването на градовете. Последователно координирано решаване на икономическите, екологичните, социалните и културните въпроси, възникващи в градовете чрез концентрация на ресурси за трайно подобряване на градската среда и качеството на живот. Паралелно с проектите за физическо подобряване на средата се прилагат мерки за стимулиране на социалната интеграция и сближаване, които дават възможност за борба с пространствената сегрегация и социалната маргинализация. Интелигентното пространствено планиране предвижда ограничаване на неконтролираната градска експанзия, разумно и спестяващо ресурси управление на градските екосистеми (най-вече вода, енергия и отпадъци), увеличаване дела на възобновяеми енергийни източници и намаляване на емисиите на CO₂, ефективно и щадящо околната средоподобряване на обществения транспорт и разширяване на възможностите за алтернативна мобилност

Избраната визия на НКПР е формулирана чрез три кратки послания:

- ☐ Националното пространство на България – отворено към света и интегрирано в Европейското пространство и в европейската мрежа от центрове и оси на развитие, култура, наука и иновации.
- ☐ Съхранените национални ресурси – хората, земята, водите и горите, подземните богатства, природното и културно наследство – гаранция за националната идентичност.
- ☐ Балансираното и устойчиво интегрирано развитие, постигнато чрез рационалноорганизирана икономическа, социална, транспортна, инженерна, културна и туристическа инфраструктура и осигуряващо интелигентен икономически растеж, адаптивност към промените и равнопоставеност.

Стратегическите цели на Община Велики Преслав, кореспондират със следните стратегически цели на НКПР:

- Стратегическа Цел 1 “Интегриране в европейското пространство” Развитие на национални и трансгранични транспортни, енергийни, урбанистични, културни и екологични коридори с оглед постигане на териториална свързаност, сътрудничество и интегриране в региона и в европейското пространство.
- Стратегическа Цел 2 “Полицентрично териториално развитие”. Укрепване на умерено полицентрична мрежа от градове-центрове с подобро качество на градската среда, способстващо за постигане на балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата между централните градски и периферните селски райони.
- Стратегическа Цел 3 “Пространствена свързаност и достъп до услуги”. Развитие на националната техническа и социална инфраструктура за подобряване на пространствената свързаност на районите и урбанистичните центрове и достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги.
- Стратегическа Цел 4 “Съхранено природно и културно наследство”. Съхраняване и развитие на националната система от защитени природни и културни ценности за поддържане на биологичното равновесие, пространствената природна и културна идентичност и за интегриране на техните стойности в съвременния живот.

Съгласно НКПР (2013-2025г.) град Велики Преслав попада в групата градове от 4-то йерархично ниво - малки градове с микрорегионално значение за територията на групиобщини (околии) йерархично ниво. Предвидено е че стабилизирането на мрежата от малки градове от 4-то йерархично ниво изисква специална национална политика, тъй като от състоянието на тези градове ще зависи насоката на развитие на периферните селски и планински райони. Значението на малките градове в селски райони е обект на особено внимание и в общоевропейските документи за балансирано териториално развитие. НКПР препоръчва всички 90 бр. градове от 4-то йерархично ниво да бъдат включени за изготвяне на ИПГВР за следващия планов период, за да може на основата на тези планове да се осъществяват действия по интегрираното им развитие. ИПГВР на тези градове могат да се изготвят по облекчена методика и процедура, да не предвиждат ограничени зони за намеса, а прагматично да бъдат насочени към проекти и дейности с интегриращ характер и със значение за населението на града, общината и съседните малки общини, в съответствие със заложените приоритети в оперативните програми. Тъй като градовете от 4-то йерархично ниво извън предложените за целенасочена подкрепа от политиката за градско развитие, попадат в т.н. “селски райони”, се счита че за тях е подходящо изпълнението на техните ИПГВР да бъде подкрепено от ПРСР Към тях имат шансове да се включат ограничен брой градове от 4-то ниво. Останалите градове от 4-то ниво ще разчитат на ПРСР за изготвяне на ИПГВР. Реализацията на бъдещите проекти, определени на основа на ИПГВР, ще бъде през плановия период 2014–2020 г. Дейностите за интегрирано градско развитие ще се подкрепят от инструмента за финансов инженеринг Jessica и ЕФРР Териториална основа за осъществяване на всички действия за градско развитие са ОУП на градовете. Община Велики Преслав следва да има разработен актуален устройствен план, в съответствие с релевантната редакция на ЗУТ.

Съответствие с Националната стратегия за регионално развитие (2012-2022 г.)

Стратегията на ОПР на Община Велики Преслав кореспондира със стратегическата рамка на Националната стратегия за регионално развитие. Нейното изпълнение ще допринесе за постигане на визията за развитие очертана в НСРР, а именно: „Българските райони – привлекателни за живеене, ефективно използващи своя потенциал за постигане на устойчив растеж, създаване на нови работни места, бизнес и туризъм, със съхранено природно и културно наследство», както и с идентифицираните за осъществяването ѝ основни стратегически цели и приоритети. Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода 2012-2020. Стратегията следва да осигури начините и да посочи средствата за намаляване на дисбалансите в развитието между отделните региони, области и общини в страната. Стремешът за постигането на баланс интегрира общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на Националната програма за развитие „България 2020". Целите и приоритетите на НСРР подчертават важността на малкия и среден бизнес, формирането на конкурентни и устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Визията и целите в НСРР за периода 2012-2022 г. са формулирани в контекста на следните основополагащи и целеполагащи постановки на цитираните документи:

- превръщане на районите в по-атрактивни места за живеене и работа чрез подобряване на транспортната им свързаност, повишаване на трудовата заетост, нивото и качеството на образованието, на услугите и съхраняване на природното им равновесие и културната им идентичност;
- съчетаване на икономическите цели в развитието, с опазването на качествата на околната среда;
- свързването на екологичните, ландшафтните и културните ценности на регионите и разглеждането им като добавена стойност на развитието;
- изясняване на степента на уязвимост на регионите пред предизвикателствата на глобализацията, демографските промени, климатичните промени, енергийната зависимост;
- насърчаване и подкрепа за развитие на икономика на знанието и иновациите;
- засилване на териториалното измерение в стратегиите за развитие;
- поддържане на балансирана полицентрична мрежа от градове-центрове и подобряване на взаимодействието им със заобикалящите ги селски територии, както и с периферните и пограничните територии;

- постигане на свързаност на регионите чрез подобряване на транспортната и другите инфраструктури, които гарантират достъп до здравеопазване, образование, високоскоростен Интернет и енергийни мрежи;
- използване на трансграничното, транснационално и междурегионално сътрудничество като влиятелен инструмент за решаване на регионални и местни проблеми с широк спектър – от въпроси на ежедневно пътуване до опазване и подобряване на околната среда;
- провеждане на политики за интегрирано развитие на градските райони.

В този контекст е формулирана визията за регионално развитие за периода 2012 – 2022 г.: Българските райони – привлекателни за живеене, ефективно използващи своя потенциал за постигане на устойчив растеж, създаване на нови работни места, бизнес и туризъм, със съхранено природно и културно наследство.

В съответствие с тази постановка, основаваща се на стремежа към сближаване, в стратегията е изведена Главната стратегическа цел, а именно: „Постигане на устойчиво интегрирано и балансирано регионално развитие с използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект.”

Именно с тази стратегическа цел се отразява пълното съответствие на заложените цели и приоритети на Общинския план за развитие на Община Велики Преслав.

Съответствие с Регионалния план за развитие на Североизточен район за периода 2014 -2020г., одобрен с Решение № 5.1 /Протокол №15/04.12.2012 г., на свое заседание, Регионалният съвет за развитие в Североизточен район, на основание чл. 49, т. 1, т. 4 от ППЗРР

Регионалният план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на Североизточен район в контекста на идентифицираните проблеми и потребности на развитието и стратегическия пакет от национални и документи на ЕС, формиращи основните цели, приоритети и политики на развитието през периода 2014-2020 г. Идентифицираната визия е: Североизточният район на България - отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота.

Идентифицираната стратегическа цел в Общинския план за развитие на Община Велики Преслав за устойчиво и балансирано развитие е в съответствие със стратегическа цел: “Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда”, и по-специално: Приоритет Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда; Специфична цел Изготвяне и прилагане на ИПГВР в градовете и подобряване благоустройството на селищната среда; и Специфична цел 2.3.2. Подобряване на водоснабдителните услуги и внедряване на съвременни технологии за екологизация на жизнената среда.

Съответствие с Областна стратегия за развитие на област Шумен (2014-2020 г.)

Общинският план за развитие е в пряка йерархична зависимост от Областната стратегия за развитие. ОСР на Шумен за 2014-2020 се основава на приемствеността в стратегическото планиране и запазва основните послания на предходната ОСР. Формулирани са и необходимите нови цели и приоритети в синхрон с националните действия по прилагането на стратегията „Европа 2020“.

Областната стратегия за развитие на област Шумен за периода 2014-2020 г. определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на областта в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г., Регионалния план за развитие на северен централен район 2014-2020 г. и другите структуроопределящи секторни политики и стратегии на национално и европейско ниво, като същевременно се отчетат потенциала и нуждите на област Шумен.

В този контекст Общинският план за развитие на Община Велики Преслав за периода 2014-2020г. е в пълно съответствие със заложените стратегически цели и приоритети за развитие на областта и ще допринесе за тяхното постигане, имайки предвид следното:

Рамката за реализация на Областната стратегия на област Шумен за периода 2014-2020 г. се синтезира в следната Визия – „Област Шумен – със стабилна и устойчива социална и икономическа жизненост, достойно подкрепяща развитието си на район и България“

Постигането на желаната Визия следва да се осъществи на базата на определени стратегически цели, широко подкрепени от адекватни приоритети и мерки.

Стратегическа цел 1. Устойчиво повишаване икономическата жизненост на област Шумен чрез активиране на местния потенциал и подобряване на екологичните условия

Стратегическа цел 2. Ограничаване на социалната изолация и подобряване условията за развитие на човешкия капитал

Стратегическа цел 3. Балансирано и устойчиво териториално развитие. Стратегическа цел 3 е доразвита, чрез следните формулировки, политики и приоритети, по отношение на които забожената от Община Велики Преслав цел за устойчиво и балансирано развитие е в пълен синхрон: “Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове” и

Специфична цел 3.1.1. Подобряване на транспортната свързаност чрез обновяване на пътната инфраструктура с регионално и местно значение;

Специфична цел 3.1.2. Осигуряване на ширококолов пътен достъп и преодоляване на “цифровата изолация” в слабо населените периферни райони.

Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове–центрове и малки градове в селските периферии на района.

Приемственост с Общинския план за развитие на община Велики Преслав (2007 - 2013 г.)

Настоящата разработка е логическо продължение на Общинския план за развитие на Община Велики Преслав 2007 -2013 г., при отчитане на:

- Анализираната към момента социално- икономическа ситуация в общината;
- Докладите от изпълнението на Общинския план за развитие на Община Велики Преслав 2007 -2013 г.;
- Настъпилите промени в стратегически цели, заложи в документи по регионално планиране от по-висок ранг.

Целите на настоящата разработка се идентифицират и в главната цел, заложи в Община Велики Преслав в действащия до 2013 г. ОПР, и в този смисъл се явяват негово естествено продължение.

Главната цел, заложи в ОПР 2007- 2013 – “Постигане на стабилни и устойчиви темпове на социално-икономическо развитие, изграждане на качествена жизнена среда и осигуряване на висок стандарт на живота на населението”, намира своето естествено продължение в целите и приоритетите, заложи в настоящия план, при съобразяване на негативните демографски и икономически тенденции, които се наблюдават.

Приемственост с приети общински секторни стратегически документи

Разработеният Общински план за развитие е в съответствие със заявената от кмета на Общината програма за развитие на Община Велики Преслав за мандат 2011- 2015 г. и политиките, отразени в нея, и по специално намерението за създаване условия за:

- Балансирано развитие на Общината и превръщането ѝ в привлекателно място за жителите, гостите и инвеститорите, с качествена, устойчива жизнена среда, община, която да живее, а защо не и да действа като двигател за повишаване конкурентоспособността на областта.
- Устойчиво развитие на община В. Преслав, съобразено с опазването на околната среда, благоразумно управление на общинските екосистеми, намаляване вредите върху околната среда, поддържане и разширяване на зелените площи.
- Качествени услуги в публичния сектор, до които по силата на Конституцията и законите на страната, гражданите следва да имат равнопоставен достъп, услуги, които се предоставят в зависимост от потребностите на населението и възможностите на общината да ги осигури ресурсно.

- Интегрирано градско развитие – приоритетно насочване на ресурси към най-проблемните елементи на градската среда: инженерна, социална и транспортна инфраструктура.

При разписването на ОПР са съобразени и публикуваните на сайта на Община Велики Преслав, оперативни цели на общинската администрация за 2014г., с оглед съобразяването че тези оперативни цели са относими към периода на действие на плана.

2.ИЗПОЛЗВАНИ ПРИНЦИПИ. ПОДХОД

В рамките на разработването на ОПР са приложени възприети от практиката теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Проучени и използвани са съществуващите добри практики и опит за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Това са практики за подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, обобщени оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства.

При разработването на плана, са използвани следните методи:

- ☐ Методът на системния анализ;
- ☐ Методът на SWOT анализа
- ☐ Индексният и коефициентния методи;
- ☐ Методът на екстраполацията;
- ☐ Методът на конверсията и на еквивалентността.

Съблюдаваните принципи в процеса на стратегическо планиране на общинското развитие в рамките на новия програмен период са:

- ☐ Балансираност. Планиране на инициативи, които в своята съвкупност не само имат синергетичен ефект, но и които самостоятелно задоволяват остри социално-икономически и обществени потребности.
- ☐ Структурираност. Общинският план е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.
- ☐ Комплексност. Изследванията и изводите на ОПР касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.
- ☐ Точност. Приложените анализи са основават преобладаващо на официална статистическа информация. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

□ Публичност. Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ОПР. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за споделено реализиране на ОПР.

Отделно, при разработката подходът е свързан с:

1. Съответствие с принципите и правилата за прилагане инструменти в областта на регионалната политика на ЕС; Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности
2. Обвързаност на планираните мерки по между си за съвместно подобряване на местното развитие;
3. Съфинансираност между различни източници на средства
4. Информираност и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение, наблюдение и оценка в областта на изпълнение на целите, приоритетите и мерките; Партньорство при реализиране на стратегически намерения
5. Възможност за актуализация и промяна, гъвкавост по отношение на реализацията;
6. Развитие на човешките ресурси и административния капацитет като основание фактор за реализация на заложените цели в плана

3.ВИЗИЯ

Вариантът на визията, целите и приоритетите за развитие на община Велики Преслав са предложени от екипа, разработващ плана въз основа на работата на фокус групите и обществените обсъждания. Окончателният вариант е съобразен и модифициран с постъпилите писмени и устни предложения от граждани и организации включително и от проведеното публично обсъждане. Формулираните цели на стратегическата част на ОПР отговарят на разработения детайлен анализ на съществуващата ситуация в община Велики Преслав и са в съответствие с анализа. Методическият подход за формулиране на визията обхваща: експертно проучване на формулировките на визиите на широка рамка от стратегически и планови документи, които са възприети като предпоставка за разработването на Плана; целенасочен процес на комуникация и обсъждане на предложения от местната общност и заинтересуваните страни; приемственост с действащата визия за развитие на общината, историята и установените традиции. Визията има дългосрочен характер, затова в нея се открояват най-устойчивите акценти, които насочват вниманието към целите и приоритетните области на въздействие на Плана.

ВИЗИЯ:

ОБЩИНА ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ – ОБЩИНА С УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА РАЗВИТИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА, СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ТУРИЗМА, ДОСТЪПНА СОЦИАЛНА И ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И ПОДОБРЕНО КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ.

Стратегията на Плана за развитие на община Велики Преслав (2014–2020 г.) се базира на принципите на устойчивото развитие и възможностите за тяхното прилагане в развитието на местната общност през следващия планов период. Стратегическата част на Плана е комплекс от приоритетни области, цели и мерки. Тя е ориентирана към подобряване на състоянието и тенденциите в социално-икономическото и пространственото развитие на всички функционални системи на общината. Стратегията на Плана очертава рамката, в която се развива Програмата за реализация на конкретните инициативи и проекти, които местната власт в партньорство с други публични и частни субекти планира да осъществи в рамките на следващите седем години.

4. ОБЩА И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ, МЕРКИ

ОБЩАТА ЦЕЛ - МИНИМАЛИЗИРАНЕ НА НЕГАТИВНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ В ДЕМОГРАФСКИ И ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТ, ЧРЕЗ ИЗГРАЖДАНЕ НА ДОСТЪПНА ИНФРАСТРУКТУРА, СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА, СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, МЛАДЕЖКИТЕ ПОЛИТИКИ И ТУРИЗМА И ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ .

Върху основата на разработената визия и обща цел, са разработени и пет стратегически цели, които Общината залага в периода до 2020 г.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 - РАЗВИТА МЕСТНА ИКОНОМИКА, ВОДЕЩА ДО ПРОСПЕРИТЕТ, ВИСОКА ЗАЕТОСТ И ИНОВАЦИИ

Тази стратегическа цел е идентифицирана, за да акцентира върху основни слаби и силни характеристики на общината за превръщането им в конкурентни предимства на национално ниво чрез прилагане на комплексни икономически мерки. В допълнение, адресирани са потребностите на местната икономика и са предложени решения за отчетените проблеми. Акцентът е върху преодоляване на последиците от кризата и подобряване конкурентоспособността на местните предприятия, чрез насърчаване на бизнес развитието, предприемачеството и иновациите. За постигане на стратегическата

цел ще допринесе приоритет 2. Интервенциите за реализиране на тази стратегическа цел могат да бъдат финансирани по линия на ОП „Конкурентоспособност и иновации”, Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020г., финансови инструменти, частни инвестиции, заемни средства и пр.

Основни количествени индикатори, по които ще се измерва постигането на целта:

- Средногодишно нарастване на нетните приходи от продажби на човек от населението
- Увеличение на чуждестранните преки инвестиции в общината
- Нарастване размера на инвестициите във физическа инфраструктура
- Разработен общински план за насърчаване на инвестициите за периода до 2020г. и план за действие
- Брой създадени “онлайн” услуги за бизнеса и населението;
- Брой бизнес организации/МСП с въведени алтернативни производствени технологии
- Брой бизнес организации/предприятия с диверсифицирана дейност
- Увеличаване дела на инвестициите в енергоспестяващи технологии в предприятията
- Брой предприятия въвели нови за фирмите или значително подобрени продукти в резултат на иновационни или научно-изследователски проекти

Приоритет 1. Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика за подобряване на жизнения стандарт, устойчивата заетост и доходите на населението

Повишаването на конкурентоспособността на регионалната икономика, на отделните ѝ сектори и фирмите е от изключителна важност за постигане на устойчива заетост, повишаване на реалните доходи и жизнения стандарт. Реализирането на приоритета ще доведе до подобряване конкурентоспособността на традиционни отрасли за община Велики Преслав като същевременно ще гарантира повишаването на степента на устойчиво и ефективно използване на местните ресурсите в отраслите.

Финансовото подпомагане за увеличаване на конкурентоспособността на МСП във всички сектори е основна политика в рамките на помощта от ЕС, особено чрез интервенции, стимулиращи цялостното подобряване на бизнес средата; повишаване на производителността; улесняване на достъпа до нови пазари и интернационализацията на българските фирми; съкращаване на пътя до крайните клиенти; разработване, пазарна реализация и маркетинг на нови продукти, процеси, услуги и бизнес-модел; засилено навлизане и трансфер на иновациите на пазара; ресурсната ефективност, достъп до качествени бизнес консултации и т.н. В този контекст фирмите и предприемачите от Община Велики Преслав трябва да бъдат готови и подпомогнати да се възползват от тези условия и възможности за подкрепа.

Усилията ще бъдат фокусирани върху предоставянето на целенасочена подкрепа за съществуващия малък и среден бизнес, повишаване на предприемаческата активност на местно ниво за създаването на нови малки и средни предприятия. По този начин създаването/привличането на нови предприятия ще има директен ефект върху повишаването на местната заетост, увеличаването на разполагаемите доходи на населението и засилването на тяхната мотивация да останат в общината. Ще се постигне въздействие и към диверсифициране на икономическите дейности, продукти и услуги на фирмите и стопанствата в отговор на променящите се потребности/търсене на пазара, така че да се подсигури дългосрочната им устойчивост.

Развитието на конкурентноспособно селско стопанство при устойчиво управление на природните ресурси ще допринесе за укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства и до задържане на младите хора в селския район. В селския район е необходимо да се развиват също така интегрирани системи от икономически дейности, допълващи или свързани със земеделието, които ще поставят основата на устойчиво местно развитие. Съвместно със земеделските дейности съществуват и други свързани и допълващи дейности, които имат потенциал за развитие. В селата на община Велики Преслав съществува потенциал за създаване и предлагане на специфични продукти за екологичен, културен, селски, винен и ловен туризъм.

Осъществяването на интегрирано местно развитие и постигането на визията за развитие на община Велики Преслав зависят също така от развитието на конкурентно селско стопанство. Инвестирането в земеделски стопанства, изграждането на конкурентноспособни структури и предприятия в преработвателния сектор, подобряването на маркетинга и реализацията на продукцията са от първостепенно значение за развитието на селския район. От друга страна е необходимо стимулиране на инвестиции и икономически дейности, допълващи или свързани със земеделието като: местно занаятчийство, селски туризъм, производство и директна продажба на типични местни продукти, дейности в областта на грижите и защитата на местната флора и фауна и др., с оглед осигуряване на алтернативни доходи за местното население, подобряване условията на труд, качеството на селската среда и намаляване на миграцията от селата.

Укрепването и развитието на селата и на основните отрасли, свързани с развитието на селския ареал – земеделие и конкурентен хранително-преработвателен сектор са приоритетна насока на общинската политика за интегрирано и устойчиво местно развитие. Повишаването на ефективността на производството на основата на прилагането на конкурентни форми и структури в областта на преработката и маркетинга на продукцията ще доведат до насърчаване диверсификацията на икономическите дейности в селския район.

Приоритетът включва девет мерки, прилежащи към пет специфични цели, постигането на които ще създаде предпоставки за повишаване на конкурентноспособността на местната икономика

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1: Създаване на предпоставки за подобряване на бизнес средата**МЯРКА 1.1.1. Привличане на инвестиции**

Основен дефицит в Община Велики Преслав е притокът на инвестиции, в т.ч. чуждестранни. Важно сравнително предимство, което притежава и трябва да валоризира Община Велики Преслав е близостта до транспортни пътища. Мярката налага по-добро и успешно включване на местните власти, както и бизнес-подкрепящи организации в реализирането на дейности за подобряване на условията за бизнес, който да провокира навлизането на местни и чуждестранни компании, съдействие за подобряване на тези условия; намаляване и премахване на лицензионите режими; създаване на прозрачни условия за работа на бизнеса и др.

МЯРКА 1.1.2. Подкрепа за подобряване на бизнес климата - обособяване на организирани бизнес пространства, стимулиране на публично частните партньорства.

Тук се включват целенасочени дейности за реструктуриране на съществуваща индустриална зона в организирано бизнес пространство (индустриална/бизнес зона, логистичен център или парк), което да служи като място за ускореното развитие на местните предприятия, както и подкрепа за веригите на доставките, както и формирането на бизнес инкубатор. Стимулиране на публично-частни партньорства и инициативи за решаване на важни проблеми на общественое-икономическото развитие, Изграждане на публично-частни партньорства за привличане на финансови ресурси и повишаване на възможностите за усвояване на средства от оперативните програми за ускореното развитие на Общината. Тук се включват дейности, свързани с Насърчаване на публично-частното партньорство при изграждането на инфраструктурни проекти на територията на Общината или проекти, свързани с развитието на публични услуги, туризма или аграрния сектор.

Формата за целенасочена бизнес подкрепа пряко ще подпомогне подобряването на бизнес климата в общината и подпомагането на процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми. В икономиката на община Велики Преслав преобладават малките и средни предприятия. Клъстерите и бизнес мрежите са особено важни именно за малките и средни предприятия, тъй като акцентират върху определени техни конкурентни предимства и им позволяват да оцеляват в условията на висока конкуренция благодарение на достъпа до информация, специализирани ресурси, високата степен на гъвкавост и иновативност.

МЯРКА 1.1.3. Подобряване на услугите за местния бизнес, ефективно използване на информационни и комуникационни технологии

Предоставянето на местни бизнес услуги, допринасящи за развитието на предприемачеството и местния бизнес и/или създаването на нови работни места, е все още недостатъчно. Това определя необходимостта от дейности по създаване и повишаване ефективността на съществуващите бизнес услуги, включително специализирани услуги за групи МСП. Специфичните местни потребности ще определят вида на необходимата инфраструктура: напр. изграждане на местни офиси на

предприемача за обслужване на инвеститори, бизнес инкубатор, бизнес център, нови производствени и предприемачески зони. В някои случаи местните власти могат да предоставят недвижима собственост (напр. земя и сгради) за настаняване на МСП на местни и чужди инвеститори в тях. Тяхното изграждане е особено наложително в районите с индустриален упадък и някои типове изостанали райони, в които се налага индустриално реструктуриране.

Осигуряването на достъп до подходящи телекомуникационни услуги представлява необходима предпоставка в развитието на местния бизнес и района като цяло. Постигането на тази цел от една страна е свързано с въвеждането на широколентови технологии за цифров пренос на информация, водещи до повишаване на ефективността, обхвата и прозрачността от предоставянето на публични услуги на населението (образование, здравеопазване, услуги на местната и областната администрация, данъци и друго социално обслужване на гражданите), както и услуги за местния бизнес (бизнес информационни системи, данъчна информация и други услуги за бизнеса, предоставяни от местната власт). От друга страна, използването на тези технологии е свързано с подходящо обучение на населението и местния бизнес.

Подпомагането на бизнес средата като цяло е от съществено значение за повишаване на местната конкурентоспособност. То е свързано с развитието на човешките ресурси, усъвършенстването на бизнес инфраструктурата, туризма, както и с развитието на земеделието и укрепването на взаимовръзката град-село.

Осигуряването на достъп до финансови ресурси, рисков капитал и схеми на финансов инженеринг е решаващ фактор за развитието на предприемачеството, генерирането на растеж и работни места.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2: Подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на малкия и средния бизнес

МЯРКА 1.2.1. Подобряване на съществуващия местен малък и среден бизнес.

МСП, които са предпоставка за осигуряване на базовото ниво на заетост и доходи на местното население, са най-уязвими в условията на икономическата криза. Целта е предприятията да подобрят своята устойчивост чрез следните дейности: подпомагане на технологичното им обновление; въвеждането на стандарти за качество; повишаване на производителността и ефективността им на работа; подобряване на достъпа до нови пазари и интернационализация на МСП; повишаване на производителността и ефективността им на работа; използване и достъп до ИКТ; внедряване на иновации в предприятията. Препоръчват се иновации, които подкрепят въвеждането на нисковъглеродни, енергийно ефективни и безотпадни технологии, както и оползотворяването и рециклирането на по-голямо количество отпадъци.

МЯРКА 1.2.2. Насърчаване на предприемачеството и стартиране и развитие на икономически дейности в нови МСП.

Обхватът на дейностите, адресиращи тази мярка, включва подкрепа за създаване на нови микро - и малки фирми в района на община Велики Преслав; създаване на нова

предприемаческа култура; насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение, както и насърчаване на земеделските производители и дейността, развивана от самоосигуряващи се лица.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3: Насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност, технологична модернизация и иновации в предприятията

МЯРКА 1.3.1. Подобряване на енергийната ефективност и насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници в предприятията

Цел на мярката е да насърчи разработването и изпълнението на проекти пряко свързани с прилагането на енергоспестяващи производствени технологии и въвеждането на възобновяеми енергийни източници, прилагане на технологии за намаляване на енергоемкостта на производството, както и мерки за усъвършенстване на процесите в предприятията и енергийния мениджмънт, допринасяйки по този начин за устойчиво екологично развитие и намаляване на негативното въздействие върху околната среда.

МЯРКА 1.3.2. Технологична модернизация и иновации в предприятията

Цел на мярката е повишаване на конкурентоспособността на предприятията чрез стимулиране на инвестициите за разширяване на дейността им, за диверсификация на продукцията и промяна на цялостния производствен процес за внедряване на иновативни технологии.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4: Стимулиране на местната икономика и открояване на конкурентни предимства на местния потенциал Разработване на общинска маркетинг стратегия за рекламиране на възможностите на Община Велики Преслав за привличане на инвестиции

МЯРКА 1.4.1. Подкрепа за развитието на традиционни стопански дейности при използване на местни ресурси.

Отрасловите сектори с реални пазарни позиции в Община Велики Преслав са представени от предприятия и фирми в областта на селското стопанство, търговията и ремонтните дейности, преработващата и добивната промишленост. Насърчаване на инвестиции, насочени към подобряване качеството и технологиите на производство на селскостопански продукти чрез: подобряване на породния състав, строителство и модернизация на помещенията за отглеждане на животни и технологичното им оборудване с оглед подобряване хигиенните условия и повишаване качеството на произвежданата продукция, както и за трайни насаждения (възстановяване на лозови масиви с висококачествени сортове грозде, засаждане и презасаждане на овощни дървета и ягодоплодни от подбрани сортове), за зеленчуци, етеричномаслени култури, цветя и др. Инвестиции за изграждане или реконструиране на преработвателни предприятия чрез прилагане на технологии за внедряване на нови продукти, пакетиране, охлаждане и

замразяване с оглед подобряване на хигиената и качеството на продукцията, подобряване условията за съхранение на готовата продукция, елиминирание или обработване на отпадъците, защита на околната среда, внедряване на системи за управление на качеството и околната среда, здравословните и безопасни условия на труд. Тук се включват дейностите, свързани с подобряване и развитие на инфраструктурата, свързана с развитието на земеделието и горското стопанство Развитие на селското стопанство и конкурентен хранително-преработвателен сектор, насърчаване диверсификацията на икономическите дейности. Насърчаване на занаятите и свободните професии.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.5: Насърчаване на сътрудничеството между производителите

МЯРКА 1.5.1. Насърчаване сдружаването на производителите, кооперирането и клъстерите.

Насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставянето на подкрепа за веригите на доставките в случаите на привличане на стратегически инвеститори е основна крачка към създаването на конкурентна среда в производството. Подкрепа на селскостопанските производители в усилията им да затворят кръга на производство, като изграждат преработващи за селскостопанската си продукция предприятия. Част от дейностите към мярката включват популяризиране на алтернативни на традиционните селскостопански производства, както и подкрепа за въвеждането на органичното земеделие и отглеждането на нови селскостопански производства, включва се и разработване на общинска маркетинг стратегия за рекламиране на възможностите на Община Велики Преслав за привличане на инвестиции

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА И УСЛОВИЯТА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ

Фокусът на втората стратегическа цел на ОПР на Община Велики Преслав е поставен върху комплексното развитие на човешките ресурси. Залагането на така формулираната стратегическа цел в областта на развитието на човешките ресурси се обосновава с необходимостта от решаване на констатираните, продължително проявяващи се проблеми в социалното развитие. Тези проблеми са свързани с: негативното демографско развитие на община Велики Преслав и свързаният с това процес на обезлюдяване на територията; влошените характеристики на населението - възрастова, етническа и образователна структура; неблагоприятните характеристики на пазара на труда в района по отношение качеството на работната сила, неголемите възможности за използване на трудовия потенциал, високото равнище на безработица и др.; степента на развитост на социалната инфраструктура и възможностите за задоволяване на социалните потребности на населението; наличието на добре изразени различия в социалните условия между общинския център и населените места от общината.

Същевременно, посочената стратегическа цел е насочена към създаване на условия за по-ефективно използване на наличните човешки ресурси, на потенциала на изградената и на предвидената за изграждане социална инфраструктура за постигане на целите на интегрираното развитие на общината през следващия програмен период.

Стратегическата цел обхваща една твърде широка, разнообразна, но в същото време комплексна тематика и се нуждае от интегрирани дейности и проекти. Стратегическата цел ще се постигне чрез изпълнение на приоритет 3. Интервенциите за реализиране на тази цел могат да бъдат финансирани по линия на Структурните и инвестиционните фондове на ЕС, републикански и общински бюджет, финансови инструменти, частни инвестиции, заемни средства и пр.

Основни количествени индикатори, по които ще се измерва постигането на целта:

- Увеличение на коефициента на заетост
- Нарастване размера на инвестициите в социална, здравна и образователна инфраструктура
- Дял на обучени продължително безработни за придобиване на нова квалификация и/или повишаване на квалификацията
- Работещи лица включени в програми за обучение;
- Предприятия, които получават подкрепа за обучение
- Обновени и модернизирани сгради на учебни заведения, детски градини;
- Разработени учебни програми, преодоляващи несъответствията между уменията и нуждите на местния пазар на труда
- Създадени нови социални услуги на местно равнище;
- Обществени места със създадена архитектурна среда за хора с увреждания.

Приоритет 1: Развитие на човешките ресурси, подобряване достъпа до заетост и качество на работните места

Приоритетът поставя основен акцент върху създаването на ефективна образователна, социална и здравна системи с цел повишаване качеството на живот на населението. Мерките в него са ориентирани към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване; изграждане на адекватна инфраструктура за образование и здравеопазване; осигуряване на по-добър здравен статус на населението и подобряване на социалното включване.

Необходимо е предприемането на мерки за подобряване на демографската динамика, преодоляване на негативните последици от остаряване на населението, задържане на младите хора в общината, подобряване на качествените характеристики на човешкия капитал чрез повишаване на общото образователно, здравно, културно равнище, квалификация, способности и умения на населението от всички възрастови групи.

Приоритетът ще бъде насочен също така към подобряване на качествените характеристики на човешките ресурси и повишаване на трудовата заетост, създаване на равни възможности и приобщаване на всички социални групи, инвестиции в социална инфраструктура, здравна и образователна инфраструктура, с оглед осигуряване на равен достъп до всички социални, здравни и образователни услуги. Подобряването на социалните услуги, реализация на политиката за деинституционализация на деца и възрастни на местно ниво са сред предпоставките за повишаване качеството на живот на местното население и осигуряване на социално включване.

Финансирането на мерките по този приоритет следва да се осъществи посредством Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, национални програми на АЗ, ДАЗД, АСП, общински бюджет, средства на нестопански организации и бизнеса.

Приоритетът включва мерки, които целят постигането на три специфични цели, разписани по-долу.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1: Подкрепа на инвестициите в човешкия капитал с цел развитие на капацитета на работната сила, отговаряща на нуждите на местния бизнес.

МЯРКА 2.1.1. Подобряване качеството на образователните услуги за населението, развиване на умения за нуждите на местната икономика.

Необходимо е усилията да се съсредоточат към генериране на заетост във всички възможни направления с оглед традиционните отрасли на икономиката, развиващи се на територията на общината. Цел на мярката е подобряване на адаптивността и конкурентоспособността на работната сила в общината в съответствие с динамиката на местния пазар на труда чрез качествено професионално обучение, квалификация и преквалификация, както и прилагане на системата “учене през целия живот”. Същевременно осигуряването на достъпно и конкурентноспособно образование и обучение, на достъпно и качествено образование са сред предпоставките за повишаване качествено на живот на местното население и подобряване на жизнената среда. Развитието на конкурентноспособна местна икономика налага непрекъснато усъвършенстване на професионалните знания и умения. Подпомагането на продължителното обучение и развиването на умения адаптирани към нуждите на местния пазар на труда е от голямо значение за облекчаване на проблема с безработицата.

МЯРКА 2.1.2. Насърчаване на местни инициативи за заетост, социално включване на хората в неравностойно положение.

Съвместните дейности ще бъдат насочени към осигуряване на условия за продуктивна и качествена заетост на трудоспособните лица; предлагане на качествени услуги за намиране на работа за нуждаещи се; подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение, които в повечето случаи са в риск от

социално изключване и изпадане в бедност; осигуряване на достъп до програми за активиране, ориентиране, обучение и заетост. Насърчаване на местни инициативи за заетост – предимно в общински инфраструктурни проекти, като благоустройствени дейности, строителни работи по обекти с обществено значение и др. Осигуряване на заетост в проекти за общественния сектор или комуналните услуги (създаване на временни или постоянни работни места) преди всичко за уязвимите групи на пазара труда.

МЯРКА 2.1.3. Придобиване на ключови компетентности на заети и безработни лица, в т.ч. и обучения на работното място.

За повишаване на пригодността за заетост на безработни лица се включват дейностите по осигуряване на обучение за придобиване на квалификация от безработни лица и повишаване на тяхната пригодност за заетост; специализирано обучение за придобиване на ключови компетентности от млади безработни без трудов опит и повишаване на конкурентоспособността и пригодността им за заетост, както и навременното им включване в пазара на труда след образование и обучение. С оглед потенциала на община Велики Преслав е необходимо подобряване на компетентностите на заетите в туризма, културата и спорта за комплексно повишаване качеството на туристическата услуга.

МЯРКА 2.1.4. Подобряване на условията на труд на работното място.

Тук се включват дейности за привеждане на условията на труд на работното място в съответствие с нормите и изискванията на законодателството по безопасност и здраве при работа и подобряване на професионалния и здравния статус на работната сила чрез внедряване на превантивни системи за мониторинг и контрол на рисковете за здравето и безопасността на работното място.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2: Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението

МЯРКА 2.2.1. Подобряване качеството и създаване на условия за достъп до образование (вкл. и от лица от групи в изолация и риск).

Специални усилия трябва да бъдат положени за тези групи, които са изправени пред затруднения в обучението и/или са в подчертано неравностойно положение. Това ще стане възможно чрез прилагането на съвременни образователни политики, насочени към потребностите на обучаваните и насърчаване прилагането на разнообразни форми и начини на обучение. Ключовите операции ще бъдат насочени към ефективно финансиране за осигуряване на равен достъп и повишаване резултатите от образованието. Възможните дейности включват подкрепа за професионалните и специализирани училища, стипендии за изявени ромски деца; програми за ограмотяване, основно сред ромското население и др. уязвими групи за придобиване на по-висока

степен на образование, реализирани главно от училищата; засилване на взаимодействието между образователните институции и бизнеса; включване на работодатели и институции от трудовия пазар в разработването; осъществяването на учебните програми с цел повишаване на предприемаческите умения и пригодността за заетост.

МЯРКА 2.2.2. Намаляване на броя на преждевременно напускащите училище.

Намаляване на преждевременно напускащите училище и осигуряването на равен достъп до качествено образование на всички нива на задължителното образование (предучилищно, основно и средно) е основна предпоставка за приобщаващия растеж. Това предполага цялостна политика за предотвратяване на ранното напускане на училище и осигуряването на превенции, интервенции и компенсации със специален фокус върху ромското население. Дейностите включват разработване на програми за привличане и задържане на децата в училище съобразно специфичните местни условия; създаване на условия за преминаване от по-ниските към по-високите степени на образование; осигуряване на достъп до образование за лицата от населени места без функциониращи училища (по линия на ученическите пътувания, чрез интернет обучение и др.)

МЯРКА 2.2.3. Обучение през целия живот и пълноценно личностно развитие. Подобряване на адаптивността и пригодността за заетост, равен достъп до образование и социално включване на маргинализираните групи Насърчаване на местни инициативи за заетост.

Ученето през целия живот е важна област на национална, регионална и общинска политика, с очаквана подкрепа със средства от европейските фондове, в която ресурсите ще бъдат насочени към изграждането на капацитет, с цел подобряване на предлагането и достъпа до възможности за качествено професионално обучение и повишаване на квалификацията/преквалификация на възрастни и осигуряването на по-лесен достъп до целеви обучения, информационни и демонстрационни дейности, особено за земеделските производители и селски стопани. Мярката включва и дейности за изработване на модели, ориентирани към интересите и потребностите на децата за пълноценно личностно развитие. Тук се включват дейности по намаляване на младежката безработица, бедността и насърчаване на социалното включване и модернизация на институциите на пазара на труда, социалното включване

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.3 Осигуряване на висококачествени социални и здравни услуги за повишаване качеството на живот

МЯРКА 2.3.1. Разширяване на териториалния обхват, качеството и броя на предоставяните социални услуги в общността.

Мярката е насочена в най-голяма степен към подобряване качеството на живот на уязвими групи от местното население, подпомагането им за участие в обществения живот, насърчаване на социалното включване, деинституционализация на деца и възрастни. Инвестициите в социалната инфраструктура и социалните дейности са с

дългосрочен и устойчив позитивен ефект върху демографските процеси и цялостното развитие на общината, което налага провеждането на трайна политика за подобряване качеството на социалната сфера и предлагането на качествени социални услуги.

Налага се и по-нататъшно развитие на дейностите по превенция за подкрепа на семействата с деца в риск, хора с увреждания, самотно живеещи стари хора, лица в неравностойно положение. Основни акценти в сферата на социалните услуги трябва да бъдат: осигуряването на равни възможности за достъп до този вид услуги (включително и на живеещите в малките населени места); повишаването на тяхното качество; изграждането на публично-частно партньорства за предоставянето им; подобряване на материално-техническата им база..

Тук се включват всички дейности, които ще подпомогнат предоставянето на социални услуги от страна на общината с по-високо качество, в това число и чрез реализация на инфраструктурни проекти със социална насоченост.

МЯРКА 2.3.2. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация.

Тук се включват дейности за подпомагане на субсидираната заетост на уязвимите групи, която да помага на хората в риск от бедност и социално изключване да се завърнат на работа, предоставяне на равни възможности за трудова реализация на търсещите работа лица; интегриране на уязвимите групи на пазара на труда чрез включване в заетост.

МЯРКА 2.3.3. Подобряване предоставянето на здравни услуги за повишаване жизнения стандарт на местното население

Цел на мярката е създаване на условия за по-добра достъпност, сигурност и качество на здравните услуги в общината, укрепване на здравословното състояние на местното население. За преодоляване на здравните дефицити на територията на общината се налага освен провеждането на политика на “интегрирано здравно обслужване на населените места”, да се насочват и конкретни инвестиции за развитие на тези услуги в опорните селски центрове, изграждане на инфраструктура за ускорен достъп до тях и периодично изнасяне на здравни услуги в селската територия. Тук се включват дейности по подобряване на състоянието на здравната инфраструктура, изграждане на здравни центрове, хосписи, домове за стари хора и/или домове за хора със специфични нужди Локализиране на услуги от периодичен характер в сферата на здравеопазването, образованието, културата, а също и в търговското и битовото обслужване, от които да се ползват съседни по-малки общини и селски територии;

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. ПОДКРЕПА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА.

Изпълнението на стратегическата цел е подпомогне за да се обвържат природното и културното наследство с другите функционални системи и на тази база да се разнообрази традиционно предлагания културен туризъм с други форми на алтернативен туризъм – ловен, „винарско-дегустационен”, културно-познавателен и религиозно-култов.

Мерките за осъществяване на тази цел могат да бъдат осъществявани по линия на оперативните програми, ОП „Региони в растеж“, Програма за развитие на селските райони, финансови инструменти, заемни средства, частни инвестиции, национални програми, републикански и общински бюджети.

Основни количествени индикатори, по които ще се измерва постигането на целта:

- Повишаване на приходите от туризъм в лв.
- Брой изпълнени проекти за поддържане, развитие и управление на защитени територии;
- Брой инициативи за опазване на редките породи и растителни видове;
- Брой посещения на подпомогнатите културни обекти (годишно)
- Брой на подобрените/изградени туристически съоръжения за социализация на туристическите обекти
- Брой на подобрените туристически обекти/атракции
- Увеличение на броя посетители на експонираните и маркетирани туристически обекти;

Необходимостта от опазване на околната среда и устойчивостта в регионалното развитие е основен хоризонтален приоритет и изисква пълно отчитане на екологичните съображения при преследването на целите на икономическото и социалното развитие на общината.

Приоритет 1: Ефективно използване на местния природен и културно-исторически потенциал за устойчиво развитие на туризма

Даденостите на Община Вели Преслав благоприятстват развитието на устойчиви форми на туризъм. Реализирането на приоритета ще доведе до устойчиво развитие на туризма в община Велики Преслав, водещ до повишаването на степента на устойчиво и ефективно използване на разнообразните туристически ресурси, разположени на общинската територия. Финансирането на приоритета и в частност развитието на видове туризъм (културно-познавателен, екологичен туризъм, ловен туризъм, развлекателен туризъм и религиозно-култов туризъм) се установяват като дейност, създаваща брутна добавена стойност, която се основава на по-доброто използване на местния потенциал за развитие – природни ресурси и забележителности, климатични условия, културно-историческо наследство. Културните и творческите индустрии допринасят за развитието на

културния туризъм и за утвърждаването на културните традиции и идентичност. Туристическите ресурси на територията на община Велики Преслав са обективни териториални дадености, които предизвикват определен туристически интерес.

Туризмът е структуроопределящ отрасъл за местната икономика. Ключ към успеха на туристическия продукт в общината е развитието на мрежа от значими туристически локализации на територията на община Велики Преслав и развитието на селския, исторически и културен туризъм на територията на общината спрямо съвременните изисквания в сектора. Отчита се необходимост от създаване на Консултативен съвет по туризъм и изграждане на Туристически информационен център.

Недостатъчна все още е рекламата и информационното осигуряване, необходимо е прилагането на маркетингова стратегия и реклама целяща да развие селския, исторически и културен туризъм на територията на общината спрямо съвременните изисквания в сектора.

Недостатъчни са приложените мерки за развитие и допълване на възможностите за допълване на морски туризъм (реализиращ се в съседните общини) с културно-познавателен, осигуряване на междуобщинско сътрудничество.

Видима е необходимостта от разработване на програма за ефективно управление на местните туристически забележителности, привличане на средствата за опазване и поддържане недвижимите културни ценности, за съхраняване и опазване на природното наследство, за развитие на туристическата инфраструктура. Необходимо е подобряване на квалификацията и уменията на персонала зает в туристическия сектор.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1: Съхраняване и развитие на природните ценности в община Велики Преслав

Специфичната цел е насочена към опазване и интегрирано управление на природното богатство и културното наследство като фактори за съхраняване на местната идентичност и въз основа на тяхното подходящо социализиране и експониране – развитие на устойчиви форми на туризъм.

МЯРКА 3.1.1. Интегрирано управление на природните ресурси

Мярката цели съхраняване, укрепване и възстановяване на защитените зони, ключови екосистеми, местообитания на територията на община Велики Преслав за опазване на биологичното разнообразие.

За опазване на растителния и животински свят съгласно действащото екологично законодателство е необходимо да се осъществяват дейности запазващи естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, както и на популации на различните видове.

Обхватът на дейностите, адресиращи тази мярка, включва подкрепа за: създаване и реализиране Общинска програма за опазване и възстановяване на биоразнообразието в района, поддържане, развитие и устойчиво управление на защитените зони и природните ценности на територията на общината; информиране и привличане на обществеността за

опазване на биоразнообразието в общината; набелязване на мерки за опазване на редките породи и растителни видове и подкрепа на мерки за увеличение популациите на видовете дивеч.

МЯРКА 3.1.2. Подобряване състоянието на културните институти и недвижимите културни ценности

Културно-историческото наследство на територията на община Велики Преслав създава множество предпоставки за диверсификация на източниците за устойчиво местно развитие. Общината предоставя възможности за алтернативен туризъм (кулинарен, селски, ловен, винен и т.н), който да привлече туристи и да създаде нова заетост. От друга страна, по-висок ефект може да се постигне и чрез допълнително развитие на културно-познавателния туризъм чрез експлоатация на историческите и архитектурните дадености на района.

Обхватът на дейностите, адресиращи тази мярка, включва подкрепа за: възстановяване, реставрация, консервация и социализация на културни паметници в общината, изграждане на механизъм за популяризиране на културни събития, идеи, постижения, инициативи; привличане на местни и чуждестранни инвестиции към проекти за интегриране на наследството и използването му в сферата на отдиха и туризма.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2: Оползотворяване на културното и природно наследство за развитие на конкурентноспособни туристически продукти

Специфичната цел е насочена към капитализиране на природното и културно наследство чрез дейности за проучване, популяризиране, експониране и анимирани на недвижими културни ценности и защитени територии, към превръщането на алтернативните форми на туризъм – културен, екотуризъм, ловен, винен и пр., в ключов сегмент от палитрата на предлагани туристически услуги, алтернатива на повишаване на доходите на заетите в туризма чрез прибавяне на добавена стойност към традиционно предлагания в близките общини морски туризъм.

Целта е устойчиво развитие на интегриран туристически продукт на база разнообразието от природни и антропогенни дадености на община Велики Преслав и подобряване на неговото качество.

Природните и културните дадености на община Велики Преслав напълно способстват за развитието на алтернативния туризъм, като той би могъл да доведе до създаване на допълнителна заетост и разширяване на обхвата на районите в общината, занимаващи се с туризъм.

Подобряването на съществуващите и развитието на нови продукти следва да се използва принципа на поэтапното разработване и тяхното взаимно допълване и интегриране към традиционно предлаганите в Община Велики Преслав.

Продуктът следва да е съобразен с изискванията на целевите групи и да е продаваем. Засиленият интерес към културното наследство ще подпомогне предлагането на тематични културни турове. В последните години е видимо засилването на отношението

на хората към обкръжаващата среда и природата, което стимулира интереса към селския и екотуризма.

Понастоящем недостатъчно развита е маркетинговата, рекламната и информационната дейност. Незадоволително е представянето на общината като цяло, на местата за настаняване, на природното и културното наследство както в интернет, така и в различни, ползвани от потенциални инвеститори или потребители бази данни. Информационно осигуряване на местната туристическа политика също е недостатъчно - пазарни проучвания, наблюдения на туристическото търсене, инвентаризации на атракциите и съоръженията и др.

МЯРКА 3.2.1. Развитие на туристически атракции и свързаната с туризма инфраструктура

Цел на мярката е устойчиво развитие на туризма чрез валоризиране на уникалното природно и културно наследство в общината и развитие на конкурентоспособни интегрирани туристически продукти, както и разумно оползотворяване на природните и културни туристически ресурси и развитие на модерна туристическа инфраструктура.

Мярката ще подкрепи дейности за изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове, посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство, центрове за изкуство и занаяти с туристическа цел; изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел; изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи, туристически пътеки и т.н). Тук се включват дейности, свързани със социализиране и интегриране на наследството в съвременния живот в т.ч. и чрез развитието на туризма, както и дейности, свързани със създаване на туристически продукти.

МЯРКА 3.2.2. Развитие на конкурентоспособни интегрирани туристически продукти и маркетингова политика

Цел на мярката е разширяване на съществуващи и развитие на нови туристически продукти, като се спазва принципа на поэтапното разработване и тяхното взаимно допълване и интегриране към традиционно предлаганите в общината. Развитието на туристическия продукт ще е изцяло съобразено с динамичните промени във вкусовете и предпочитанията на туристите, за да е продаваем. Засиленият интерес към културното наследство и ще подпомогне предлагането на тематични културни турове, както и развитието на религиозно-култовия. По отношението към обкръжаващата среда и природата стимулира интереса към туристическите ресурси с природен характер. Други компоненти за развитие на туризъм в общината са специфични форми на туризъм

„винарско-дегустационен” и ловен. Виненият туризъм е специфичен продукт, който съчетава пътуване с цел дегустация на вино. Винените турове се съчетават и с културно-исторически обекти, природни забележителности и традиционна кухня. Това позволява съчетание на различни обекти и дейности прави виненият туризъм по-разнообразен и интересен за туриста. Виното навсякъде по света и винаги се е свързвало с определената за района и страната история, култура, религия, технология и кулинария. Виненият туризъм акцентира именно върху тази негова специфика, поради което и клиентите най-често са образовани, интелигентни и платежоспособни хора, които искат да усетят духа на региона или на страната чрез вкуса на местните вина. Възможно е и развитие на специфични туристически продукти, базирани на планинския туризъм, ловния и риболовен хоби-туризъм, кулинарните /гурме/ продукти, колоезденето и конната езда, др.

Ясно изразената тенденция на избор на кратки почивки и сити турове в сравнение с дълги ваканции също улеснява развитието на специализирани туристически продукти.

Мярката ще подкрепя дейности за разнообразяване и повишаване качеството на предлаганите туристически услуги – квалификационни курсове за заетите в сектора, проучвания, разработване на интегрирани туристически маршрути и пакети, изработване на рекламни материали, интернет страници, вкл. и за предлагане на услуги по интернет. Подкрепата ще е насочена към: организиране и промоция на събития – културни, търговски, изложения, дегустации и пр.; разработване на тематични маршрути; подобряване на квалификацията и уменията на заетите в туризма – обучение и информационни срещи относно - екскурзоводското обслужване от страна на местни екскурзоводи; информационно обслужване на туристите на територията на общината; изработване на програма за развитие на културен туризъм на територията на община Велики Преслав, включваща всички населени места; квалификация на хората за развитие на алтернативни форми за туризъм (винарско-дегустационен” и ловен).

Ще се подкрепят дейности за: ефективна маркетингова политика на дестинацията за популяризиране и налагане на продукта на туристическия пазар; провеждане на комуникационна кампания за представяне и позициониране на община Велики Преслав на целеви пазари, включително на българския пазар; изработване рекламни материали; участие в туристически изложения и борси; интернет маркетинг – увеличаване на дела на рекламата в Интернет; разработване, поддържане и актуализиране на туристически сайт на дестинация Велики Преслав; подобряване на информационното обслужване на туристите чрез изграждане на мрежа от туристически информационни пунктове на територията на Община Велики Преслав, информационно осигуряване на туристически обекти – изработване на табла, указателни и информационни табели, билбордове, Създаване на общинска програма за алтернативен туризъм, като специализиран раздел на Общинската програма за развитие на туризъм;

Тук се включват дейности всички дейности, свързани с интегрирано управление на културното наследство, природните ресурси и богатото биологично разнообразие., с цел максимално и едновременно оползотворяване на културното и природно наследство за развитие на туристически атракции и конкурентноспособни туристически продукти.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4. ПОСТИГАНЕ НА БАЛАНСИРАНО И УСТОЙЧИВО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ.

Устойчивото развитие и достъпът до териториите е не само основна политика на Европейския съюз, но и допринася за комплексното социално-икономическо развитие на общината. Т подходящо съчетаване на мерките, действията и проектите за тяхното реализиране, с оглед балансирано изграждане на материалните и социалните предпоставки на развитие върху цялата територия на общината ази главна стратегическа цел е дезагрегирана на няколко йерархични нива: стратегически цели, приоритети и специфични цели, които са взаимосвързани и допълващи се. Стратегическите цели обхващат основните аспекти на сближаване – икономическо, социално и териториално/пространствено, и са разработени и представени по-долу както следва.

ПРИОРИТЕТ 1: Модернизирана базисна инфраструктура и интегрирано пространствено развитие

Приоритетът има за цел развитие и модернизация на елементите на базисната инфраструктура, с оглед подобряване на свързаността и достъпността до основните услуги за населението, осигуряване на екологосъобразна жизнена среда и привличане на инвестиции.

Осъществяването на приоритета по отношение на интегрираното пространствено развитие ще доведе до следните ползи и ефекти за общността:

- Интегрирано планиране и комплексно третиране на всички проблеми на територията;
- Приоритетно защитени публични интереси за гарантиране на баланса с индивидуалните интереси
- Публичност, прозрачност, партньорство;
- Приемственост, съгласуваност и непрекъснатост на плановия процес на общината;
- Концентрация- тематична, финансова, географска, ресурсна и времева, предлагаща по-адекватно поведение в използването на ограничените ресурси;

Приоритетът включва мерки, прилежащи към пет специфични цели, постигането на които ще създаде предпоставки за интегрираното планиране и устойчиво развитие на общината, в това число на баланса между града и селищните образувания.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.1: Изграждане и подобряване на техническата инфраструктура

МЯРКА 4.1.1. Изграждане на подходяща транспортна инфраструктура (вкл до туристическите обекти).

Тук се включват дейности по рехабилитация и реконструкция на общинската пътна и улична мрежа., изграждане на елементи от техническата инфраструктура, както и дейностите по подобряване достъпа до туристическите атракции като основен фактор за тяхното развитие. Тук се включва и извършване на всички необходими действия по проектиране и изграждане на път свързващ гр. В. Преслав и яз. "Дервиша", като част от четвъртокласната общинска пътна мрежа.

МЯРКА 4.1.2. Развитие на ефективна енергийна инфраструктура.

Тук се включва газифицирането и изграждането на съоръжения за производство и използване на енергия от възобновяеми енергийни източници. Тук се включват и насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност, технологична модернизация и иновации не само в публичния сектор, но и в частния сектор.

МЯРКА 4.1.3. Реконструкция и доизграждане на ВиК инфраструктура.

Подобряване на водопроводната мрежа и доизграждане на канализационната мрежа. Интегрирано управление на отпадните води. Обхватът на дейностите за изпълнение на мярката ще включи изграждане на нови и реконструкция на водоснабдителни мрежи; подобряване техническото състояние на водопроводни системи; изграждането на пречиствателни станции за питейни и отпадни води за подобряване на водоснабдяването и качеството на питейните води; изграждане на канализационни системи и пречиствателни станции за отпадъчни води; рехабилитация на съществуваща на напоителна инфраструктура.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.2: Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура

МЯРКА 4.2.1. Подобряване и модернизация на образователната инфраструктура.

Образователната и обучителна система се нуждаят от по-добра инфраструктура и съвременно оборудване, осигуряващи възможности за модерно обучение. Тук се включват дейности по ремонт и рехабилитация на училищни сгради, детски градини и сгради с образователно предназначение, както и дейности, свързани с оптимизиране на предоставянето на територията на общината образователни услуги и тяхното модернизиране и обезпеченост. Включват се дейности по засилване на употребата на ИКТ като част от модернизираната образователна инфраструктура; строителство, ремонт, реконструкция на образователната инфраструктура; внедряване на мерки за енергийна ефективност в сгради/помещения на образователната инфраструктура (топлоизолация, подмяна на дограма, локални инсталации и/или връзки към системите за топлоснабдяване, газоснабдяване и др.)

МЯРКА 4.2.2. Подобряване и модернизация на инфраструктурата за здравеопазване и предоставяне на социални услуги.

Включват се строителство, ремонт, реконструкция, внедряване на мерки за енергийна ефективност в сгради/помещения на съществуващата болница и други обекти на

здравната инфраструктура (топлоизолация, подмяна на дограма, локални инсталации и/или връзки към системите за топлоснабдяване, газоснабдяване и др.)

МЯРКА 4.2.3. Поддържане и подобряване на културната инфраструктура в т.ч. сгради на читалища и религиозни храмове.

Мярката е основен фактор за съхранение на недвижимото културно наследство, посредством опазването, съхраняването, развитието и управлението на културното наследство, в т. ч. съхранение, поддръжка и ремонт, реставрация и консервация на недвижимите и движимите културни ценности. Реконструкция и обновление на читалищни сгради, музеи, църкви и религиозни домове.

МЯРКА 4.2.4. Модернизиране и изграждане на спортно-материалната база.

Тук се включват проучване на възможности и създаване на предпоставки за изграждане на нови многофункционални спортно-развлекателни комплекси, както и осъвременяване на инфраструктурата.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.3: Устойчиво и интегрирано развитие на град Велики Преслав в рамките на интегриран план за градско възстановяване и развитие.

МЯРКА 4.3.1. Подобряване съгласуваността между устройствено и стратегическо планиране на територията.

Тук се включват дейности по поддържане на регулационните планове и кадастралните и специализираните карти за устройствено планиране на територията; изработване на общи и подробни устройствени планове; изработване на многослойна географско-информационна система (ГИС модел) като инструмент за пространствен анализ; разработване на концепция за пространствено развитие на община Велики Преслав и планове по отношение на защитени зони и зони със специален статут. Тук се включват дейности по разработка на ОУП на Община Велики Преслав, ПУП на ИАР, и лесоустройствен план, както и дейности по дигитализация на архива – собственост, карти, планове.

Във връзка с изработване на ОУП по настоящата мярка, общинска служба по земеделие, в съдействие с общинска администрация, следва да разработи планове за земеразделяне, съгласно чл.11 ЗСПЗЗ и във връзка с § 4 от ПЗР на ЗСПЗЗ на местностите и в селата, както следва: м. "Дервиша", "Тунесец", "Бобая", "Аргата" за гр. В. Преслав; с. Х. Крум, с. Троица, и с.Осмар в т.ч. и други.

МЯРКА 4.3.2. Подобряване на модела на градско и селско развитие в общината.

Тук се включват дейности по подобряване на качествата на градската среда; създаване на условия за интегрирано и устойчиво градско развитие на основа на Интегриран план за

градско възстановяване и развитие на град Велики Преслав, създаване, подобряване и разширяване на местната дребна по мащаби инфраструктура и обновяване на селата; повишаване на енергийната ефективност на публичния и общински сграден фонд и жилищните сгради. Благоустрояване и естетизиране на градската среда, вкл. на градския център, жилищните квартали и подобряване на енергийната ефективност. Тук се включват дейности по благоустройство, енергийна ефективност и подобряване на градската среда.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.4. Балансирано развитие на околната територия в рамките на общината и укрепване на функционалните връзки между населените места

МЯРКА 4.4.1. Благоустрояване на селищната среда на територията на Общината, включително и в селата и селищни образувания, благоустрояване на малките населени места.

Тук се включват дейности, свързани със строителство, рехабилитация, обновяване и подобряване на енергийната ефективност по отношение на малките населени места, в това число и по отношение на подобряване достъпа до основни услуги за населението в селата на територията на Общината. Тук се включват дейности, свързани със подобряване на пътната инфраструктура; подобряване на ВиК инфраструктурата в селата; развитие на информационна свързаност и ефективно използване на информационни и комуникационни технологии.

Тук се включват дейности по подобряване на достъпа на населението до културни, спортни, и свързани със свободното време и отдиха услуги; подобряване на достъпа на населението до социални услуги, и по –специално този на децата и уязвимите групи от населението, както и за достъпа до технологии и тяхното ефективно използване.

МЯРКА 4.4.2. Развитие на селата.

Тук се включват дейности по подпомагане на МСП в изостаналите райони в процеса им на модернизация и устояване на предизвикателствата на пазарните механизми и подобряване и развитие на условията за осъществяване, както и инфраструктурата, свързана с развитието на селското стопанство, лозарството, горското стопанство и преработвателната промишленост.

Приоритет 2. Опазване на околна среда

Приоритетът осигурява прилагането на фундаменталните принципи за осигуряване на устойчиво развитие, чрез следните цели:

- Осигуряване на по-добро качество на атмосферния въздух и намаляване на риска за човешкото здраве и околната среда;

- Осигуряване на необходимите качествени водни ресурси за нуждите на населението и промишлеността и пречистване на отпадъчните води;
- Минимизиране на генерираните отпадъци и осигуряване на ефективното им управление с нарастване на тяхното оползотворяване като суровинен ресурс на територията на общината;
- Съхранение и опазване на наличното биоразнообразие и по-ефективно използване на наличните природни ресурси на екосистемата;
- Намаляване на шумовото натоварване
- Подобряване на информираността на обществеността на общината и осигуряване на по-активно участие при вземането на решения за ефективно управление на околната среда в общината.

Съобразно спецификата на наличието и качествата на природните ресурси в Община Велики Преслав, при разработването на специфичните цели е акцентирано върху запазване и съхранение на биологичното разнообразие, както и върху превенцията на риска.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4.5. Опазване и подобряване на околната среда и превенция на екологичните рискове

МЯРКА 4.5.1. Опазване и възстановяване на въздуха, земята, биологичното разнообразие и природното наследство.

Тук се включва насърчаване опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемите - дейности по изграждане на екологосъобразно инфраструктура на обектите включени в Екологичната система от защитени зони в Европейския съюз Натура 2000 и разработване на планове за управление на защитени територии и защитени зони, ефективно управление на защитените зони и обектите на Натура 2000; създаване и непрекъсната актуализация на база данни за рискови зони, замърсени участъци; развитие и поддържане на зелена градска среда и осигуряване на зони за отдих, подобряване и поддръжка на елементите на зелената система, включително паркове, градини и улично озеленяване. Тук се включват и дейности по проектиране, изграждане на ЛПС, рехабилитация и основен ремонт на озонаторна стнация, рекултивиране на земя и др.

МЯРКА 4.5.2. Управление на риска от природни бедствия и аварии.

Инфраструктурни и институтционални мерки за борба с ерозията, включващи укрепване на речни брегове, свлачища, проучване, разработване и внедряване на системи за ранно предупреждение при наводнения, опасност от свлачища и др. природни бедствия;

МЯРКА 4.5.3. Подобряване, развитие на инфраструктура за третиране на отпадъци и внедряване на съвременни технологии.

Дейностите включват насърчаване на разделно събиране на отпадъците, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 5: ПОСТИГАНЕ НА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ПУБЛИЧНИ УСЛУГИ И ПОВИШАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ.

Предоставянето на качествени публични услуги посредством гарантирано добро управление е една от основните функции, цели и политики на общината. От друга страна, подобряването на административния капацитет е от съществено значение за възможностите за реализиране на поставените цели в ОПР, с оглед обстоятелството, че постигането на цели изисква осигуряване на адекватен финансов ресурс. Финансовият ресурс се допълва и от нивото на усвояване на средства от ЕС, което е пряко свързано с капацитета на общината за усвояване, както и с разработването на анализ на потребностите от обучение на служителите от общинската администрация и план за обучение в сферата на изпълнение и управление на проекти, съфинансирани от ЕС.

Основни количествени индикатори за въздействие, по които ще се измерва постигането на целта

- повишаване капацитета на общинската администрация свързан с усвояване на финансови средства по европейски програми и проекти;
- прираст на обхванатото от предоставяни услуги, включително и е-услуги население;
- повишаване на квалификацията на общинските служители;

Приоритет 1. Изграждане на ефективна администрация и подобряване на местния институционален капацитет

Този приоритет е насочен към стимулиране на бизнеса, насърчаване на инвестициите и осигуряване на благоприятна среда за това чрез ефективна администрация. Реализацията на планираните мерки трябва да доведе до повишаване на качеството на живот. Като основни фактори за стимулиране на икономически растеж и развитие на конкурентоспособността на бизнеса са заложи иновациите и партньорствата.

Приоритетът се съсредоточава върху възможностите за повишаване на ефективността на местното управление (включително и чрез въвеждане на иновации) и развитието на човешките ресурси в администрацията, което индиректно би довело до повишаване на икономическия ръст. Предвижда разнопосочни мерки за подобряване на качеството и ефективността на обслужване – въвеждане на комплексно обслужване, електронизиране на предоставяните услуги, повишаване на административния капацитет и създаването на партньорски мрежи. Община Велики Преслав има постигнати успехи в административно

обслужване и въведени услуги на електронното управление, подготвени са различни стратегически и програмни документи. Изграден е капацитет за привличане и реализиране на проекти с европейско финансиране.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.1 Укрепване на местния административен капацитет за стратегическо планиране и управление на проекти в партньорство с бизнеса и неправителствените организации

Укрепването и повишаването на институционалния капацитет на местно ниво ще спомогне за по-добро партньорство при разработването и изпълнението на стратегически документи в партньорство с бизнеса и заинтересованите лица, разработването на проекти към фондовете на Европейския съюз, програмно проектиране, наблюдение и оценка и по-добрата общинска политика. Това може да се постигне чрез насърчаване на дейности по следните мерки.

МЯРКА 5.1.1. Укрепване на местните структури за консултации и партньорство

Цел на мярката е подобряване на координацията и взаимодействието между местните структури за прилагане на регионалната политика и създаване капацитет за планиране, програмиране и управление, контрол, наблюдение и оценка и подготовка за усвояване на структурните инструменти на ЕС.

Укрепването на институциите, включени във формулирането и прилагането на регионалната политика на местно ниво и повишаването на техния капацитет, установяването и прецизирането на процедурите и механизмите за тяхното взаимодействие и координация, подобряването на информационното осигуряване са предпоставки за успешно прилагане на регионалната политика и за ефективно и ефикасно използване на ресурсите.

В рамките на мярката ще бъдат подкрепени дейности за: обучение на местните партньори за разработване и прилагане на интегрирани програми за развитие; работа в мрежа; механизми за наблюдение и оценка на въздействието и т.н; социално-икономически анализи и SWOT анализ; дискуссионни форуми.

МЯРКА 5.1.2. Създаване и оптимално използване на публично-частните партньорства.

Прилагането на принципа на публично-частните партньорства в областта на изпълнението и финансирането на задачите на регионалното развитие трябва да се разглежда като въпрос от непрекъснато нарастваща степен на значимост. В настоящия момент, участието на частния сектор в изпълнението на проектите, допринасящи за интегрирано местно развитие е ограничено.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5.2. Ефективно и професионално управление

Работата на администрацията в Община Велики Преслав има директно отражение върху живота на гражданите, влияе на бизнес средата в общината и на нейната

конкурентоспособност. Структурните аспекти на стопанската и конкурентната среда продължават да разколебават инвеститорите. Не бива да се пренебрегва фактът, че подобряването на бизнес средата тясно се свързва с доброто управление на общината и в частност подобряване на обслужването, компетентна и ефективна административна среда.

МЯРКА 5.2.1. Ефективна администрация

Важен елемент за развитието на общините е постигането на модерна и ефективна администрация, като основни елемент е доброто управление на човешките ресурси в нея. Това добро управление се постига чрез:

- ☐ Вътрешна организация и управленски практики;
- ☐ Обучение на общинските служители, инвестиции в човешки капитал;
- ☐ Професионално развитие и практики по управление на кариерата;
- ☐ Механизми за подбор и приемственост.

С цел добро управление ще бъдат подкрепени дейности, които обхващат целия цикъл по управление на човешките ресурси – от подбора на качествени служители, през осигуряването на адекватно кариерно развитие и насочване, до непрекъснатото повишаване на квалификацията им. По отношение на обученията се предвижда както организиране на самите обучения, така и осигуряване на ефективна среда за учене, при обвързване на придобитите знания и умения с естеството на работата и нуждите на самите служители. Не е пропуснат и стратегическият поглед към реформирането на звената по управление на човешките ресурси и по-качественото правене на политиката в тази област.

За постигане на доброто управление в община Велики Преслав ще се реализират дейности за постигането на ефективно управление и върховенство на закона, партньорско управление с гражданите и бизнеса, открито и отговорно управление, като и професионално и експертно управление.

Съществен елемент от доброто управление е доброто административното обслужване на гражданите и бизнеса, като мярката ще се подкрепя дейности за стандартизиране на услуги и въвеждане на комплексно административно обслужване

МЯРКА 5.2.2: Създаване и развитие на междуобщинското сътрудничество

Участието на местната власт, както и бизнес структурите, нестопанските организации и др. в създаването на транснационални мрежи по различни проекти ще съдейства за пренос на добри практики от Общността. Мярката ще стимулира местната власт и другите заинтересовани институции за създаване на нови инициативи и проекти за осъществяване на икономически, социален и културен обмен с градовете и регионите на България и Европа. Това ще доведе до увеличаване на ефективността на местната власт по отношение на прилаганата от нея политика за интегрирано и устойчиво регионално развитие. За реализация на принципа партньорство се препоръчва да се изгради Общински консултативен съвет за партньорство между обществения/частния сектор по проблемите на развитието на бизнеса, който ще оказва помощ при осъществяването на

местната икономическа политика и ще упражнява надзор на системата за мониторинг и контрол на Общинския план.

Мярката ще подкрепи осъществяването на трансгранични взаимоотношения и сътрудничество в различни сфери със съседните общини и държави; търсене на нови измерения в съществуващите и бъдещи сътрудничества с побратимени градове.

4. ФАКТОРИ, ОТ КОИТО ЗАВИСИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ОПР

В общата оценка на регионите на ЕС по степен на уязвимост към предизвикателствата пред развитието до 2020 г., Община Велики Преслав като част от Североизточният район се класира на шесто място на плоскостта на районите с най-висока уязвимост.

Перспективният анализ на вероятните въздействия върху регионите на ЕС – „Региони 2020” определя четири ключови предизвикателства пред бъдещото им развитие е относим като съобразяване и в настоящото изследване за факторите, от които зависи реализацията на ОПР. В този смисъл, като преценка за въздействащи фактори, съответно тенденции, се определят:

☐ Глобализацията, създаваща възможности за достъп до огромни нови пазари, но поставяща пред нови предизвикателства европейския капацитет за управление на структурните промени и социалните последици от тези промени. Влиянието на това предизвикателство върху европейските региони е условно прогнозирано чрез Индекс на уязвимост "Глобализация"

Община Велики Преслав попада в район принадлежащ към групата с най-ниско ниво на индекса спрямо прогнозата за средната стойност за ЕС 27, съответно най- застрашена от влиянието на този фактор.

☐ Демографските промени, които променят възрастта и структурата на работната ръка и повдигат нови значими въпроси, свързани с икономическата ефикасност и миграционните процеси. Влиянието на този фактор се прогнозира с Индекс на уязвимост "Демографски промени", отчитащ възрастта на работната сила, възрастова структура на населението и намаляването на населението на регионите;

Община Велики Преслав попада в район принадлежащ към групата с индекс над 70, т.е. се определя като много застрашена от демографска промяна.

☐ Влиянието на климатичните промени върху околната среда в Европа, които изискват полагане на по-големи усилия за намаляване на парниковите газове и за адаптиране към последствията от климатичните промени. Влиянието се прогнозира с Индекс на уязвимост "Климатични промени", отчитащ нивата на заплахи от наводнения, брегова ерозия, опустиняване и засушаване;

Всички български региони попадат в групата на 49-те най-уязвими в енергийно отношение региони в Европа .

□ Сигурната, устойчива и конкурентна енергия и енергийната независимост са основни предизвикателства пред Европа. Ограничените доставки, нарасналото търсене и задължението за намаляване на вредните емисии, определят необходимостта от разработване на алтернативни енергийни източници и преминаване към нисковъглеродна икономика. Влиянието се прогнозира с Индекс на уязвимост "Енергийни предизвикателства", отчитащ нивата на външна и вътрешна сигурност на доставките, енергийното потребление, карбоновите емисии.

Следва да се има предвид, че Община Велики Преслав като част от СИР попада в най-уязвимия от гледна точка на климатичните промени район, чийто индекс е най-висок от всички райони в страната - 72.

Реализацията на стратегическите цели и съответно приоритетите в рамките на настоящия ОПР на Община Велики Преслав зависи от набор от допълнителни допускания - фактори, които се очаква да останат непроменени в периода на реализация на ОПР.

При тяхната промяна е необходимо извършването на промени в документа, които да отразят новото състояние, като например: Настъпване на политическа или макроикономическа нестабилност в страната; Намаляване обема на чуждестранни инвестиции, липса на усвояемост по европейски програми. Негативно развитие на международната икономическа, политическа и финансова ситуация; Настъпване на форсмажорни събития с продължителен ефект;

IV.ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативната финансова таблица на общинския план за развитие на община Велики Преслав за периода 2014 - 2020 г. (Приложение №1) обобщава необходимите ресурси за реализацията на плана и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за развитието на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл индикативната финансова таблица не включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2020 г.

Компонентите на индикативната финансова таблица обхващат:

- определените приоритети за устойчиво интегрирано местно развитие през периода до 2020 г., общия и годишния обем на планираните средства за тяхната реализация;
- източниците на финансиране за реализация на приоритетите в развитието на общината, като се имат предвид мерките и проектите, които ще бъдат включени в конкретна програма за реализация на плана;
- относителния дял на предвидените средства по източници на финансиране в общата сума на поетите финансови ангажименти за реализацията на плана.

Общата сума на поетите финансови ангажименти, включително по отделните приоритети е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Индикативната финансова таблица е представена в Приложение № 1

V.ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента - *индикатори за въздействие*, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и *индикатори за резултат*, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Два вида индикатори са въведени следствие на предписанията на действащите за настоящия програмен период методическите указания на МРРБ.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна система в общината и областта. Така могат да бъдат посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът ще бъде основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ОПР, междинната и последващата оценка на плана.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие на община Велики Преслав е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ОПР. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на плана са използвани два вида индикатори: индикатори за резултат и индикатори за въздействие. Индикаторите обхващат както физически характеристики (параметри), така и финансови по отношение реализацията на поставените цели и

приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. По някои от мерките или приоритетите могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са (по възможност) количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори за достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на общинския план за развитие за взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014-2020 г. и стратегическите индикатори за степента на интегриране и изпълнение на глобалните цели, свързани с опазване на околната среда, в регионалната политика и планиране.

Съгласно изведените приоритети, цели и мерки заложи в Общинския план за развитие, Консултантът следва да разработи индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на плана по физически и финансови характеристики. За целите на плана, следва да се използват два вида индикатори:

Индикатори за резултат;

Индикатори за въздействие

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на общината до 2020 г., трябва да са посочени в матрица на индикаторите, съгласно Приложение 5 от Методическите указания разработване на Общински планове за развитие за 2014 -2020 г. При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на общинския план за развитие, следва да се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014 – 2020 г. /Приложение 6 от Методическите указания/.

Недостатъчното използване на информация в процесите на вземане на решения е безспорно един от основните проблеми пред управлението на страната, включително и по отношение на регионалното развитие и местното самоуправление. Разработването на качествени вътрешни правила за дейностите, свързани с набиране на информация за подготовката и отчитането на изпълнението на ОПР е сложна задача, изискваща много

добро познаване на характеризираното явление и умело боравене с големи обеми от изходна информация.

Концепцията за SMART индикатори, приета и предложена от Консултанта, осигурява качествени и ефективни индикатори:

- **Measurable** - измерими – индикаторът трябва да бъде насочен към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовия индикатор) и да бъде количествено определен, така че да позволява измерване. Следва да се конкретизира и подходяща мерната единица.
- **Available/Achievable** – постижими - трябва да бъде възможно да се получат данни за стойността на всеки индикатор и то във времето, когато са необходими.
- **Relevant /Realistic** – реалистични – индикаторът трябва да бъде пряко свързан с целта на проекта и реалистичен
- **Timely** – съобразен с времето - индикаторът трябва да бъде постигнат в ограничен период на време, което трябва да се вземе предвид и да се посочи изрично в проекта.

Индикаторите за резултат са представени в Приложение №2

VI. НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020г.

При разработването на правилата и методиката за мониторинг, контрол и последваща оценка при изпълнението на Общински план за развитие на Община Велики Преслав за периода 2014-2020г. е предложена система за наблюдение, оценка и актуализация на плана, обвързваща функциите на участващите звена и времеви график за действие. Подробно описани са отговорностите и компетенциите на отделните звена, посочена е логическата и времева обвързаност между отделните функции. Идентифицирани са ключови събития от процеса за наблюдение, оценка и актуализация на плана и конкретното участие и принос на въвлечените лица. Ключовите събития са точно осочени във времето, с цел въвеждане на управляема система от последователни и конкретно разписани стъпки. Посочен е начинът интегрирането на индикаторите в отделните стъпки на наблюдението и оценката. Отбелязан е подходящият момент за изготвяне на междинна и последваща оценка, както и на актуализация на ОПР, когато подобна е необходима.

Разработени са механизми за осигуряване и обмен на информация между отделните заинтересовани страни. Идентифицирани са възможностите за публичното представяне и разпространяване на резултатите от всички етапи от реализацията на ОПР. Особено внимание се отделя на ползотворното взаимодействие и поддържане на активна комуникация.

Общинският план за развитие на община Велики Преслав (2014-2020 г.) е основен документ за провеждане на политиката за регионално развитие на местно ниво. С негова помощ се обективизират действията на местната изпълнителна власт и се създават условия за планомерно и целенасочено изпълнение на решенията на Общинския съвет и дейността на Кмета и общинската администрация.

За целта се налага да се осъществява непрекъснат мониторинг, с помощта на който да се провежда ефективен контрол при етапното му управление. На тази основа планът периодично следва бъде актуализиран в програмната си част и поддържан винаги в актуалност при промяна на състоянието на основните социално-икономически процеси и на средата. С цел регулярното наблюдение и отчитане на напредъка по изпълнението на ОПР е необходимо да се изгради стройна система за мониторинг и контрол с ясни задължения и отговорности. Изпълнението на общинския план за развитие се отчита на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на общинския план за развитие, като следва да се изготвят годишни доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие. Кметът на общината носи отговорността за тяхното представяне за одобрение пред общински съвет.

ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Съгласно Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие, наблюдението, оценката и актуализацията на ОПР на община Велики Преслав следва да се позовава на следните принципи:

- единен подход за планиране и програмиране; концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище; партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Съгласно чл. 13, ал.3 от ЗРР (3) Общинският план за развитие се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината. Съгласно чл. 23. от ЗРР Кметът на общината има още следните задължения:

- да ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;

- да представя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от общинския съвет;
- да осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му. Съгласно правилника за прилагане на ЗРР:

Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на общинския план за развитие. Кметът на общината осъществява координация и контрол върху процеса на разработване и съгласуване на общинския план за развитие. Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на общинския план за развитие, като същите се публикуват и на интернет страницата на общината.

Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции.

ПРЕДМЕТ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА ОПР е изпълнението на целите и приоритетите, заложи в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

ОРГАН НА НАБЛЮДЕНИЕ на ОПР е Общинския съвет.

Главен орган, който наблюдава изпълнението на Плана, е Общинският съвет. Неговата задача е да отчита резултатите от ОПР, като това трябва да бъде публично достояние. Друг основен участник е кметът на общината, чиято главна задача е да съставя годишен доклад, междинна оценка на Плана през 2017г. и последваща оценка през 2021г. Участваща структура е общинската администрация, която трябва да осигурява нужната комуникация и координация между отделните звена. Тя трябва да помага при изготвянето на годишните доклади с експертната си дейност. Участници в системата са кметовете и кметските наместници на селата, които следят за осъществяването на Плана в рамките на кметствата и дават качествена оценка на резултатите от предприетите действия. В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват също социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Предвижда се създаването на подпомващи структури, описани систематично по-долу.

ФУНКЦИИТЕ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО на ОПР включват:

- Наблюдение на изпълнението на ОПР въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към стратегия „Европа 2020”, глобалните екологични индикатори и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие ;
- Координация на дейностите по наблюдението на ОПР със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ОПР;

- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ОПР.

СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ОПР

Системата за наблюдение на ОПР включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията – наблюдението на изпълнението на ОПР се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общината. Важна част от наблюдението на Плана е проследяването и набирането на информация от други официални източници, различни представителни проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ОПР се осигурява от бюджета на Община Велики Преслав.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ОПР и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

СИСТЕМА НА ДОКЛАДВАНЕ, ФОРМИ И НАЧИНИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

За изпълнението на ОПР се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на общинския план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на

заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ОПР се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ОПР осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се изготвя по определен от Кмета на общината ред и се одобрява от Общинския съвет по предложение на Кмета на общината. Той се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от Общинския съвет до 31 март на всяка следваща година. Копие от годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ОПР се изпраща на председателя на областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на ОПР съдържа информация за:

- Общите условия за изпълнение на общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината.
- Постигнатия напредък по изпълнението на целите, приоритетите и мерките на общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение.
- Действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие, в т. ч.:
 - ✓ мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - ✓ преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - ✓ мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на общинския план за развитие;
 - ✓ мерките за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината;
 - ✓ мерките за прилагане принципа на партньорство;
 - ✓ резултатите от извършени оценки към края на съответната година;
- Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдение на ОПР се изготвят съгласно структурата, одобрена от Кмета на общината за целия период на наблюдение на изпълнението на ОПР. Този подход улеснява подготовката на анализи и оценки на изпълнението на плана за определен период, с цел упражняване на контрол от страна на Общинския съвет и гражданските структури и предприемане на коригиращи и/или превантивни действия.

ОЦЕНЯВАНЕ

Основните цели на системата са да провери до каква степен планираните цели са изпълнени, да направи оценка на актуалността на Плана спрямо променящите се условия и да обоснове нуждата от ревизиране на Плана. Основната задача на системата е да осигури информация относно това дали проектите са реализирани или не и какви са резултатите и въздействието от тяхната реализация, като ги представи публично пред структурите на местната администрация и заинтересованите страни. Оценка е структуроопределящ елемент на изпълнението на плана и ориентир за правилността на провежданата местна политика за развитие.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ОПР, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на общинския план за развитие и дава представа за степента на цялостното му изпълнение. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на развитие на съответната община. Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

Отделно, следва да са налице механизми за осигуряване и обмен на информация между отделните заинтересовани страни. Идентифицирани са възможностите за публичното представяне и разпространяване на резултатите от всички етапи от реализацията на ОПР.

През следващите години от 2015 г. до 2020 г. следва да се премине през следните стъпки:

- Изработване на годишен доклад на базата на събраната информация за изпълнението на Плана;
- Организиране на публично представяне и разпространяване на доклада. Начините за изпълнение на тази задача са обявяване на интернет страницата на Общината,

разпространяване на информацията до местните медии и ключовите участници по реализацията на ОПР;

- Провеждане на публична дискусия между всички участващи структури. Следва да се анализират резултатите и да се отрази общественото мнение като улеснение за следващите годишни доклади.

През 2017 г. следва да се изработи междинна оценка от външен екип от експерти. Екипът трябва да основе своята работа на вече разработената система от индикатори в режим на постоянна комуникация с общинското ръководство, администрацията, ОбС и заинтересованите страни. В случай, че ОбС одобри оценката, то тя се публикува на страницата на Общината. По сходен начин се разработва и последващата оценка през 2021 г. като финална точка от оценяването на ОПР. Нейната цел е да даде препоръки за вече разработения на този етап ОПР за периода след 2020 г.

В случай на идентифицирана необходимост от промяна на ОПР след междинната оценка следва неговата актуализация. Изработва се актуализиран документ за периода 2018-2020 г.

Актуализация може да бъде извършена и при наличие на обективна необходимост.

СТРУКТУРА НА ПРОЦЕСА ПО НАБЛЮДЕНИЕ.

СЪЗДАВАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ФУНКЦИОНАЛНОСТ.

На първо място, важен момент при организацията на мониторинга е определянето на неговите водещи компоненти. Най-общо тук се включва:

- Определянето на индикаторите за измерване степента на изпълнение плана;
- Създаването на механизъм за измерване и проследяване на водещите параметри;
- Избор и адаптиране на механизми за сравнение и оценка на резултатите;
- Предприемане на корекции при значими отклонения.

На второ място, следва да се организира функционалната обезпеченост на организацията по мониторинг. С цел, изграждане на системата за наблюдение, се съобразява необходимостта от конкретно разписване на подпомагащите структури, които следва да функционират в полза на органа на наблюдение.

Създаването им е съобразено както с изискванията на Закона за местно самоуправление и местна администрация, така и с Устройствения правилник на Община Велики Преслав.

Наблюдението на изпълнението на ОПР е задача на Общинския съвет на община Велики Преслав и на Кмета на общината. Това налага съветът да вземе решение за създаването, по предложение на Кмета, на Работна група за мониторинг (наблюдение) на плана. На основа на взетото решение, Кметът издава заповед за нейното създаване. Групата за наблюдение трябва да включва представители на общински съвет и експерти от състава

на Общинска администрация – Велики Преслав, като организацията и функционирането ѝ се регламентира с решение на Общинския съвет.

Работната група за управление на реализацията на ОПР (РГ) следва да включва представители на общата и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в ОПР цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ОПР се предвижда включване на представители на неправителствения сектор и други заинтересовани страни. Последните следва да бъдат излъчени като общи представители на съответната група организации.

Работната група се състои от ръководител, заместник ръководител, секретар и членове. Ръководителят на РГ е контактното лице за изпълнението на ОПР за външните за общината институции.

Работната група следва да изпълнява следните функции:

- Разглежда и предлага за утвърждаване на индикаторите за наблюдение на степента на изпълнение на плана. В правомощията на Общинския съвет е да утвърди по предложение на Кмета на общината изготвеното предположение от групата, като съответно определя техния конкретен набор и стойностите им.
- Периодично извършва преглед на постигнатия напредък и докладва на ръководството на общината състоянието и възможните мерки.
- Обсъжда резултатите и степента на достигане на целите и приоритетите, изготвя отчет за постигнатите резултати. Разглежда резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена, и прави предложение пред ръководството на общината за предприемане на необходимите дейности. Да следи за напредъка по изпълнението на ОПР и да организира събирането на изходна информация по приетите индикатори;
- Да информира регулярно Кмета на общината за постигнатия напредък по изпълнението на ОПР. Да следи за информираността на Общинския съвет ;
- Да разработва годишни доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие;
- Да следи за разработване на междинна и последваща оценка на ОПР; Разглежда резултатите от междинната и последваща оценка на ОПР, включително предлага решения на Кмета на общината, свързани с препоръки в резултат на междинната оценка;
- Да организира подготовката на актуализирането на Общинския план за развитие на община Велики Преслав; Обсъжда и взема решения относно възникнали проблеми и обстоятелства, изискващи корективни мерки и промени в Програмата за реализация на ОПР; Обсъжда и инициира промени в ОПР и Програмата за реализация, включително:
 - Промени във финансовата рамка;
 - Промени в източниците на финансиране;
 - Промени в програмата за реализация

- Промени в структурата и начина на управление на ОНР
- Други промени
- Предлага на Кмета на общината и на Общинския съвет действия и решения, свързани с изпълнението на Програмата за реализация на ОНР, включително промени и преразпределения на средствата по ОНР;
- Ежегодно предлага на Кмета на Общината и на Общинския съвет размер на капиталови разходи, които да се включат в годишния Общинския бюджет, за целите на съфинансирането на планираните за съответната година проекти, включени в Програмата за реализация на ОНР;
- Отправя предложения за инициране на публично-частни партньорства (вкл. концесии), във връзка с изпълнението на проекти от ОНР, включително за извършване на предпроектни проучвания - концесионни анализи и анализи за приложимостта на публично-частните партньорства.

Заседанията на работната група следва да се провеждат веднъж годишно, а при необходимост - да се свикват и извънредно. В дневния ред на всяко от заседанията задължително ще се отразяват постъпилите предложения от гражданското общество и неправителствения сектор.

Решенията на РГ се формализират чрез протоколи, в които се определят конкретни задачи, срокове и отговорници по отделните решения. Отговорниците могат да бъдат конкретни членове на РГ или колективни структури.

АКТУАЛИЗАЦИЯ

Предвидена е и възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана.

Актуализацията на ОНР следва да се разработва в съответствие със съответните нормативни изисквания. Съгласно чл. 38. от Правилника за приложение на ЗРР ал. 1 Общинският план за развитие се актуализира:

1. при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
 2. в съответствие с актуализирания документ за изпълнение на областната стратегия за развитие;
 3. в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
 4. при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на общинския план за развитие;
 5. на основата на резултатите от междинната или последващата оценка.
- (2) За актуализиране на общинския план за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение за остатъка от периода на неговото действие.
- (3) Изработването и приемането на документа по ал. 2 се извършва при условията и по реда за изработване и приемане на общинския план за развитие.

(4) За ефективното и ефикасното изпълнение на общинския план за развитие програмата за неговата реализация може да се актуализира при необходимост с решение на общинския съвет по предложение на кмета на общината.

При актуализацията на общинския план за развитие следва да се анализира и оцени динамичното въздействие на външните и вътрешните фактори и условия върху социално-икономическите характеристики на развитието на общината и качеството на околната среда, като на тази основа се разработи по-реалистична и адекватна стратегическа рамка и система за управление и изпълнение на целите на плана до края на съответния период.

Актуализацията на ОПР следва да се прилага както в аналитичната, така и в стратегическата част на документа, поради тясната причинно-следствена връзка между тях.

Актуализацията се изготвя от специализиран екип, който се запознава подробно с мненията на всички заинтересовани страни.

При създаването на общинския план за развитие на община Велики Преслав за периода 2014-2020 г. трябва да се вземе под внимание факта, че неговото изпълнение ще се провежда в условията на динамично променящи се фактори и предпоставки, с оглед на реализирането на дългосрочните и краткосрочни цели на местната политика за развитие.

От гледна точка на неговото последващо прилагане съществуват определени потенциални рискове.

Не се споделя разбирането, че планът е еднократен акт със завършен краен продукт, не трябва обаче да се изпада и в другата крайност, свързана с концепцията за «непрекъснато планиране»

Това предполага преди всичко вътрешно усъвършенстване на процеса на планиране и частично развитие на неговите съставни елементи. Ударението се поставя от една страна върху точната оценка на секторното и регионално развитие, от друга на правилната преценка за развиващите се тенденции и наличието на фактори, които влияят устойчиво в посока на евентуално изменение на първоначално начертаните цели или начините за тяхното осъществяване.

Необходимо е в случай на актуализация, да се следи за наличието на приемственост и точно отразяване на причините довели до промяна в планирането, при прилагане на т.н. «структуриран планов процес», при който планирането и програмирането (в т.ч. и изпълнението на плана) се разделя на стъпки (етапи) и е предварително известно кога и с какъв резултат завършва всеки етап, който отговаря за неговото осъществяване, и който – за приемането на крайния продукт, кога реално продължава и т.н. При актуализацията на общинския план за развитие, от ключово значение е да се определи начин и процедури за проследимост на действията, ясни отговорности, инструменти за набиране на необходимата информация и действия за отстраняване на установени нередности.

Също така, при актуализацията на общинския план за развитие е необходима предварителна прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите

1. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението;

2. Оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. Изводи и препоръки за актуализация.
5. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите.

VII. ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Съгласно Закона за регионално развитие и Правилника за неговото прилагане, Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции.

Необходимо е гарантиране на обществено участие, което може да се осъществи чрез:

- Самостоятелна паралелна процедура с обществен комитет, на който се предоставя непрекъснато цялата информация за хода на реализацията;

- Участие на представители на обществеността в работната група на ОПР, по начинът по който е описано в настоящия общински план в частта за осигуряване на дейностите по наблюдение.

Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за устойчиво развитие относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на реализация.

Специфичните цели на действията обхващат: Представяне в подходяща форма (публични дискусии, семинари, печатни материали, видеоматериали) на информация за предвижданията на общинския план за развитие за периода до 2020 г., за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда; Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред администрацията на нейните социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана; Представяне на възможности за реализацията на проекти в публичния сектор при участие на партньори от частния сектор, Прозрачност в управлението на публичните разходи чрез предоставяне на информация и отчетност.

За плановият период 2014 - 2020г. ще се предприемат мерки към допълнително популяризиране политиката на регионално развитие на общината и по-широка публичност на изпълняваните проекти и дейности с обществено значим интерес.

Такива мерки предлагаме да бъдат следните:

- извеждане на самостоятелен панел за информация на официалния сайт на община Велики Преслав, за изпълнението и наблюдението на ОПР;
- публикуване на годишните доклади по изпълнението на ОПР на сайта на общината, междинната и последваща оценка и актуализацията му;
- Провеждане на ежегодна обществена дискусия по отношение на изпълнението на ОПР; Провеждане на кръгли маси, форуми по отношение на изпълнението на отделни проекти и мерки.
- засилване на сътрудничеството с местните медии за публикуване на информация по отношение на приоритетите, мерките и проектите.
- Ефективен канал за информация са и презентационните материали, брошури като се препоръчва такива да бъдат залагани като средство за информация и публичност във всички проекти, които ще се изпълняват и са включени в плана за реализация.

VIII. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ.

Възможните мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени, за които община Велики Преслав би могла да съдейства са свързани с кандидатстване по проекти в областта на енергетиката, транспорта, селското и горското стопанство, управлението на отпадъците и водите, опазване чистотата на атмосферния въздух, индустрията и други сектори на националната икономика, които могат да доведат до намаляване емисиите на парникови газове или поглъщането им посредством изпълнение на мерки, включващи повишаване на енергийната ефективност; увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници за собствени нужди, както и за покриване на обществени разходи за вече съществуващи проекти за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници; залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването; залесяването и повторното залесяване може да бъдат осъществявани само с местни видове, обитавали или обитаващи съответния регион или географски пояс, а използваните методи трябва да бъдат природосъобразни и да отчитат научните достижения в тази област и опита с адаптацията към климатичните промени на страните, подписали РКОНИК; разработване и внедряване на екологични технологии, които стимулират повишаването на енергийната ефективност и/или използването на енергия от възобновяеми източници; разработване и въвеждане на политика за ограничаване изменението на климата с цел изпълнение на задълженията по Протокола от Киото; образователни мерки, научни изследвания и мерки за подобряване на административния капацитет и управлението на дейностите по политиката по ограничаване изменението на климата; повишаване информираността на широката общественост по въпроси, свързани с изменението на климата; насърчаване на преход към видове транспорт с ниски емисии и обществен

транспорт; мерки, насочени към подобряване на енергийната ефективност и изолацията на жилищата или към предоставяне на финансова помощ за преодоляване на социалните последици от увеличаване цената на електроенергията за домакинства с ниски и средни доходи, както и мерки за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници от домакинствата за покриване на лични нужди.

IX. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ОПР и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегическите предложения.

Програма за реализация на общинския план за развитие 2014 – 2020 г., е частта, в която във възможна степен се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите.

Програмата илюстрира прехода между приоритетните области, специфични цели и съответстващите ги мерки и по-мощни проекти от съдържанието на ОПР. Централно място заема списъкът с проекти, където са изброени, описани и обосновани отделните проекти. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управленска структура и са посочени заинтересованите партньори в реализацията на всеки проект. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана.

Програмата за реализация е тази част от ОПР, която внася конкретика в планираните действия, като включва следните компоненти:

- пакет от мерки и проекти за реализация на предвидените цели;
- финансови ресурси;
- административни структури за управление

Програмата за реализация служи като основа за разработване на индикативната финансова таблица, както и за формиране на матрицата с индикатори.

Програмата е представена в Приложение №3

Х. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ОПР. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Общинският план за развитие на Община Велики Преслав е разработен в съответствие със закона, относимите подзаконови актове и методически указания.

Въздействието му е предмет на предварителна, както и на текуща и последваща оценка, като инструмент за по-добро вземане на решения и за гарантиране качеството и устойчивостта на публичните политики. При предварителната оценка, следва да бъдат своевременно и текущо идентифицирани, предвиждани и оценяване възможните резултати, техният положителен и отрицателен аспект, от прилагането на политиките, нормативните актове и въобще една или друга инициатива на изпълнителната и местната власт. Предварителните (ex ante) оценки са текущи оценки по същество като се прилагат на най-ранния етап от структурирането на стратегическия документ, за който се отнасят. В тази връзка те не предлагат констатации за извършените дейности, както междинната и последващата оценка, а предлагат решения на възникнали проблеми в хода на работа., препоръки за подобряване, консултации с разработващите документа екипи. Предварителната оценка разглежда всички части на документа – аналитична, стратегическа, оценява прилагането на принципа на партньорство в процеса на разработване на документа. Оценката на въздействието представлява неразделна част от цикъла на секторните политики, в частност от фазата на разработването на политики и стратегическо планиране. Една качествена оценка на въздействието на разработеният Общински план е много важна за постигане на по-пълна осведоменост на лицата, вземащи решения, а и на широката общественост относно резултатите от прилагането на политики, нормативни, планови и стратегически документи, и следва да оцени и определи:

- Финансовото въздействие е насочено към определяне на разходите и приходите, свързани с настъпването на промяна в количеството и качеството на обществените услуги, предлагани на местно ниво. При оценката може да се направи сравнение на разходите и приходите, за да се установи например дали строежът на нова инфраструктура ще има позитивен или негативен финансов резултат. Финансовият анализ се занимава с приходи, разходи, промени в нивото на обслужване и допълнителни капиталови разходи. В случая се оценява и финансовия капацитет и възможност на Община Велики Преслав за изпълнение на ОПР.
- Социалните въздействия могат да бъдат върху човешкия капитал, промени в равнището на заетостта и качеството на работните места, социалната изключеност и бедността, въздействие върху здравето, безопасността, правата на потребителите, сигурността, образованието, професионалното обучение, културата, спорта и т.н.
- Екологичните въздействия са позитивни или негативни, свързани с настъпилите промени в околната среда, като например промяната в климата, въздуха, водите, замърсяване на почвата, промени в общественото здраве и т.н. Екологичният

компонент в оценката оценява доколко стратегията за развитие на общината, определена с ОПР, съответства на стратегията за опазване на околната среда и на критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.

При разработката на настоящия документ, могат да бъдат аргументирани съществените изводи от предварителна оценка, а именно:

- ✓ Налице е реалистичност на изготвената стратегическа рамка и очакваните резултати;
- ✓ Налице е фокус на документа;
- ✓ Целите и приоритетите съответстват с тези, установени на национално и европейско ниво, както и са ясно формулирани;
- ✓ Налице е приемственост с документа от предходния програмен период.

Предварителните (ex ante) оценки са текущи оценки по същество като се прилагат на най-ранния етап от структурирането на стратегическия документ, за който се отнасят. В тази връзка те не предлагат констатации за извършените дейности, както междинната и последващата оценка, а предлагат решения на възникнали проблеми в хода на работа., препоръки за подобряване, консултации с разработващите документа екипи. Предварителната оценка разглежда всички части на документа – аналитична, стратегическа, оценява прилагането на принципа на партньорство в процеса на разработване на документа.

Съгласно Методическите указания за разработване на ОПР, одобрени със Заповед № РД-02-14-2402/22.11.2011г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството, предварителната оценка се разработва от независим консултант ведно с подготовката на проекта на общинския план за развитие.

Този документ е разработен от „Д енд Д Консултинг“ ООД в рамките на сключен с Община Велики Преслав договор за изпълнение на услуга с предмет: *“Разработване на стратегически документи и правила в партньорство със заинтересовани страни в Община Велики Преслав“*, Дейност 4 по договор за безвъзмездна финансова помощ с рег. № 13-13-160/08.11.2013г., сключен между Управляващия орган на Оперативна програма „Административен капацитет“ и Община Велики Преслав.

XI. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 - Индикативна финансова таблица

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 - Индикатори за резултат

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 - Програма за реализация

XII. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ, ГРАФИКИ И ФИГУРИ

Наименование:	стр.
Таблица №1 Справка земеделска земя	21
Таблица №2 Баланс на територията по основни елементи	22
Таблица №3 Баланс по основна категория на земеделските имоти	22
Таблица №4 Баланс по вид собственост на имотите по КВС	23
Таблица №5 Баланс на територията по вид ползване	23
Таблица №6 Данни за БДС и БВП за област Шумен	30
Таблица №7 Бонитетна оценка на земите в Община Велики Преслав	34
Таблица №8 Добив от култури в дка.	35
Таблица №9 Съществуващи земеделски структури	36
Таблица №10 Състояние на показателите на животновъдството 2013г.	37
Таблица №11 Производство на животинска продукция	37
Таблица №12 Разпределение на горския фонд на общината по землища	39
Таблица №13 Показатели на общината в туристическия сектор	42
Таблица №14 Население към 31.12.2013г.	44
Таблица №15 Тенденция на изменение на населението в общината	45
Таблица №16 Средногодишно население за община Велики Преслав	46
Таблица №17 Данни за умирация	46
Таблица №18 Данни за живородени	46
Таблица №19 Естествено движение на населението в общината	47
Таблица №20 Население по пол и възраст в общината за 2011г.	48
Таблица №21 Миграционно салдо	50
Таблица №22 Безработни лица спрямо възрастов принцип	51
Таблица №23 Безработица спрямо професията	52
Таблица №24 Безработица спрямо степен на образование	53
Таблица №25 Население под, в и над трудоспособна възраст в общината	54
Таблица №26 Съществуващи детски заведения	55

Таблица №27 Действащи учебни заведения	55
Таблица №28 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование	56
Таблица №29 Учащо население по степен на завършено образование и възраст	56
Таблица №30 Грамотност на населението на 9 и повече навършени години по пол и местоживее	57
Таблица №31 Население на общината по етническа група към 2011г.	58
Таблица №32 Население на 7 и повече навършени години по етническа група и степен на завършено образование към 2011г.	59
Таблица №33 Дейност на „МБАЛ Велики Преслав“ ЕООД	60
Таблица №34 Спортни обекти в Община Велики Преслав	70
Таблица №35 Дължина на пътната мрежа и относителен дял на пътищата по класове	72
Таблица №36 Гъстота на пътната мрежа за страната, областта и общината	72
Таблица №37 Жилищни сгради по вид в общината към 2011г.	80
Таблица №38 Защитени местности и територии	84
Таблица №39 Защитени зони	84
Таблица №40 Населени места с въведено сметосъбиране	85
Таблица №41 Проекти с екологично значение	86
Таблица №42 Информация относно стратегии, планове и програми, които се изпълняват в областта на опазване на околната среда	86
Графика №1 Зеделелска земя на територията на Община Велики Преслав	21
Графика №2 Изменение на населението в селата и град Велики Преслав	45
Графика №3 Съотношение мъже и жени в общината	45
Графика №4 Сравнение между умирация и живородени по пол през 2013г.	47
Графика №5 Възрастови групи население на общината 1985-2011г.	48
Графика №6 Динамика в броя на домакинствата в общината 1985-2011г.	49
Графика №7 Механичен прираст в общината, областта и България 2013г.	50
Графика №8 Процентно съотношение - безработни мъже и жени за 2013г.	51
Графика № 9 Безработни по възраст	52

Графика №10 Безработни спрямо професията	53
Графика №11 Безработни по степен на образование	53
Графика №12 Безработни лица сред рискови групи	54
Графика №13 Динамика на населението по образование в общината в периода 1985-2011г.	57
Графика №14 Етническа структура на населението на общината към 2011г.	58
Графика №15 Структура на административните услуги предоставени за 2013г.	89
Фигура №1 Природни ресурси	18
Фигура №2 Земеползване	34
Фигура №3 Обща характеристика на Община Велики Преслав	75
Фигура №4 Карта на град Велики Преслав	80